

SAIRALA KLOVNIT

sjukhusclowner

2001–2021

"Ihanaa työtä teette! Koko odotushuone rätkähti naurusta ja minä melkein itkin liikutuksesta. Että joku on noin lahjakas. Että se joku jaksaaakin kierrellä tosi kipeiden ja vähemmän kipeiden lasten luona, tekemässä siitä vaikeasta päivästä helpon tai ehkä jopa hyvän. KIITOS."

Sisällys

Lukijalle	1
Punanenäpioneerit.	3
Ensimmäiset klovnit koulutetaan	5
Punanenät sairaaloihin	7
Sairaalatodellisuutta ja yhteisöllisyyttä	12
Toiminta vakiintuu	17
Lisää klovneja, lisää sairaaloita	18
Maailman hienoin työ	22
Clownference 2009	28
Toimisto organisoituu	30
Sairaalaklovnit ry 10 vuotta	32
Sähköistystä, viestintää, vastuun jakamista	38
Murroksen vuodet	40
Kahden taiteellisen johtajan malli	40
Suunnan etsintää	43
Taiteellinen johtaja ulkopuolelta	46
Hallituksen rooli	49
Vakinaistamiset – ja karsinnat	51
Kansainvälinen organisaatio	54
Varainhankinnan kehitys	58
Määrätietoista laajentamista	58
Resursseja varainhankintaan	59
Haasteita ja ratkaisuja	64
Taloudellinen vakaus tavoitteena	67

Jatkuvaa koulutusta	71
Perusmalli Amerikasta	71
Kouluttajia omasta takaa	72
Tiiviskoulutukset pienryhmissä	75
Säännölliset täydennyskoulutukset	76
EFHCO:n myötä yhteinen kieli	77
Koutsaus	78
Sairaalaklovnin työ	82
Keitä klovnit ovat	82
Tilanteenlukutaitoa tarvitaan	83
Osastoilla ja poliklinikoilla	90
Toimenpideklovneria ja yksin työskentely	94
Psykiatrisilla osastoilla	99
Kotikäynnit	101
Autistit ja dementikot	104
Haasteelliset pandemiavuodet	107
Katse eteenpäin	111
Toiminnan juhlavuosi 2022	112
Tästä tulevaisuuteen	118
Tilastoja	122
Hallitukset	125
Toimistohenkilöstö	131
Klovnitohtorit 2001–2021	133
Viittaukset	136
Klovnien haastattelut	138

Lukijalle

Sairaalaklovnit ovat toimineet Suomen sairaaloissa yli 20 vuotta, virallisesti vuoden 2002 alusta. Vaikka Sairaalaklovnit ry / Sjukhusclowner rf on yhdistyksenä vielä nuori, sen tarina on vaiheikas.

Olen itse toiminut sairaalaklovnina Oulun yliopistollisessa sairaalassa vuodesta 2011. Aloitettuani tämän maagisen työn olin haltioissani siitä, kuinka laajan ja kansainvälisen sairaalaklovniyhteisön jäseneksi olin päässyt. Toiminta sairaaloissa oli alusta asti ammattimaista, organisoitua ja jatkuvaksi suunniteltua.

Tässä julkaisussa halusin tallentaa sairaalaklovnien toiminnasta sitä osaa, jota ei kirjallisista lähteistä löydä sitten, kun kirjoitetaan 100-vuotishistoriikkia. Nyt toiminnan Suomessa alkuun sysännyt Lilli Sukula-Lindblom, toinen yhdistyksen perustajajäsen Tom Lindblom ja kaikki alusta asti mukana olleet klovnit ovat vielä aktiivisia ja haastateltavissa.

Tekstini lähteinä olen siis käyttänyt mukana olleiden ihmisten, enimmäkseen klovnien, haastatteluja. Periaatteeni on ollut, etten kirjaa yksittäisten ihmisten mielipiteitä, vaan vähintään kahden haastateltavan yhdenmukaisesti kertomia asioita. Lisäksi olen käyttänyt kirjallisia lähteitä: vuosikertomuksia, raportteja, lehtileikkeitä, internetistä löytyviä sähköisiä tallenteita, klovnien kierroillaan alkuvuosina mustakantisiin vihkoihin tekemiä muistiinpanoja, sähköisiä Slack-muistiinpanoja sekä yhdistyksen internet-sivuja. Osastokiertojen muistiinpanoja en ole suoraan lainannut, koska niitä ei ole tarkoitettu julkaistavaksi, vaan niiden kautta olen muodostanut kokonais kuvaa sairaalaklovnien toiminnasta.

jatkuu seuraavalla sivulla

Yhdistyksen tarinan lomaan klovnit ovat muistelleet kohtaamisia, jotka erityisesti ovat jääneet mieleen. Ne kertovat havainnollisemmin siitä, kuinka monipuolista ja antoisaa työmme on. Vuosikertomuksissa julkaistuja asiakaspalautteita keräsin kevennykseksi. Eri lähteet olen merkinnyt juoksevilla numeroinnilla, ja lähdeluettelo löytyy tekstin lopusta.

Kiitos Journalistisen kulttuurin edistämissäätiölle työskentelyapurahasta, joka teki mahdolliseksi keskittyä muutamaksi kuukaudeksi Sairaalaklovnit ry:n historian kirjoittamiseen. Kiitos Pohjois-Suomen Journalistit ry:lle Uuno Hannulan apurahasta, jonka turvin pystyin matkustamaan yhdistyksen toimistolle penkomaan papereita ja tapaamaan klovneja eri puolille Suomea.

Kiitos toiminnanjohtaja, taiteellinen johtaja Kari Jagtille yhteistyöstä ja siitä, että skannasit alkuvuosien vuosikertomukset ja lähetit ne minulle sähköpostitse. Kiitos kaikille haastatelluille ajastanne ja muistoistanne.

Erityiskiitos Lilli Sukula-Lindblomille, kun toit Suomeen tämän toiminnan, koulutit meitä klovneja, loit suhteet sairaaloihin ja vedit toimintaa taiteellisenä johtajana 14 vuotta.

Oulussa huhtikuussa 2022

Päivi Kangasniemi
toimittaja ja klovnitohdori Plööde

Kaikki tekstiin jääneet virheet ovat omiani. Aina kaiken työn voisi tehdä paremmin, mutta – kuten klovnerian parissa usein sanotaan – moka on lahja.

Punanenäpioneerit

"Elimme vuosisadan vaihdetta ja ilmassa leijui jo vahvana ajatus viedä esittävää taidetta hoitolaitoksiin säännöllisesti ja ympärivuotisesti." ¹

Lilli Sukula-Lindblom oli juuri valmistunut pitkän artistiuran ja isojen roolien jälkeen teatteritaiteen maisteriksi ja mietti, mitä uutta voisi vielä oppia. Opiskellessaan New Yorkissa fyysistä teatteria hän tapasi Big Apple Circusin johtajan Michael Christensenin. Tämä kertoi Sukula-Lindblomille sairaalaklovneriasta, jota oli harjoittanut Yhdysvalloissa jo 15 vuoden ajan. ²

Sukula-Lindblom oli tehnyt soveltavaa teatteria aiemminkin, joten ajatus konseptin tuomisesta Suomeen viehätti. Hän halusi tutkia asiaa enemmän, ja niinpä hän haki tutkijoille ja opettajille tarkoitettua kansainvälistä Fullbright-stipendiä tutustuaan puolen vuoden ajan

New Yorkissa sairaalaklovnitoimintaan käytännössä. Hän halusi selvittää, millaista lastensairaaloiden klovnitoiminta on New Yorkissa, miten jatkuvaa toimintaa onnistuu järjestää vuodesta toiseen ja millainen organisaatiorakenne Big Apple Circusin Clown Care Unitissa (CCU) on? Sukula-Lindblom kypsytteli ideaa ja tutki Christensenin luomaa järjestelmää kaikkiaan noin vuoden ajan, ennen kuin hän tarttui käytännön toimiin Suomessa. ²

Tammikuussa 2001 Sukula-Lindblom palasi Suomeen ja totesi, että nyt oli pistettävä klovnipyörä pyörimään. Sairaalaklovnitoimintaa oli nimittäin Suomessa muutenkin alettu kokeilla. Muun muassa Tampereella kaksi artistia, Mona Ratalahti ja Riitta Birck (silloin Harilo), olivat alkaneet tehdä klovneriaa sairaalassa yksittäisenä projektina. Mutta Sukula-Lindblom

halusi luoda järjestön, joka työllistäisi ammattimaisia klovneja pitemmällä tähtäimellä. Hän totesi, että jos hän ei nyt tarttuisi asiaan tosissaan, niin joku muu sen tekisi.² Niinpä hän perusti Sairaalaklovnit ry:n / Sjukhusclowner rf:n yhdessä puolisonsa Tom "Wasker" Lindblomin ja heidän yhteisen ystävänsä, yhteiskuntavai-
kuttaja Ilkka Viippolan (1944–2012) kanssa vapun aattona 2001.³

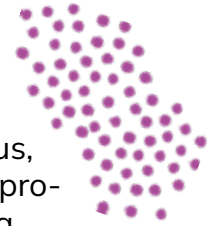
*"En toteuta artistiunelmaa
vaan jotain jatkuvaa,
jotain todella iloista."*

*Lilli Sukula-Lindblom,
arkkiklovniatri Rockenfaller,
Sairaalaklovnit ry:n
kunniapuheenjohtaja*

Yhdistyksen perustajilla oli ajatus, ettei olla tekemässä yksittäistä projektia, vaan tavoitteena oli luoda kymmenessä vuodessa kaikkiin yliopistosairaaloihin jatkuvaa toimintaa. Lindblomeilla oli kokemusta erilaisista projekteista ja siitä, miten toiminnan voi aloittaa ja mihin tähdätä, vaikkei vielä olisi tietoa resursseista.²

Hankkeen tarkoitus oli, että kaikki sairaalassa toimivat osapuolet sitoutuisivat sairaalaklovnitoimintaan ja että se kuuluisi sairaalan jokapäiväiseen työhön. Yhdysvalloissa sairaalaklovnit vierailivat mukaan lähteneissä sairaaloissa 3–5 päivänä viikossa lähes ympäri vuoden, ja Christensenin perustaman mallin pohjalta klovnitoimintaa oli ryhdytty toteuttamaan Saksassa, Ranskassa, Hollannissa ja Brasiliassa. Myös Ruotsin sairaaloissa oli klovniryhmiä, jotka tosin olivat organisoitumattomia ja joiden toimintatapa oli vaihtelevaa.²

Suomessa uudenlaiseen taidemuotoon sairaalassa ilmaisivat kiinnostusta lukuisten yksityishenkilöiden

lisäksi muun muassa Tampereen, Turun ja Helsingin yliopistollisten sairaaloiden lastensairaalayksiköt sekä Invalidisäätiön sairaala Orton. Ta-
voitteena oli järjestää ammattimais-
ta klovnitoimintaa kaikkiiin Suomen
lastensairaaloihin, jotka sitä halua-
vat. Yhdistys haki hankkeen käynnis-
tämiseen ja jatkumiseen avustuksia
Opetusministeriöltä sekä Sosiaali- ja
terveysministeriöltä sekä ryhtyi etsi-
mään yksityisiä tukijoita ja lahjoitta-
jia. ³ Ensimmäisen vuoden liikevaihto
huhtikuun lopusta vuoden loppuun
oli vaatimaton: 11 460,65 euroa ⁴.

*"Lillin ja Waskerin suuntaan iso
kiitos. Toiminta aloitettiin niin
ammattimaisesti ja kunnolla."*

*Taina Mäki-Iso,
klovnitohtori Tanttarulla*

Ensimmäiset klovnit koulutetaan

Ensimmäiset klovniehdokkaat tulivat
mukaan eri kanavia myöten, kun he
kuulivat, että sairaalaklovnitoimintaa
oltiin käynnistämässä. Periaate oli,
että koulutus oli klovneille ilmaista, ja
käytännössä Lindblomien oma tuo-
tantoyhtiö Oy Geist Ab maksoi aluksi
Yhdysvalloista tuotujen kouluttajien
kulut. Klovnioppilaiden valitsijoina
ja kouluttajina toimivat Clown Care
Unitin (CCU) Deborah Kaufmann,
Hilary Chaplain ja Richard Ellis. ^{2, 4, 5}

Klovnikokelaiksi pyrittiin valitsemaan
ihmisiä, jotka eivät hakisi toiminnasta
pönkitystä artistiuralleen, vaan joilla
olisi jotain annettavaa lapsille ja sen
verran elämäkokemusta, että he
pystyisivät tekemään sairaalatyötä.
Kovin nuoria taiteilijoita ei valittu,
jottei sairaalassa tulisi vastaan liian
lähellä omaa ikää olevia potilaita. ²

Koulutukseen haettiin erilaisia taitoja
omaavia taiteilijoita, jotka täyden-
täisivät toistensa osaamista ja jotka
olisivat sopivia lastensairaalan vaati-
vaan ympäristöön. Sairaalassa työs-

kentely vaatii taiteilijalta tilannetajua, kykyä läsnäoloon ja empatiakykyä, mutta myös ymmärrystä sairaalan säännöistä, kuten vaitiolovelvollisuudesta.¹

Hakijoiden joukosta valittiin koulutukseen kymmenen koulutettavaa. Heidän joukossaan olivat tampere-laiset Mona Ratalahti ja Riitta Birck (silloin Harilo), jotka olivat omassa kaupungissaan jo luoneet yhteyksiä sairaalaan ja aloitelleet vastaavaa toimintaa.²

Pia Tapio, klovnitohdori Tolly von Tomera, kouluttautui sairaalaklovniksi ensimmäisten joukossa ja klovneilee Helsingissä edelleen.

"Opettajat valitsivat koulutukseen artistit, joilla oli oikea nenän asento."

Lilli Sukula-Lindblom,
arkkiklovniatri Rockenfaller

Kaikilla koulutukseen valituilla oli artistitausta. Koulutusjakson ja syyskauden harjoittelun jälkeen seitsemän klovnia aloitti palkallisen freelance-työn tammikuussa 2002. Harjoittelun aikana myös kukin klovnikokelas sai sen verran kokemusta, että pystyi päättämään, oliko työhön sopiva ja halusiko tehdä sairaalaklovnityötä.^{2, 4}

Kolmen viikon työpajatyypisessä intensiivikoulutuksessa artistit oppivat klovneriaa, improvisaatiota, parityöskentelyä, nukettamista, yhteisimprovisaatioharjoituksia, gägejä ja taikatemppuja, sillä juuri kellään kandidaatilla ei ollut varsinaista klovneriataustaa. Opittiin rutiineja, miten sairaalassa ollaan ja miten klovneria soveltuu sairaalaan.^{1, 5}

Myös sairaalamaailmaan käytiin tutustumassa, koska 2000-luvun alussa ei ollut tavallista, että klovneja työskenteli sairaalassa. Koulutus sisälsi artistisen osuuden lisäksi informaatiota sairaalasta työmiljööstä, hygieniasäntöjä, tietoa vaatehuollosta, kulttuurieroista, lastensairauksista, eri kielistä, uskonnoista ja kriisinhallinnasta. ^{1, 5}

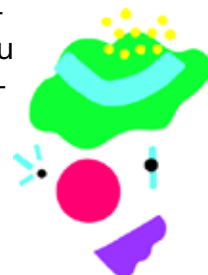
Ensimmäisten sairaalaklovnikurssien opettajat olivat yhdysvaltalaisia, ja näiden oppeja sovellettiin Suomen oloihin. Amerikkalaiset ovat ekstrovertimpia kuin suomalaiset ja lapset rohkeampia sosiaalisissa tilanteissa, joten klovniengin on siellä vara olla riehakkaampia kuin Suomessa. Uusien klovniin täytyi oppia kuuntelemaan ja aistimaan, mitä tilanne vaatii, miten välittää ihmisistä ja miten vaalia ihmistä. ^{2, 16}

Yhdistyksen tarkoitus oli luoda toiminnalle hyvä alku ja rakentaa pohja, niin että klovnit saisivat työskennellä artisteina rauhassa ilman huolta rahoituksesta tai yhdistyksen pyörittämisestä. ^{2, 16}

Lilli Sukula-Lindblom aikoi aluksi keskittyä toiminnan mahdollistamiseen, mutta kurssin opettajat vaativat hänet mukaan koulutukseen, ja niin hänestä tuli tohtori Rockenfaller, joka yhdistyksen täyttäessä kymmenen vuotta sai klovniarkkiatrin arvonimen arkkiatri Risto Pelkoselta. Tom Lindblom, joka oli alkuvuodet yhdistyksen hallituksen puheenjohtaja ja myöhemmin toiminnanjohtaja, koulutautui klovnikaartiin tohtori Bingiksi muutamia vuosia myöhemmin. ^{2, 16}

Punanenät sairaaloihin

Klovnikandidaatit harjoittelivat syksyn 2001 aikana Helsingin yliopistollisen sairaalan lastenosastoilla, ja hyvien kokemusten pohjalta sairaala toivotti klovnit tervetulleeksi jatkuvaan toimintaan vuoden 2002 alusta. Ensimmäinen palkallinen klovnipäivä oli 15.1., virallinen toiminnan aloitus lehdistötilaisuuksineen ja kutsuvieraineen pidettiin 19.2., ja jo syyskuun alussa sairaala sai toisen toimintapäivän. ⁶

Ensimmäinen klovniryhmä teki varsinaisen syväsukelluksen sairaalamaailmaan, opetteli sairaalaklovneriaa ja kehitteli työtapojaan koulutuksen pohjalta. Myös haastavia kohtaamisia ja tiukkoja tilanteita tuli vastaan, mutta niistä selvitettiin elämäkokemuksen ja tilanneherkkyyden sekä kollegan tuen avulla.⁵

Sairaalaklovnit ry:n toiminnan kantavia periaatteita alusta asti oli, ettei klovnipäivää koskaan peruta eikä klovni koskaan ole kierrolla yksin. Parityöskentely oli tärkeää paitsi klovnityön takia, myös turvallisuuden takia: jos tilanne alkaa lipsua väärään suuntaan, klovnipari voi oikais- ta sitä ja on toisaalta todistamassa, jos kysymyksiä jälkeinpäin tulee. Klovnitoiminta oli myös aina lahja sairaalalle.^{1, 2}

Ensimmäiset klovnit koulutettiin syksyllä 2001, ja he aloittivat työskente- lyn sairaaloissa 2002.

Upouudet klovnitohtorit alhaalta Kukka-Putki Hetkinen, Tolly von Tomera, Tango, Ilona Poks, Rocken- faller, Toivontai ja Perä-Prötkylä.

Lindblomit neuvottelivat kunkin sairaalan johdon kanssa pitkään klovnitoinnin aloittamisesta, niin että molemmat osapuolet saivat harkita yhteistyön aloittamista. Sairaaloihin tehtiin myös pilottikäyntejä, ja kussakin uudessa sairaalassa harjoiteltiin puolivuotiskausi, niin että henkilökunta näki, millaista toiminta käytännössä oli. ^{2, 49}

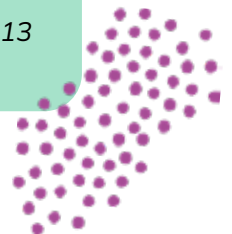
Jo seuraavana toimintavuonnaan sairaalaklovnit pääsivät Tampereelle ja Turkuun, joista viimeksi mainitusta sairaalasta itsestään tuli aloite saada klovnit sairaalaan. Käytännössä klovnit matkustivat Helsingistä molempiin sairaaloihin, tosin klovnitohorit Ilona Poks ja Toivontai eli Ratalahti ja Birck olivat tamperelaisia ja työskentelivät siis enimmäkseen siellä. Valtaosa klovneista oli valmis lähtemään aamun varhaisina tunteina toiseen kaupunkiin, jos oli tarve sijaistaa sairastunutta kollegaa. ^{2, 49}

Neljä viikoittaista klovnipäivää oli helppo sijoittaa eri päiville eri sairaaloihin. Kussakin sairaalassa on vähän erilainen kulttuuri, joten laajeneminen ja työskentely eri kaupungeissa

toi myös uutta ajattelua klovnistoon. Jokaisella artistilla oli taustalla omat vahvuutensa, mikä laajensi kunkin osaamista, kun pari vaihtui. Erilaiset taidot myös tukivat käytännön klovniyössä. Alkuvuosina klovneilla oli paljon töitä ja pieni ryhmä niitä tekemässä. Välillä joku jäi joukosta pois tekemään omia projektejaan, mikä oli toki luonnollista ja suotavaa, mutta yleensä sivuaskeleen ottanut palasi takaisin. ^{2, 49}

*"Tapahtui Jorvissa 7.5.
Menin yövuoroon. Hoitamaan
potilasta huoneeseen 6.
Pieni poika silmät loistaen
kertoo hyvin seikkaperäisesti
edellisen päivän
Sairaalaklovnienvierailua.
Pieni mies innoissaan esitteli
sairaanhoitajalle kaikkia samoja
temppeja, joita klovnit
olivat tehneet.
Että tulin hyvälle mielelle!!"*

Marja-Leena Sahlberg, palaute 2013

Sairaalapäiviä oli nyt yhteensä neljä viikossa: kaksi Helsingissä sekä yksi Tampereella ja yksi Turussa. Kunakin päivänä oli työvuorossa kaksi klovnia. Koska koulutetut klovnit tekivät sairaalatyötä muiden töidensä ohella, tarvittiin pian lisää klovneja. Kesällä 2003 koulutettiin kuusi uutta klovnia, jotka harjoittelivat syksyn ja aloittivat työskentelyn 2004. Kouluttajina olivat Richard Ellis (CCU) ja Lilli Sukula-Lindblom. ^{7, 8, 9}

Marraskuussa 2006 Helsinki sai kolmannen klovnipäivän, joten vuonna 2005 oli seuraavan kurssin vuoro, jolta saatiin kolme uutta klovnitohtoria. Kouluttajina olivat Vince Tortorici Atlantasta ja klovnikandidaattien tukena ensimmäisessä sairaalaklovnierässä opin saanut Sirpa Taivainen-Ilmola. ^{7, 8, 9}

Klovnitohtoreita Suomessa oli nyt kaikkiaan 16, ja nämä loivat perustan toiminnalle: Lilli Sukula-Lindblom, Sirpa Taivainen-Ilmola, Minnamaria Koistinen, Pia Tapio, Riitta Birck, Mona Ratalahti, Heidi Fredriksson, Taina Mäki-Iso, Markku Kykkänen, Daniela Fogelholm, Jouko Enkelnotko,

Minna Kivelä, Heidi Nyman, Mikael Andersson, Tove Qvickström ja Bror Österlund. ¹ Tästä joukosta mukana vuonna 2021 on kolme artistia: Pia Tapio, Taina Mäki-Iso ja Mikael Andersson ⁵.

*Klassinen klovni on eri asia
kuin sairaalaklovni.
Sairaalaklovni on ihminen,
klovni eri tasolla kuin
ammattiklovni. On osattava
lukea tilanne sairaan lapsen
huoneessa muutamassa
sekunnissa ja toimia
sen mukaan.”*

*Lilli Sukula-Lindblom,
arkkiklovniatri Rockenfaller*

Pioneeritoimintaan liittyy aina haasteita. Suomessa ei ole pitkää klovneriaperinnettä, joten tapa esiintyä klovnina sairaalassa piti etsiä käytännön työssä. Potilashuone on artistille erilainen miljöö kuin esiintymislava tai muu julkinen paikka. ⁵

Sairaalassa joutui klovnityön ohessa aina uudestaan perustelemaan läsnäoloaan ja selittämään perheille ja henkilökunnalle, mitä klovnit ovat ja mitä he tekevät. Ulkomaalaistaisyaset asiakkaat olivat usein ihan uuden äärellä. Riittämättömyyden tunne tuli usein vastaan, sillä vaikka työ on vapaata ja luovaa, niin ympäristö on vaativa. ⁵

Tuoreen sairaalaklovnin oli opeteltava monta asiaa: klovneriaa, parityötä, suhdetta lapseen ja osallistavuuden määrää. Sairaalaklovni muuttaa toimintaa koko ajan yleisönsä mukaan, ja se on suuri ero suhteessa lava- tai sirkusklovneriaan, jossa esityksellä on useimmiten pysyvä runko. Alkuvuosina klovnit joutuivat olemaan koko ajan käyntikortteina toiminnalle. Nykyisin klovnitoiminta on selkeämmin osa sairaalan varsinaista toimintaa. ⁵

*"Löysin sairaalaklovnien
nettisivut facebookin kautta
ja muistot klovniensitapaamisesta tulvahtimieleeni, kuinka väsynyt
olin sairaalaelämään
ja pelko tulevasta
kaihersi mieltäni.*

*Vauvani nukkui koko sen lyhyen
ajan, jolloin klovnit oli luonamme,
eikä hän sitä hetkeä muista.
Mutta minulle se oli
hyvin tärkeä hetki.
Olemme tavanneet klovneja
myös tuon ensi kerran jälkeenkin
ja aina se on yhtä mukavaa.
Sairaalaklovnit tekevät
ihanaa ja hyvin tärkeää työtä.
Kiitos teille!*

-äiti-, palaute 2011

Sairaalatodellisuutta ja yhteisöllisyyttä

*"Ensimmäiset kymmenen vuotta olivat arvokkaita. Sairaala toisen-
sa jälkeen avautui, klovnit jaksoivat
matkustaa ja tuurata sairastuneita",*
Lilli Sukula-Lindblom muistelee. Kun-
kin sairaalan kanssa sai neuvotella
kuukausia, ennen kuin yhteistyöhön
päästiin, ja saadaksean rahoituksen
Oulun koulutukseen ja toiminnan
aloitukseen viimeisessä yliopistosai-
raalassa hän neuvotteli Lääkäriliiton
kanssa vuoden verran. ⁴⁹

Sairaalaklovneria on herkkyyttä
tilanteelle, kohtaamista, improvisaa-
tiota ja yhteistä leikkiä, ja sitä teh-
dään aina lapsen ehdoilla. Sairaa-
lassa lapsella ei juuri ole valtaa valita
asioita eikä kieltäytyä hoidosta,
mutta klovni kunnioittaa aina lapsen
mielipidettä. Lapsi päättää jo siitä,
saavatko klovnit tulla huoneeseen, ja
nämä tottelevat, vaikka vanhemmat
olisivat toista mieltä. ⁵

Joskus klovneria sairaalassa on
esityksellisempää ja lähempänä
estraditaidetta, mutta enemmän on

tilanteita, jossa klovneria asetetaan
palvelemaan jännityksen helpotta-
mista ja rentouttamista. ⁵

Klovnit työskentelivät pitkään aina
pareittain, ja alkuvuosina pari vaihtui
jatkuvasti. Koska artistit olivat free-
lancereita, joilla oli muitakin töitä,
vuorot jaettiin sen mukaan, kenelle
ne aikataulullisesti sopivat ja millai-
sia toiveita heillä oli sairaalapäivien
määrän suhteen. ⁵

Toiminnan alussa nimettiin Tampe-
reelle ja Helsinkiin vastuuklovni, joka
raportoi päivän tapahtumista yh-
teiskäytössä olevaan vihkoon, jotta
tieto siirtyi seuraavien klovni-
vuorojen tekijöille. Helsingin vastuuklovni
kirjoitti myös Turun tapahtumista. ⁵
Myöhemmin jokainen kaupunki sai
oman vastuuklovnin, ja raportointikin
on kehittynyt eri vaiheiden kautta
lopulta sähköiseksi.

Klovnien paras kouluttaja

Sairaalaklovnien kaikkien aikojen paras kouluttaja oli 9-vuotias poika, joka kuoli ensimmäisenä toimintavuonnaamme. Hän oli hyvin voimakastahtoinen ja todella vaativa lapsi sairaalaklovnien suhteen: mikään ei kelvannut; eivät laulut, eivät temput, ei mikään. Hän pyysi yleistä hölmöilyä, ja kun teimme yleistä hölmöilyä, kaappeihin törmäilyä ja muuta, hän nauroi katketakseen erityisen kaikuvasi. Kahdeksan kuukautta hän määräili ja koulutti meitä.

Poika oli jo terminaalihoidossa, jonne me klovnitohtorit Ilona Poks (Mona Ratalahti) ja minä menimme kutsusta. Sattumalta tapasimme käytävässä pojan äidin, ja hän sanoi, että meidän on nyt tultava tapaamaan lasta. Kun tulimme huoneeseen, näimme pojan makaavan sängyn pohjalla lähes liik-kumatta sanoen: "Hyvä kun tulitte, minulla on teille ilmoitusluontoinen asia: Haluan kertoa teille mikä minusta tulee isona. Minusta tulee sairaalaklovni.

Tämä veti meidät klovnit todella hiljaisiksi, että mitä nyt. Piti nopeasti keksiä, miten tästä edetä. Väitimme vastaan, että eihän sinulla ole punanenää eikä temppuja, mutta poika pyysi opettamaan jonkin tempun. Niin hänelle opetettiin temppu, ja me teimme hänelle onnistuneen punanenänsiirron. Vain klovninimi enää puuttui. Koska poliisi oli lapsen toinen toiveammatti, hänestä päätettiin tehdä Tohtori Kyttä.

Niin Monan kanssa selvittiin siitä hetkestä, mutta sen jälkeen myös opimme, että meidänkin on tehtävä surutyötä. Itkettiin ja muisteltiin poikaa vielä moneen kertaan.

Lilli Sukula-Lindblom, arkkiklovniaatri Rockenfaller

Jo ensimmäisenä vuonna tuoreet klovnitohitorit joutuivat silmäkkäin haasteen eteen, kun Helsingin yliopistosairaalan syöpäosastolla menehtyi epätavallisen paljon lapsia. Kuoleman kohtaaminen oli jotain, mitä ei koulutuksessa ollut käsitelty tarpeeksi. Samana vuonna sattui Myyrmannin räjähdysjonnettomuus, joka toi sairaalaan myös lapsipotilaita. ⁵

Vaikeista asioista on voinut keskustella vuosien varrella paitsi kollegan myös sairaalapastorin kanssa, ja myöhemmin klovnit ovat alkaneet saada myös varsinaista työnohjausta sairaaloiden puolesta. Työparin keskusteluapu ja tuki on myös ollut tärkeää, koska haastavat kohtaamiset on yleensä koettu yhdessä. ⁵

Toiminnanjohtaja Lilli Sukula-Lindblomin periaate oli pitää hyvää huolta työntekijöistään. Kerran kuukaudessa tavattiin ja päästiin purkamaan kokemuksia ryhmänä. Kaikki oli uutta ja haastavia tilanteita sairaalassa tuli eteen, joten oli tarve puhua, mutta vaitiolovelvoite esti kertomasta asioita ulkopuolisille.

Sukula-Lindblom soitti klovneille säännöllisesti ja kyseli kuulumisia. ⁵

Hänen mukaansa klovneille täytyi järjestää työn vastapainoksi myös mukavia asioita, ja niitä olivat kuukausitapaamisten ja -koulutusten lisäksi jouluillalliset ja kesäseminaarit, jotka vietettiin työpajojen, yhdessäolon, naurun ja hyvän ruoan merkeissä. Myös hallituksen jäsenet kutsuttiin näihin tapaamisiin. Ajatus saman klovniperheen jäsenenä rakensi yhteenkuuluvuutta ja ystävyyssuhteita myös työn ulkopuolelle. ²

Sukula-Lindblom hankki erillisen rahoituksen tarjotakseen ensimmäisen koulutuksen saaneille sairaalaklovneille kesällä 2003 opintomatkan New Yorkiin oppimaan lisää sairaalaklovneriasta ja näkemään sikäläisiä sairaalaklovneja työssään. Yhtä lukuun ottamatta koko alkuperäinen klovnikaarti pääsi osallistumaan matkalle. ²

Alkuvuosina useimmilla klovneilla nenänpää oli maalattu punaiseksi, myöhemmin irtonenät yleistyivät. Rekvisiittana klovneilla oli soittimia, käsinukkeja, taikavälineitä ynnä muuta.

Helsinki

Sairaalaklovnit ry

Klovnihtorit ilahduttavat lapsipotilaita ympäri vuoden, yhteensä neljä päivänä viikossa, Helsingin lasten ja nuorten sairaalassa sekä Tampereen ja Turun lastenklinoilla.

Sjukhusclowner rf

Clowndoktorerna sprider glädje till barnpatienter inalles fyra dagar i veckan året om på Barn och ungdoms-sjukhuset i Helsingfors och barnklinikerna i Tammerfors och Åbo

Helsingfors

Sairaalaklovnit ry

Klovnihtorit ilahduttavat lapsipotilaita ympäri vuoden, yhteensä neljä päivänä viikossa, Helsingin lasten ja nuorten sairaalassa sekä Tampereen ja Turun lastenklinoilla.

www.sairaalaklovnit.fi

Sjukhusclowner rf

Clowndoktorerna sprider glädje till barnpatienter inalles fyra dagar i veckan året om på Barn och ungdoms-sjukhuset i Helsingfors och barnklinikerna i Tammerfors och Åbo

Sairaalaklovnit@kolumbus.fi

Tampere

Tammerfors

Joka kaupunkiin tehtiin oma klovnikortti, jota jaettiin sairaaloissa ja tapahtumissa.

Turku

www.sairaalaklovnit.fi

Åbo

Sairaalaklovnit ry

Klovnihtorit ilahduttavat lapsipotilaita ympäri vuoden, yhteensä neljä päivänä viikossa, Helsingin lasten ja nuorten sairaalassa sekä Tampereen ja Turun lastenklinoilla.

Sjukhusclowner rf

Clowndoktorerna sprider glädje till barnpatienter inalles fyra dagar i veckan året om på Barn och ungdoms-sjukhuset i Helsingfors och barnklinikerna i Tammerfors och Åbo

Sairaalaklovnit@kolumbus.fi

Toiminta vakiintuu

Jo alkuvuosina Sairaalaklovnit ry / Sjukhusclowner rf piti paljon esitelmiä ja tiedotustilaisuuksia saadakseen toimintaansa tutuksi paitsi sairaaloille ja rahoittajille myös suurelle yleisölle. ^{7,8}

Sama toiminta jatkui vuosikymmenen kuluessa. Media teki haastatteluita sekä dokumentteja, ja seminaareissa ja tapahtumissa käytiin järjestämässä tietoisuutta ja antamassa maistiaisja klovnitoiminnasta. Osallistuttiin sairaalahenkilökunnan ja alan opiskelijoiden koulutuspäiviin, ja johto neuvotteli sponsorisopimuksia. Klovnit kävivät eri sairaaloissa kertomassa toiminnastaan, ja muun muassa huhtikuussa 2005 vastuuklovnit vierailivat lastensairaalassa Tallinnassa. ^{7,8}

Valtaosa klovneista teki alkuvuosina vain yksittäisiä sairaalapäiviä kuu-

kaudessa. Enimmäkseen freelancereina työskentelevillä artisteilla oli myös muita töitä ja välillä sitovampia kiinnityksiä muualle. Oli jälleen tarvetta kouluttaa lisää klovnitohereita. Kesällä 2005 Vince Tortorici Yhdysvalloista tuli kouluttamaan kolmea uutta kandidaattia, jotka syksyn harjoittelun jälkeen aloittivat työn seuraavan vuoden alussa, ja Helsinki sai marraskuussa 2006 kolmannen klovnipäivän. ^{5,8,9}

Kuukausikoulutusten lisäksi toiminnassa olevilla klovneilla oli tapana silloin tällöin käydä seuraamassa klovnityötä muissa sairaaloissa ja kehittää itseään sitä kautta. Artistit kävivät myös omalla ajallaan ja kustannuksellaan erilaisissa klovneriaan ja esiintymiseen liittyvissä koulutuksissa, kuten Kouvolaan taikapäivillä. ^{5,8,9.}

*"Äitillä pääsi ihan vähän märy
kaikesta hauskuutuksesta
huolimatta. Ettepä arvaakaan,
kuinka tästä meillä puhutaan.
Tai taijatte te arvata.
Sairaalaklovnit, teette
vähintäänkin yhtä arvokasta
työtä kuin muukin sairaalan
henkilökunta!"*

Cecilia Alaye, palaute 2011

Artistit olivat hyvin sitoutuneita toimintaan ja osallistuivat säännöllisesti kuukausitapaamisiin ja myös edustustehtäviin. Jokainen klovni oli valmis tekemään vuoroja eri kauptungeissa, ja raidekilometrejä kertyi, esimerkiksi vuonna 2012 yli 60 000 ¹⁷.

Klovnit olivat työskennelleet eri sairaaloissa yhteensä viitenä päivänä viikossa. Kuudennen toimintapäivän Sairaalaklovnit ry sai, kun Kuopion toiminta alkoi vuoden 2007 marraskuussa ¹¹.

Lisää klovneja, lisää sairaaloita

Klovneja kaivattiin yhä lisää, ja toukokuussa 2007 valitut seitsemän artistia aloittivat sairaalaklovniopin polkunsu syyskuussa ¹¹. Heti seuraavana keväänä päätettiin kouluttaa kuusi uutta klovnia intensiivikurssilla lähinnä Kuopion, Tampereen ja Turun sairaalapäiviä varten ¹².

Kouluttajina 2007 kurssilla (valmistuminen toukokuussa 2008) olivat Lilli Sukula-Lindblom, Taina Mäki-Iso ja Riitta Birck, vuoden 2008 kurssilla (valmistuminen joulukuussa 2008) Sukula-Lindblom ja Mäki-Iso ^{11, 12}. Valmistuttuaan klovnit työskentelivät aina aluksi kokeneempien klovnién parina ¹³.

*Aarni Kivinen, tohtori
Nuppu Kukkanen,
opiskeli vuoden 2007
kurssilla ja työskentelee edelleen
sairaalaklovnina
Helsingissä.*

Loppusyksystä 2010 klovnitohitorit tekivät pilottipäivän viimeisessä yliopistosairaalassa Oulussa ja kolmen päivän kokeilun HYKS:n alaisessa Jorvin sairaalassa ¹⁴. Lilli Sukula-Lindblomin tavoite laajentaa sairaalaklovnitoimintaa kaikkiin Suomen yliopistosairaaloihin alkoi toteutua. ¹⁶

Oulua varten koulutettiin uusi klovniryhmä kesällä ja syksyllä 2011 ja samalla artisteja myös Tampereen ja Turun tarpeisiin. Pääkouluttajina olivat Lilli Sukula-Lindblom ja Dan

Söderholm. Joulukuussa vietettiin 11 uuden klovnitohitorin valmistujaisia, ja yhdistyksen klovniien määrä kasvoi neljäänkymmeneen. ¹⁶

Seuraava klovniryhmä, viisi kandidaattia, koulutettiin Söderholmin opastuksella Turun tarpeisiin 2015, ja he valmistuivat 2016. Yhteistyössä Aalto-yliopiston pukusuunnittelulijan kanssa klovneille hankittiin uudet asut, jotka suunniteltiin joka klovnille yksilölliseksi mutta yhtenäistä linjaa noudattaen. ²³

“Sairaalaklovnit valtasivat Oysin” uutisoi Kaleva 18.1.2012. Lehtikuvassa klovnitohitori Öö (Petri Ervasti) työssään.

Laulun voima

Olin parini kanssa osastokierrolla, kun kuulin erästä huoneesta vauvan itkua. Kurkistimme avoimesta ovesta huoneeseen, jossa äiti yritti sylissään liekuttaa pienokaista rauhoittumaan. Aloimme laulaa hiljaa tuutulaulua. Kun vauva rauhoittui, lauloimme varmuuden vuoksi vielä toisen laulun, ja sitten jatkoimme kiertoa.

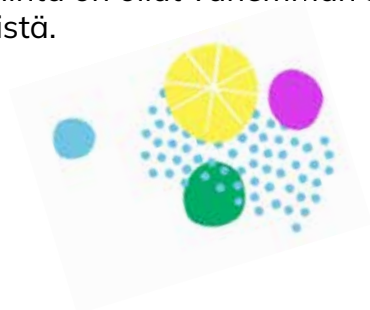
Kun palasimme käytävää hetken päästä takaisin, kuulin saman äidin laulavan vauvalleen. Laulun epävarmuudesta kuulin, ettei tämä äiti ollut kovin paljon laulua harrastanut, mutta vierailullamme olimme antaneet hänelle uuden keinon rauhoittaa vauvaa. Siitä tuli klovni-tohtorille hyvä mieli. Äidin ääni ei ollut kaikkein sointuvin eikä melodia ehkä mennyt ihan nuotilleen, mutta vauvalle oman äidin laulu oli varmasti kuitenkin se kaikkein paras.

Päivi Kangasniemi, klovni-tohtori Plööde

Toiminnan laajentuminen vaati uusien klovni kouluttamista, ja toisaalta klovnimäärän kasvu mahdollisti toiminnan laajenemisen keskussairaaloihin. Tutustumiskäyntejä niihin oli tehty silloin tällöin. Vakinainen käyntipäivä kerran kuukaudessa saatiin Vaasan keskussairaalaan helmikuussa 2009 lähtien ¹³.

Päijät-Hämeen keskussairaalassa Lahdessa alettiin käydä säännöllisesti syksyllä 2010, Kanta-Hämeen keskussairaalassa Hämeenlinnassa ja Keski-Suomen keskussairaalassa Jyväskylässä 2013, Seinäjoella 2014, Satakunnan keskussairaalassa Porissa 2018, Kymenlaakson keskussairaalassa Kotkassa 2019 ja samoin Lapin keskussairaalassa Rovaniemellä ^{14, 19, 20, 21}.

Sairaalaklovnit ry hankki rahoituksen toimintaan yliopistollisissa sairaaloissa, ja keskussairaalakäynnit rahoitettiin niiden saamista lahjoitusvaroista ¹⁶. Siksi viimeksi mainituissa toiminta on ollut vähemmän säännöllistä.

Maailman hienoin työ

Kun sairaalaklovnitoiminta Suomessa alkoi, periaate pitkään oli, että työskennellään aina parittain, eikä klovnipäivää koskaan peruta. Parittain toimiminen takasi turvallisuuden, jos tuli vastaan hankala tilanne, esimerkiksi yllättävä tunteenpurkaus. Paikalla oli aina myös todistaja, jos tuli kysymyksiä klovnin toiminnasta, ja pari saattoi puuttua tilanteeseen, jos toinen käyttäytyi kyseenalaisesti. ²

“Olin ajatellut, että tuo olisi maailman hienointa työtä mutta niin maagista ja vaikeata, ettei minusta olisi siihen.”

Pia Tapio, klovnitohdori Tolly von Tomera, mukana ensimmäisestä sairaalaklovnikoulutuksesta asti

Alkuvuosina suomalaisessa sairaalaklovneriassa korostui tilanteiden elävöittäminen erilaisin tempuin: saippuakuplin, musiikilla, taikatempuin ja erilaisin välinein. Koulutuksien myötä on menty enemmän improvisoivan klovnerian suuntaan, kohtaukseen ja tilanteen luomaan leikkiin.³⁰ Toki improvisaatio, tilanneherkkyys ja kontakti lapsen kanssa on aina ollut mukana sairaalaklovnien työssä, ja klovnin työkalupakissa on yhä mukana edellä mainittuja välineitä⁵.

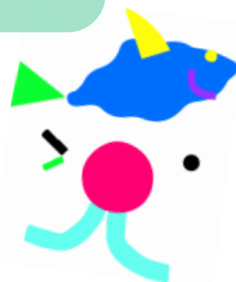
Osastokierrot aloitetaan kansliassa kysymällä olennaiset tiedot: ketä osastolla on, lasten iät, onko eristyksiä, onko erikielisiä tai kehitysviiveisiä lapsia ja onko osastolla tapahtunut jotain erityistä. Jokainen lapsi ja perhe kohdataan yksilöllisesti tilanteen mukaan, ja aina ennen huoneeseen menoa kysytään lupa lapselta. Yleensäkin lapsi on se, joka määrää, kun klovni on paikalla.^{5, 29}

Poliklinikoilla klovneria on erilaista, sillä lapset tavataan yleensä käytävillä odottamassa vastaanotolle pääsyä. Silloin on mahdollista joko toimia yhden perheen kanssa tai teh-

dä klovneriaa parina yleisesti tilassa, niin että monet lapset voivat seurata tilannetta. Ujommat lapset eivät välttämättä haluakaan huomiota itseensä vaan seuraavat mieluummin sivusta klovniensa touhuja.^{5, 29}

*"Ihanaa työtä teette!
Koko odotushuone rätkähti
narusta ja minä melkein
itkin liikutuksesta.
Että joku on noin lahjakas.
Että se joku jaksaaakin kierrellä
tosi kipeiden ja vähemmän
kipeiden lasten luona,
tekemässä siitä vaikeasta
päivästä helpon tai
ehkä jopa hyvän.
KIITOS tri Hösselström
ja Nuppu Kukkanen,
olitte ihania."*

*Julkinen kiitos blogissa, palaute,
Lastenklänikka 18.11.2014*

Klovnitohtoreiden metodeja ovat esimerkiksi improvisaatio, yleinen hölmöily, laulu, musiikki ja taikatemput. Ensimmäisinä vuosina käytettiin sairaalan toimia matkivia leikkejä, esimerkiksi mitattiin huumorintajua tai taikavoimia mitä kummallisimmilla tavoilla ja välineillä, mutta vuosien

varrella tohtorimaisuus jäi vähemmälle. Saippuakuplahoidot ovat yhä tehokas keino rikkoa jää pienten lasten kanssa. Toimenpideklovnieria toi varustelaukkuun hoitohenkilökunnan välineitä, ja nyt leikeissä matkitaan taas samoja asioita, joita lapsille tehdään toimenpiteissä. ^{5, 29}

Klikkaa yllä olevaa kuvaa ja kuulet lastentautien dosentti Pekka Lahdenteen ja Joona Lindbergin eli klovnitohtori Matkailija Tutkimuksen kertovan, miten klovnitoiminta vaikuttaa potilashoittoon (2018).

Tanssivat sormet

Klovnitohtori Pikku-Riski aloittelee työpäiväänsä sairaalassa. Osastolla hoitajat kertovat, että reumapunktioon menevää seitsemänvuotiasta tyttöä jännittää kovasti tuleva nukutus ja erityisesti kanyylin laitto. Pikku-Riski päättää mennä tapaamaan tyttöä. Ensi töikseen hän sotkeutuu tytön sängyn vieressä olevaan tuoliin, mikä saa tytön ja hänen äitinsä nauramaan. Tuolista irtautuessa Pikku-Riski saa selville, että tyttö tykkää tanssimisesta. Koska tanssiminen ei sängyssä maaten onnistu, Pikku-Riski ja tyttö keksivät tanssittaa sormiaan.

Odotusaika tytön toimenpiteeseen venyy, mutta aika osastolla kuluu kepeästi eikä jännitystä pääse kertymään sormitanssikoreografian suunnittelun tohinassa. Pikku-Riski muistuttaa lähdöstä toimenpiteeseen, mutta ehdottaa samalla, että toimenpidehuonehan voisi olla esiintymispaikka yhteiselle tanssille.

Pikku-Riski ottaa myös puheeksi tulevan nukutuksen ja kysyy tytöltä, millaisia unia hän haluaisi nähdä. Tytön miettiessä asiaa Pikku-Riski askartelee nukutusmaskista ja narunpätkästä unitilauspuhelimien. ”Haloo, haloo, kuuleeko unikeskus?” Pikku-Riski saa yhteyden unikeskukseen, josta tyttö haluaa tilata tanssiaiheisia unia. Samassa hoitajat ilmoittavat, että pian on aika siirtyä toimenpidehuoneeseen. Siirtyminen toimenpidehuoneeseen kuluu sormitanssiesityksen kenraaliharjoittelun parissa.

Toimenpidehuoneessa ilmoitamme heti hoitohenkilökunnalle, että meillä on sormitanssiesitys. Pikku-Riski varmistaa anestesialääkäriltä, voimmeko liikuttaa toisen käden sormia kanyloinnin aikana. Tämä onnistuu, joten esitys suoritetaan juuri kanylointihetkellä tytön toisella kädellä. Äiti laskee suunnitellusti kolmeen, 1–2–3, ja sormitanssi alkaa. Tyttö keskittyy heiluttamaan sormiaan samaan tahtiin yhdessä Pikku-Riskin ja äitinsä kanssa. Anestesialääkäri huomaa tämän ja samalla kanyyli sujahtaa toiseen käteen kuin huomaamatta. Hoitajat antavat aplodit esitykselle ja tyttö nukahtaa pian hymyssä suin.

Nadja Laine, klovnitohtori Pikku-Riski

(Tarina on julkaistu Suomen Anestesiologiyhdistyksen Finnanest-lehden numerossa 2/2019.)

*"Meillä oli juuri alkuun,
että neitiä vähän jännitti
ja meni peiton alle piiloon.
Ihanasti klovnit kuitenkin
sai neidin voittamaan.
Soliga hälsningar vill vi sända
åt alla clowndoktorer!
Tack för det fina arbete ni gör!"*

Petra Bengs, palaute 2013

Sairaalaklovnin työ on kohtaamista ja leikkiä. Joskus klovneria on esityksellisempää, mutta useammin klovneria asetetaan palvelemaan lapsen jännityksen helpottamista ja rentouttamista. ⁵

Sairaalaklovnin työhön kuuluu kyky improvisoida, ottaa tilanteesta impulsseja ja rakentaa kontakti lapseen. Sairaalaklovni suo lapselle hetken poikkeuksen sairaalan arkeen ja siirtää ajatukset muualle kuin kipuun tai hankalaan tilanteeseen. Klovnin vierailu on sairaalan arjessa huutomerkki, kitka tai väriläiskä, joka muuttaa ilmapiiriin. ⁵

Myös hoitohenkilökunta lastenosastoilla osaa leikillistää tilanteita, mutta on eri asia, kun paikalle tuodaan taide. Klovnihahmossa punaisine neniineen on jotain maagista, sillä klovnihahmo itsessään poistaa kontaktin esteitä ihmisten välistä. ⁵

Sairaalassa klovni ei toteuta omaa artistisuuttaan, vaan aina on mentävä lapsen olon ja hoitotilanteen ehdoilla, käännettävä tarvittaessa ilmaisun volyyminappulaa pienemmälle tai peräännyttävä. ⁵

Klovnitohdori Anastasia Sulaleima (Tanjalotta Räikkä) näyttää lapselle sairaalatoimenpiteen sairaalahiiren avulla TAYS:ssa vuonna 2021.

Klovnille hieno hetki on se, kun lapsen kanssa pääsee samalle taajuudelle ja klovnilleikki soljuu eteenpäin ja kasvaa kuin itsestään. Avatessaan lapsen huoneen oven klovnin ei ikinä tiedä, millaiseksi kohtaaminen

muodostuu. Jokainen työpäivä, lapsi ja kohtaaminen on ainutlaatuinen. Se tuo itsellekin valtavasti voimaa ja iloa, kun saa heittäytyä klovnin rooliin ja antautua leikille.³¹

Häät ukulelen kanssa

Elsin, 13, kanssa tulivat erään päivän parhaat naurut ja flow. Yritin valita, mihin huoneeseen menisin, kun aika juoksi. Hoitaja sanoi, ettei Elsin huoneeseen välttämättä tarvitse mennä. Intuitio kuitenkin sanoi, että tarvitsee – ja se taisin olla minä, joka sitä tarvitsi.

Nauru alkoi jo ovelta, ja päädyin huoneessa surkeaan piiloon verhon taakse, josta tuli lopulta Tomeran huntu. Seurasi häät ukulelen kanssa. Isä totesi, että mahtava show ja taputti. Tällaista tarvitsee joskus!

Pia Tapio, klovnitohdori Tolly von Tomera

Clownference 2009

Vuoden 2009 suurin panostus oli elokuussa pidetty, kansainvälinen Clownference, jonka valmistelu aloitettiin heti tammikuussa. Oli hankittava rahoitus, kutsuttava vieraat ympäri maailman, suunniteltava korkeatasoinen ja houkutteleva ohjelma ja valmennettava koko klovnikunta ottamaan kansainväliset vieraat vastaan. ^{2, 13}

Lähtökohtana oli, että Michael Christensen, yhdysvaltalainen sairaalaklovnitoiminnan käynnistäjä, halusi tulla Suomeen pääpuhujaksi klovniensa kokoontumiseen. Mukaan kutsuttiin klovniryhmiä eri maista, sekä New Yorkin CCU:sta muualle levittäytyneitä että vähemmän järjestäytyneitä sairaalaklovneja, joihin yhteyksiä oli rakennettu vuosien varrella. ^{2, 13}

Konferenssin sisällön suunnittelusta ja toteutuksesta päävastuussa oli Lilli Sukula-Lindblom ja hänen lisäkseen tapahtumaa järjestivät muun muassa Markku Kykkänen, Sirpa Taivainen-Ilmola ja Taina Mäki-Iso klovnikunnasta. ^{2, 13}

Rahoituksen pohjana oli Konstsamfundenin 5000 euron stipendi. Yhdistyksen toimihenkilöt ja hallitus käyttivät hyväksi verkostojaan saadakseen tapahtumalle arvovaltaiset puhujat ja asianmukaiset tilat konferenssille. Tämä onnistuikin, sillä konferenssi pidettiin G18-juhlasalissa, ja Helsingin kaupunki tarjosi vastaanoton kaupungintalolla. Tilat ja vastaanotto saatiin lahjoituksena, ja osan rahoituksesta muodostivat osallistumismaksut. ^{2, 13}

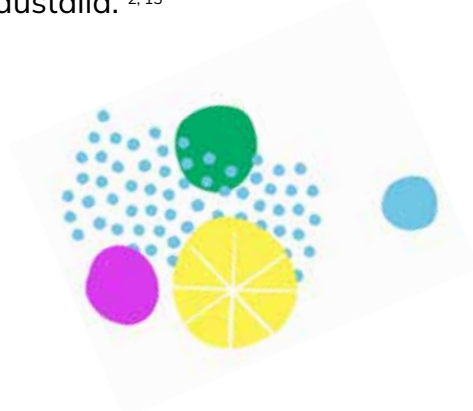
Elokuussa yhdistyksellä ja klovniryhmillä oli mahdollisuus valmistella konferenssin ohjelmaa intensiivisesti, sillä sairaaloiden johdon toiveesta vierailut osastoilla olivat katkolla henkilökunnan lomien ja suljettujen osastojen takia. Clownferenssin pääpuhujana Michael Christensen saapui Helsinkiin jo elokuun alussa ja piti 11.8. Amerikan suurlähetystössä esityksen oman maansa sairaalaklovnitoiminnasta. Paikalla olivat Sairaalaklovnit ry:stä taiteellinen johtaja Lilli Sukula-Lindblom ja toiminnanjohtaja Tom Lindblom. ¹³

Kansainvälinen Clownference Helsingissä elokuussa 2009. Pääpuhujaksi kutsuttiin New Yorkista sairaalaklovnitoiminnan alkuunpanija Michael Christensen, joka poseeraa toiminnan Suomeen tuoneen Lilli Sukula-Lindblomin kanssa yli 70 kansainvälisen klovnin kanssa Lastenlinnan edustalla..

Itse konferenssi pidettiin 14.–16. elokuuta. Osallistujia tapahtumassa oli yli 100, joista noin 70 oli klovneja. Mukaan oli kutsuttu myös yhdistyksen hallituksen jäsenet ja silloinen kulttuuriministeri Stefan Wallin.^{2, 13}

Nelipäiväisen konferenssin ohjelmaan kuului ensin virallista ohjelmaa Helsingissä, ja sen jälkeen osallistujat vietiin Kvarnuddenin lomakylään Pernajaan. Luonnossa ja meren rannalla ryhmäydyttiin ja pidettiin työpajoja. Suomalaiset klovnit pitivät vieraista huolta, jotta kaikki tunsivat itsensä tervetulleiksi, ja suuria ponnisteluja vaatinut tapahtuma olikin iloinen ja onnistunut. Konferenssin kruunasi kaikista osallistuneista klovneista otettu valokuva Lastenlinnan edustalla.^{2, 13}

Toimisto organisoituu

Pienehkö, alusta asti ammattimaisesti ja päämäärätietoisesti toiminut yhdistys oli kasvanut keskikokoiseksi organisaatioksi. Säännöllinen toiminta kasvoi kymmenessä vuodessa kaikkiin yliopistosairaaloihin ja satunnaisemmin muutamiin keskussairaaloihin ja käsitti näin sairaalhoidossa olevia lapsia kautta koko Suomen. Tämä asetti haasteita sekä yhdistyksen johtamiselle, klovni- ja koulutustoiminnan organisoimiselle että varainhankinnalle.

Taloustilanne yhdistyksessä oli vuoden 2010 alussa erittäin hankala. Sen parantamiseksi yhdistykseen palkattiin varainhankintakoordinaattoriksi ekonomi, MMM Aino Viertola keskittymään varainhankintaan ja rakentamaan toimistoa vastaamaan laajaa toimintaa.^{15, 16}

Myös yhdistyksen toimisto muutti Inkoosta Helsinkiin konttorihotelliin. Vuoden lopussa taloustilanne olikin jo vakaampi, sillä oli säästetty jättämällä kesäseminaari pitämättä ja jatkamalla klovni-kesälomaa myös

elokuulle. Lokakuussa yhdistys sai keräyslunan.¹⁴ Viertola nimitettiin seuraavan vuoden alussa toiminnanjohtajaksi, kun Tom Lindblom luopui tehtävästä. Sairaalaklovnit ry sai ryhtyä valmistautumaan 10-vuotisjuhlavuoteen.^{15, 16}

Toimistoa pyörittivät juhlavuoden aikana kuukausipalkkaisina toiminnanjohtaja Aino Viertola, taiteellinen johtaja Lilli Sukula-Lindblom ja klovnivastaava Markku Kykkänen. Näistä kaksi viimeksi mainittua tekivät aktiivisesti myös klovnityötä.¹⁶

Yhdistys tehosti ja järjesteli hallinnollista työtä vuoden aikana, joten sen lopussa klovnivastaavan tehtävä lakkautettiin. Sisäistä viestintää ja tiedonkulkua kehitettiin muun muassa niin, että palkkailmoitukset muutettiin sähköiseen muotoon ja työntekijöitä varten luotiin oma sisäinen viestintäkanava verkkoon.¹⁶

Työnjohdollinen kehittäminen ja yleinen organisaation ammatillistuminen alkoi näkyä yhdistyksessä. Myös sairaaloissa kiinnitettiin huomiota muun muassa klovnienv pukutilojen olosuhteisiin, sillä osassa niistä oli tullut homealtistusta ja klovneille oireita.⁵

Sairaalaklovnit ry:n toimisto sijaitsee Uuden sirkuksen keskus Circossa, Helsingin Suvilahdessa.

Vuonna 2015 toimistossa työskentelivät klovnivastaava Markku Kykkänen (vasemmalla), toiminnanjohtaja Aino Viertola (takana) ja koulutuskoordinaattori Dan Söderholm (edessä).

Sairaalaklovnit ry 10 vuotta

Sairaalaklovnit ry:n mahdollistama sairaalaklovnitoiminta oli kymmenessä vuodessa laajentunut valtakunnalliseksi, ja sitä kannatti juhlia. Juhlavuosi aloitettiin 7.2. rusettiluis-telulla ja tiedotustilaisuudella Helsingin Rautatientorin Jääpuistossa. ¹⁶

Kunniavieraana paikalla oli arkkiatri Risto Pelkonen, joka nimitti tilaisuudessa Lilli Sukula-Lindblomin eli klovnitohtori Rockenfallerin arkki-klovniaatriksi ¹⁶. Juhla sai paljon julkisuutta, mikä tietysti edisti sairaalaklovnitoiminnan tunnettuutta suuren yleisön keskuudessa.

Juhlavuoden syksyllä toiminta laajeni viimeiseen yliopistolliseen sairaalaan Ouluun, jossa toiminta alkoi virallisesti seuraavan vuoden tammikuussa. Koulutuksen ja toiminnan käynnistämisen mahdollisti Lääkäriliitolta saatu merkittävä lahjoitus. Lisäksi toiminta Jorvissa käynnistettiin ja Tampereelle avattiin toinen viikoittainen toimintapäivä. ¹⁶

Vuoden aikana viikoittaisten toimintapäivien määrä nousi kuudesta kymmeneen. Yksi tavoite oli saavutettu, ja seuraava tavoite oli pitää toiminta samalla tasolla, mikä asetti suuren haasteen varainhankinnalle. ¹⁶

*"Martta ja mamma
kiittävät eilisistä ihanista
klovnikohtaamisista Lasten-
klinikan röntgenissä ja
myöhemmin N12 osastolla.
Kokemus oli uupuneelle
pikkupotilaalle huikea.*

*Aina sisäisesti koettu ei näy
ulospäin, mutta Martta ei juuri
muusta koko iltana puhunutkaan.
Ja mikä ihana improkipale
'hyväntuoksuista metsäntyöstä'.
Upeaa, läsnä olevaa työtä!"*

Palaute 2014

Juhlavuosi huipentui vuoden lopussa, kun presidentti Tarja Halonen myönsi Lilli Sukula-Lindblomin elämäntyölle valkoisen ruusun ritarikunnan kunniamerkin. Perusteluissa luki muun muassa: *"Lilli Sukula-Lindblomin ansiota on, että Suomessa on tänä päivänä korkeatasoista ja järjestäytynyttä sairaalaklovnitoimintaa valtakunnallisesti."*¹⁷

Juhlinta jatkui pari vuotta myöhemmin, kun Turun ja Tampereen toiminta tuli kymmenvuotiaaksi. Molemmissa kaupungeissa järjestettiin Rakastan pelleilyä -päivä puistojuhlan ja tiedotustilaisuuden merkeissä.¹⁸

Kymmenen toimintavuoden jälkeen yliopistosairaaloita oli mukana neljä (HYKS, TAYS, TYKS ja KYS). Syksyllä 2011 koulutettiin lisää klovnitohtoreita, ja sen jälkeen he alkoivat työskennellä myös OYS:ssa. Koko Suomi oli valloitettu.

Tukilinja 1/2012

Ilkka 5.4.2011

Kaleva elokuu 2011

Pohjan piiri 1/2012

Husari 4/2011

Media on ollut kiinnostunut klovneista paitsi toiminnan alussa myös juhlavuosien aikaan.

Katso tohtori Kompin ja Tittityyn Sairaalaklovnit ry:n 10-vuotisjuhlaan tekemä Hyvää koulua -video klikkaamalla yllä olevaa kuvaa.

Tutustu yllä olevaa kuvaa klikkaamalla Sairaalaklovnit ry:n toimintaan ensimmäisen 10 vuoden aikana sekä klovneiluun käytännössä. Ylen tosi tarina: Vakavaa pelleilyä (2012).

Klovnikortit välittävät esimerkiksi lasten vanhemmille ja yleisölle tietoa sairaalaklovnitoiminnasta ja klovnien käytännön työskentelystä. Lisäksi korteissa kerrotaan, miten sairaalaklovnitoimintaa voi tukea.

Vuoden 2010 kortissa on myös Tohtori Tanttarullan muistelu, miten nelivuotias lapsi antoi klovnitohtoreille naurukoulutusta osastolla – ja kaikkia nauratti niin, ettei siitä meinannut tulla loppua.

Sairaalaklovnit ry.

Sairaalaklovnit ry on yhdistys, jonka kouluttamat artistit kiertävät lastenosastoilla viihdyttäen ja ilahduttaen pieniä potilaita.

Klovnitohtorit saavat lapset hetkeksi unohtamaan sairautensa ja antavat luvan hyvälle mielelle, vapauttavalle naurulle ja hulluttelulle keskellä sairaalan arkipäivää.

Yhtä tärkeää voi lapselle olla nähdä myös äitinsä ja isänsä vaihteeksi nauravan iloisena – onpa joku näistä joskus pudonnut tuoliltakin!

Sairaalaklovnien toiminta on jatkuvaa, säännöllistä ja ympärivuotista. Artistit ovat koulutettuja toimimaan vaativassa sairaalaympäristössä.

Lasten ehdoilla, lasten kanssa

Sairaalaklovnien työskentely tapahtuu aina lapsen ehdoilla ja yhteistyössä henkilökunnan kanssa.

Iloinen muisto sairaalaklovnien käynnistä kantaa pitkälle, ja auttaa sairaalakokemuksen käsittelyssä myös jälkikäteen.

Tohtori Tanttarulla muistelee:

- Kerran ollessani Tohtori Hösselströmin kanssa osasto kymptä saimme noin neljävuotiaalta tytöltä naurukoulutusta. Nauru alkoi aina oikapäähytännystä leviten sitten koko kehoon. Ja kaikkia nauratti. Tyttö oli erittäin pätevä opettaja ja minun oli todella vaikea saada nauruani loppumaan.

Pieni ILO on ISO asia!

Keikä sitä tekevät? ...ja mitä ja missä?

Työtä tekevät yhdistyksen kouluttamat klovnitohtorit, eli ammatillaiset esiintyvien taiteiden erialoilta. Klovnitohtoreiden metodeja ovat improvisaatio, yleinen hölmöily, laulu, musiikki ja taitakatempot. Klovnitohtoreita on nykyään jo 29 kpl.

Työpäivän aikana kierrämme noin 40:ssä potilas-huoneessa. Yleisöömme kuuluu potilaiden lisäksi paljon omaisia ja sairaalan henkilökuntaa, vuositasolla yhteensä jopa 30 000 henkeä!

Sairaalaklovnien on vakituista toimintaa tällä hetkellä Helsingissä, Turussa, Tampereellä ja Kuopiossa.

10-vuotis juhlavuonna 2011 on tarkoitus valmistella toiminnan käynnistämistä myös Oulussa. Tämän jälkeen olisimme läsnä kaikissa Suomen Yliopistollisissa sairaaloissa. Tämä olisi hienoa, eikä totta!

Kohtaamiset kirjoiksi

Klovneille tuli paljon kiitosta perheiltä siitä, kuinka tärkeitä me oltiin pitkä-aikaispotilaille, jopa kirjeitä. Joskus meitä pyydettiin menehtyneen lapsen hautajaisiin puhumaan. Silloin käytiin läpi vahakantiset päiväkirjat, joista keräsimme kaikki tapahtumat kyseisen lapsen kanssa: mitä oli tehty, mitä oli tapahtunut, hyvät ja huonot päivät.

Kerran minuun otti yhteyttä lukion oppilas, että voisinko tulla lukioon kertomaan sairaalaklovnién toiminnasta, kun taksvärkkipäivän keräystuotto oli lahjoitettu meille. Keräyksen alulle panija, teinipoika, oli menehtynyt, ja keräyksen kohde oli ollut hänen viimeinen toivomuksensa, eivätkä koulussa tienneet, mikä juttu tämä Sairaalaklovnit oli.

Lähdin sinne kertomaan toiminnastamme ja sain myös mukaan pojan äidin. Aloitin näyttämällä konkreettisesti, mitä sairaalaklovni tekee, ja onnistuin kääntämään hiljaisen yleisöni nauravaksi kuulijakunnaksi.

Siinä tilanteessa olin hassu klovni, joka sai aikaan naurua, ja toisaalta kerroin kuulijoille, mistä teinipoika oli tykännyt, minkä jälkeen vallitsi suuri hiljaisuus ja kyyneleitä virtasi. Tällä tavalla meidän toimintamme eli pojan kautta.

Lilli Sukula-Lindblom, arkkiklovniatri Rockenfaller

Sähköistystä, viestintää, vastuun jakamista

Kun taiteellinen johtaja Sukula-Lindblom jäi virkavapaalle kesällä 2012, elokuun alusta toimistoon palkattiin puolipäiväinen koordinaattori huolehtimaan toimintaan liittyvästä työn organisoinnista, kuten klovni vuoroista, matkalipuista ja vastaavasta ¹⁷.

Sukula-Lindblomin virkavapaan jatkuessa koko seuraavan vuoden hänen tilalleen nimitettiin virkaa tekeväksi taiteelliseksi johtajaksi klovni Dan Söderholm. Elokuussa 2013 palkattiin kokeiluluonteisesti myös yksi klovni osa-aikaiseen työsuhteeseen vuoden ajaksi, sillä yhdistyksellä oli tavoitteena tarjota tulevaisuudessa vakinaisia työsuhteita ¹⁸.

Sisäistä viestintää ja tiedonkulkua kehitettiin, mikä oli välttämätöntä, kun klovnimäärä oli kasvanut niin suureksi ja niin laajalle koko maahan. Esimerkiksi palkkailmoitukset muutettiin sähköiseen muotoon ja työntekijöiden käyttöön luotiin verkkoon sisäinen tiedotuskanava, jotta sama tieto olisi kaikkien käytössä

yhä aikaa. Kaikkiin kaupunkeihin nimitettiin omat vastuuklovnit, joiden tehtävä oli huolehtia omaan sairaalaan liittyvästä tiedonkulusta. ^{16, 17}

Laadittiin yhdistykselle kotisivut, joilta löytyi perustietoa toiminnasta suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi ja joilla tiedotettiin yleisölle ajankohtaisista asioista. Myös Facebook-sivut avattiin, ja niillä kerrottiin toimintaan liittyvistä asioista, muun muassa julkaistiin sekä klovni en että sairaalassa tavattujen asiakkaiden ottamia kuvia. ^{16, 17}

Yhdistyksen jäsenille ja sidosryhmille alettiin lähettää uutiskirjettä neljä kertaa vuodessa. Myös lehdistötiedotteita lähetettiin tärkeistä tapahtumista, kuten 10-vuotisrusettiluistelusta ja Oulun toiminnan käynnistämisestä. ^{16, 17}

*"Kiitoksia ihanille
sairaalaklovneille eilisestä
piristyksestä!
Pieni potilas oli ehkä hieman
liian pieni ymmärtämään ihan
koko touhua, mutta oli ihana ja
tervetullut kevennys myös
vanhemmille kaiken jännityksen
ja huolen keskellä.
Suuri kiitos, teette todella
tärkeää työtä jokainen!"*

Suvi, palaute 2014

Sairaalaklovnitoiminnan alkuvuosi-
na klovnit tekivät paljon talkootyötä.
Edustukselliset tehtävät ja koulu-
tukset olivat vapaaehtoisia ja siten
palkattomia. Työssä kehittyminen
ja tiedon levittäminen koettiin niin
tärkeäksi, että aktiivisia klovneja
löytyi esittelemään toimintaa eri
tilaisuuksiin, ja toisaalta artisti sai
vastineeksi arvokasta koulutusta
ilmaiseksi.⁵

Kun organisaatio laajeni ja klovni-
en ja sairaaloiden määrä lisääntyi,
alettiin edistää myös yleisiä työnteki-
jän oikeuksia, kuten päiväraho-
ja matkoista ja palkkiota kaikista
töistä, koulutuksista, sairauspäivistä.
Klovni- en palkka-asiaa ajoi klovnivas-
taavana toiminut Markku Kykkänen
vuosina 2014–2015.⁵

Työntekijöiden etuja ajamaan valittiin
klovni- en keskuudesta luottamusval-
tuutetuksi vuonna 2014 Tanjalotta
Räikkä¹⁹, joka on siitä lähtien osal-
listunut myös hallituksen kokouksiin
työntekijöiden edustajana. Klovni- en
palkkauksen perustana oli ollut
Näyttelijäliiton vierailevan näyttelijän
palkkio, ja myös korotukset sidottiin
liiton korotuksiin.³⁵

Murroksen vuodet

Kahden taiteellisen johtajan malli

Sairaalaklovnit ry:stä oli vuosien varrella kasvanut valtakunnallinen, kymmeniä klovneja työllistävä ja kymmeniä tuhansia ihmisiä sairaaloissa kohtaava organisaatio. ^{2, 19}

Kevät 2014 oli Sairaalaklovnit ry:ssä muutosten aikaa. Toimisto muutti uusiin tiloihin Uuden sirkuksen keskus Circoon Helsingin Suvilahteen. Perustajajäsen ja taiteellinen johtaja Sukula-Lindblom, arkkiklovniatri Rockenfaller, vetäytyi toiminnasta ja keskittyi uuteen projektiinsa vanhus työn parissa. Hänet nimitettiin yhdistyksen kunniapuheenjohtajaksi. ^{2, 19}

Myös hallituksesta osa vaihtui. Uutta taiteellista johtajaa ei valittu, vaan organisaatiota pyöritti toiminnanjohtaja Aino Viertola sekä hänen kanssaan syyskuun loppuun koordinaat-

tori Saara Juvonen ja loppuvuoden klovnivastaava Markku Kykkänen. ^{2, 19}

Toimistossa oli jatkuva vajaamiehitys, ja kun toiminnanjohtaja Viertolan tehtäviin ei kuulunut toiminnan taiteellinen puoli, vuoden 2015 alusta taiteellisen johtajan tehtävät jaettiin kahdelle klovni johtajalle: Kykkänen jatkoi klovnivastaavana ja Dan Söderholm toimi koulutuskoordinaattorina 60 prosentin työsuhteessa. Molemmat tekivät myös klovnityötä, kuten Sukula-Lindblomkin oli tehnyt. ^{5, 23}

Toiminnanjohtajan vastuulla oli varainhankinta, viestintä ja hallinnolliset tehtävät, ja taiteellinen johto vastasi työn laadun kehittämisestä, yhteyksistä sairaaloihin ja työn käytännön organisoinnista eli sairaalapäivien jakamisesta klovniä kesken. ^{5, 23}

Toimiston työpaineita helpottamaan pestattiin vielä toukokuun 2016 alussa koordinaattoriksi Ville Niutanen, joka toimi myös toiminnanjohtajan viransijaisena noin vuoden toukokuun alusta 2018 lähtien Aino Viertolan ollessa opintovapaalla. Niu-tasen ansiosta kehitettiin sähköisiä menetelmiä helpottamaan organisaation arkea. Vuonna 2016 otettiin käyttöön muun muassa Slack-sovel-lus sisäiseen viestintään.^{5, 24}

Uusi taiteellinen johto tarttui riva-kasti kehittämään klovnityötä uuteen suuntaan. Jo toista vuotta oli Helsin-gissä kehitetty niin sanottua läsnä-olo- eli toimenpideklovneriaa, ja se eteni vuoden 2016 aikana pilotoin-tivaiheeseen. Hanketta veti Söder-holm, ja hanketyöryhmässä hänen lisäksi olivat klovnit Joona Lind-berg ja Pia Tapio. Toimenpideklov-neriassa on osin erilainen lähtökohta kuin valtiosostokierroilla, sillä siinä toimitaan tiiviissä yhteistyössä hoi-tohenkilökunnan kanssa, ja klovni on paikalla yksin, ilman klovniparia. Toinen merkittävä kehityshanke samaan aikaan oli toiminta lastenpsy-kiatrisilla osastoilla.²⁴

Myös klovni koulutusta pyrittiin uudistamaan. Haluttiin muuttaa parityöskentelyä siihen suuntaan, että kukin klovni tekisi mahdollisim-man paljon vuoroja saman parin kanssa, jotta yhteistyöllä olisi tilaa kehittyä. Tässä ongelmana oli kui-tenkin se, että klovnikunta oli laaja, osa klovneista teki paljon vuoroja ja osa hyvin satunnaisesti. Kun klovnit tekivät muitakin töitä, niin suuresta klovnimäärästä huolimatta joka työ-vuoroon ei aina löytynyt tekijää.^{5, 15}

Euroopan klovni kattojärjestön EFHCO:n (European Federation of Healthcare Clown Organizations) tilaisuuksissa käydessä saatiin erilai-sia malleja, miten sairaalaklovnityötä tehdään eri puolilla Eurooppaa, ja tämä herätti ajatuksia kehittää omaa toimintaa sisällöllisesti.^{5, 15}

Joona Lindberg, tohtori Matkimus Tutkailija, oli mukana toimenpi-deklovnerian hankeryhmässä vuonna 2016.

*Ylileveä hymy levisi
melkein 15-vuotiaan
potilaankörilään kasvoille
tänään Lastenklinikan
osastolla N12. Huomenna
edessä anestesiaa vaativa
tutkimus. Sairaalaklovnit
helpottivat omalta osaltaan
jännitystä. Kiitos!”*

Taina Majuri, palaute 2013

Kahden taiteellisen johtajan työnjako oli selkeä, mutta henkilökemiat toimistolla työskentelevien kesken eivät toimineet. Lisäksi oltiin vielä ”Lillin kainalossa”, eli entisen, vahvan johtajan malli vaikutti uuden johtamistavan luomiseen.¹⁵

Tiedonkulku oli haasteellista, kun klovnit toimivat niin monissa kaupungeissa, ja välillä vajaassa miehityksessä toimivien toimistoihmisten aika meni vanhan mallin mukaiseen, klovnien asioista laajasti huolta

pitävään mutta välillä toissijaiseen työhön, kuten juna-aikataulujen selvittämiseen.¹⁵

Työtehtävien yhdistäminen ei ollut aina ongelmaton, kun ”klovnijohtaja” oli välillä kollegan ja välillä kouluttajan tai esimiehen roolissa. Kahdella taiteellisen johtajan tehtäviä hoitaneella klovnilla oli kummallakin oma linjansa, omat tukijoukkonsa, ja yhdistyksen rakenteet olivat heikkoja.⁵

Toimiston tukitehtävien työsuhteiden kanssa oli epäonnea: koordinaattorit vaihtuivat eikä jatkuvuutta tehtävään muodostunut. Hallitus sai ristiriitaisia viestejä toimiston ongelmista eikä osannut tarttua niihin. Koko ajan silti mentiin eteenpäin itse toiminnassa, ja päämääränä oli kehittää sairaalaklovnityötä laadullisesti. Sairaaloihin ja klovnien työhön asti eivät toimiston ongelmat yltäneet, vaan töitä tehtiin samalla vastuullisella ja iloa tuottavalla tavalla.^{5, 15}

Suunnan etsintää

Yhdistys jatkoi prosessia hakea eurooppalaisen sairaalaklovniorganisaatioiden kattojärjestön EFHCO:n jäsenyyttä, joka edellyttää sairaalaklovniyön ammattimaisuutta, sitä edistävää jatkokoulutusta ja artistien jatkuvaa treenausta. Kesällä 2016 yhdistys järjesti avoimen klovneriakurssin, jolle osallistui useita eri ammattikuntien edustajia, myös sairaalamaailmasta. Edellisenä vuonna valitut viisi artistia valmistuivat, ja samalla avattiin Turkuun toinen toimintapäivä.²⁴

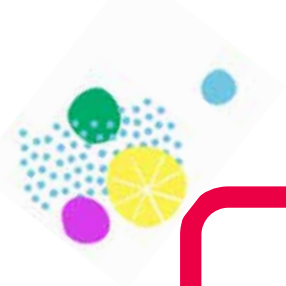
Yhdistys uudisti myös sähköisiä toimintojaan, muun muassa pyrki luomaan tietoturvallisen intranetin työntekijöille, sähköistämään päivittäisen raportoinnin ja uudistamaan yhdistyksen kotisivun. Alettiin pohtia, miten klovnit voisivat olla lasten saavutettavissa ja ”virtuaalisesti läsnä” silloin, kun klovnivierailu jostain syystä menee ohi.²⁴

Haastava tilanne vuoden 2016 syksyllä oli maailmalta Suomeen levinnyt kauhuklovni-ilmiö, joka työllisti toimistoa, sillä se vaati yhteydenpitoa artisteihin, sairaaloihin ja mediaan. Onneksi kohu laantui hyvin nopeasti, ja Sairaalaklovnit ry esiintyi mediassa vain positiivisessa valossa.²⁴

Koko klovni-tohtorikaartille suunniteltiin yhtenäiset mutta persoonalliset asut yhteistyössä Aalto-yliopiston vaatesuunnittelijaopiskelijoiden kanssa. Kuvassa tohtori Mutru (Janna Haavisto).

Tottelemattomat huivit

Eräänä torstaina työskentelen päiväsairaalassa, jonne potilaat tulevat muutamiksi tunteiksi ja usein koko päiväksi toimenpidettä varten. Tuona aamuna, kuten aina päiväsairaalassa, vilkaisen huoneeseen numero neljä nähdäkseni, onko joku huoneessa oleva halukas kohtaamaan klovnin.

Yhdellä sängyistä istuu heiveröisen ja kalpean näköinen poika, joka näyttää vakavalta. Hoitojen takia hänellä ei ole tällä hetkellä hiuksia. Hän pitää päätään alhaalla, enkä heti tunnista häntä. Pojan vanhemmat ovat vierekkäin lähellä sänkyä, sen päätypuolella. He ovat myös vakavia, ja aistin ahdistuksen ilmassa. Vanhemmat huomaavat minut, mutta heidän ilmeensä ei muutu. He katsovat taas poikaa. He ovat selvästi olleet sairaalassa paljon eivätkä luultavasti usko hokkuspokkustemppeihin mielen tilan parantamisen suhteen edes klovniensa kanssa.

Poika huomaa minut, ja silloin tunnistan hänet. Toimenpidelistan nimen perusteella en heti muistanut häntä, mutta nyt tiedän, että olemme tavanneet. Hän on Kostja ja venäläinen. Perhe ei puhu juurikaan suomea.

“Hei Kostja!”, tervehdin häntä. Poika katsoo minua hetken ja sitten taas laskee päänsä alas. Olen epätietoinen ja hieman hämilläni ja annan sen näkyä klovnisani: Tolly von Tomera ottaa muutaman epävarman askeleen poikaa kohti ja pysähtyy. Poika katsoo Tollya ja laskee päänsä taas alas. Tolly ottaa askelia taakse ja päästelee pieniä epävarmoja äännähdyksiä. Kostja nostaa päänsä, ja näen hänen katseestaan, että voin liikkua lähemmäs.

Kostjan äiti ja isä ovat edelleen vakavia ja hyvin jännittyneitä. Tiedän, että liikun heikoilla jaloilla. Sanon muutaman venäjänkielisen sanan ja katson, miten se vaikuttaa. Vanhempien katseissa tapahtuu pieni muutos, joka näyttää myönteiseltä yllätykseltä. Myös Kostja nostaa taas katseensa.

jatkuu seuraavalla sivulla

Alan suurentaa eleitäni, ja Tolly von Tomera saa enemmän tilaa kertoa suomen ja erittäin epämääräisen venäjän sekoituksella, että aikoo esittää huiviesityksen. Esitys alkaa arvokkaasti ja huivi lentää. Katson, miten Kostja ja vanhemmat reagoivat. Näen, että he seuraavat aavistuksen kiinnostuneina.

Esitys jatkuu. Huivi takertuu Tomeran käteen ja hän yrittää päästä siitä eroon. Olen vielä varovainen, mutta yhtäkkiä minulle tulee vahva tunne, että tämä jännittyneisyys ja ahdistuneisuus tarvitsee pienen ravistelun, jotain, joka poksauttaa korkin auki. Tomera alkaa äksyillä huiveille, jotka eivät tottele. Kostjaa naurattaa. Tomera äksyilee ja määräilee ja pian kiehuu raivosta. Huivit lentävät sinne tänne ja takertuvat käsiin, laskeutuvat vääriin paikkoihin ja lopulta päähän.

Kostja nauraa yhä enemmän. Mitä enemmän Tomera on huiveille äkäinen, sitä enemmän Kostja nauraa. Hän kikattaa ja hohottaa ja taivuttaa vartalooaan kak-sinkerroin ja sitten taas heittää päätään ja vartalooaan taaksepäin suorastaan ulvoen naurusta. Vanhemmat katsovat huvittuneina ja hieman epäuskoisina poikaa. Heitäkin naurattaa, ehkä enemmän Kostjan nauru kuin klovni.

Lähden huoneesta sopivassa kohtaa, kun nauru on kasvanut ja jatkunut jo hyvän aikaa. Annan muistoksi pienen lahjan, pehmeän punaisen nenän. Kostja vanhempineen on rentoutunut, ja he kiittävät naurun rauhoituttua. Vilkutamme toisillemme iloisesti.

Vierailu ei ollut pitkä, mutta kohtaaminen liikuttaa minua edelleen. Hetken ajaksi perheen huoli ja ahdistus sai unohtua. Olen kiitollinen, että Tolly von Tomeran ansiosta sain todistaa tätä pientä ihmettä.

Pia Tapio, klovni-tohtori Tolly von Tomera

(Tarina on julkaistu aiemmin Sairaalaklovnit ry:n nettisivuilla.)

Taiteellinen johtaja ulkopuolelta

Kahden taiteellisen johtajan malli osoittautui haasteelliseksi, joten se lopetettiin maaliskuun 2016 lopussa. Koska EFHCO:oon liittymisen ehtona oli se, että yhdistyksellä on taiteellinen johtaja, alettiin vuoden 2016 aikana hakea sellaista yhdistyksen ulkopuolelta.²⁴

Samaan aikaan haettiin toiminnanjohtajan avuksi myös koordinaattoria, joka aloitti työnsä toukokuussa, sekä valittiin taiteellinen jaos tekemään suunnitelmaa toiminnan kehittämiseksi tulevan taiteellisen johtajan kanssa. Päätettiin, että jaos toimisi uuden taiteellisen johtajan aloittamiseen asti, minkä jälkeen tämä jatkossa määritteli sen tarpeen ja tehtävät.²⁴

Taiteelliseen jaokseen valittiin klovnikunnan äänestyksellä Markku Kykkänen, Joona Lindberg, Tanjalotta Räikkä ja Dan Söderholm²⁴. Seuraavana vuonna taiteelliseen jaokseen valittiin Aarni Kivinen ja Jouko

Enkelnotko, jotka toimivat myös klovniien puhevaltaisina edustajina hallituksen kokouksissa. Samalla valittiin luottamusvaltuutetuksi Tanjalotta Räikkä, joka niin ikään osallistui taiteellisen jaoksen työskentelyyn ja osallistui tarvittaessa hallituksen kokouksiin.²⁵ Vuonna 2019 taiteellinen jaos oli käynyt tarpeettomaksi, ja hallituksen kokouksiin on siitä lähtien klovniien edustajana vain luottamusvaltuutettu²¹.

Taiteellisen johtajan pestiä haki 70 kiinnostunutta, ja pitkän valintaprosessin päätteeksi teatteritaiteen maisteri Kari Jagt valittiin aloittamaan tehtävässä vuoden 2017 alusta²⁴. Hän pääsi heti alkuvuodesta juhlimaan yhdistyksen 15. toimintavuotta. Juhlissa nähtiin myös klovniien uusien asujen muotinäytös.²⁵

Vuonna 2017 taiteelliseksi johtajaksi valittu Kari Jagt alias tohtori Buu esittelee klovnimuotia.

Taiteellisen johtajan rooli oli epäselvä Lilli Sukula-Lindblomin jätettyä tehtävän, ja Jagtin oli rakennettava toiminnalle strategia, johon myös yhdistyksen hallitus voisi sitoutua. Suomessa varhain hyvin liikkeelle lähtenyt ja ripeästi kasvanut sairaalaklovnitoiminta oli jäänyt junnaamaan.⁴²

Hallituksen jäsenistössä oli ollut vaihtuvuutta, ja hallinnon työtehtävien jako haki suuntaa. Uudistuksia oli ollut pyrkimys tehdä, mutta niiden suunnasta ei oltu yksimielisiä. Oli selvää, että tarvittiin muutosta.⁴²

"Ainoa oikea ratkaisu oli, että tuli ulkopuolinen johtaja, joka ei kantanut riitelyn taakkaa. Tarvittiin niin suuria muutoksia ja uudet silmälasit nähdä toiminnan ongelmat. Mistä johtui tulehtunut tilanne ja kaikki riita? Se oli outoa kivan asian äärellä."

Anne Santamäki, Sairaalaklovnit ry:n hallituksen puheenjohtaja

"Samaan aikaan tehtiin kaunista ja hyvää sairaaloissa."

*Kari Jagt,
toiminnan- ja taiteellinen johtaja*

Tohtori Pikku-Riski (Nadja Laine, vas.) ja tohtori Hui von Pulla (Hanna Gibson) tapaavat lapsen TAYS:n kirurgisella osastolla vuonna 2021.

Kun Jagt valittiin taiteelliseksi johtajaksi, hallitus päätti, että hän raportoi suoraan hallitukselle, eikä tieto enää mennyt toiminnanjohtajan kautta. Vaikka tehtävään haettiin vakinaista taiteellista johtajaa, työsuhteesta sovittiin lopulta määräaikainen kahdeksi vuodeksi. Tämä takasi, että Jagtin oli saatava aikaan muutos.⁴²

Toimintaa lähdettiin kehittämään ammattimaisen, sitoutuneen hallituksen ja uuden johtajan yhteistyössä. Jagt loi strategian, joka pyrki avoimeen toimintatapaan ja johon myös hallitus sitoutui. Hallituksen varapuheenjohtaja, talousasiantuntija Törnroos-Huhtamäki järjesti, että rahavirtaa pystyy seuraamaan jatkuvasti.⁴¹ Tältä pohjalta lähdettiin tekemään muutosta.

Jagtin tehtäväksi tuli hakea EFHCO:n jäsenyyttä ja pitää huolta sen vaatimista koulutuksellisista ja ammatillisista edellytyksistä. Tätä edisti vierailu Tanskan sairaalaklovniorganisaation koulutustilaisuuteen, jossa oli mahdollista tutustua klovnikouluttaja Ami Hattabin metodiin.

Hattabista tulikin sittemmin Suomen sairaalaklovnien säännöllinen kouluttaja. Syksyllä 2017 Sairaalaklovnit ry hyväksyttiin EFHCO:n vuosikokouksessa sen täysjäseneksi. Jäsenyys on samalla sertifikaatti siitä, että yhdistyksen hallinto, taloudenhoito, yhteistyö sairaaloiden kanssa ja työn taiteellinen laatu ovat vaadittavalla tasolla.²⁵

Samaan aikaan toimenpideklovnieria alettiin edistää sairaalaklovnien uudeksi työskentelytavaksi. Helsingin kaupungin projektirahalla aloitettu työmuoto laajeni, kun hanke pääsi hallituksen kärkihankkeeksi. Toimenpiteisiin valmistavaa klovnieria tehtiin vuonna 2017 yhteensä 196 työpäivää.²⁵

Kari Jagtin työnkuvaan lisättiin 1.5.2020 lähtien myös toiminnanjohtajan tehtävä, ja Aino Viertola keskittyi varainhankintaan. Organisaation muutoksella lisättiin varainhankinnan resursseja, ja samalla se oli luonnollinen jatkumo Jagtin käynnistämälle organisaation kehittämiselle.²⁶

Hallituksen rooli

Sairaalaklovnit ry:n hallitukseen oli alusta asti pyydetty mukaan eri alojen asiantuntijoita ja yhteiskunnallisia vaikuttajia, joiden kautta oli suora yhteys ministeriöihin ja avustuksista päättäviin tahoihin ².

Myös operatiivinen johto oli alkuvuosina vahva, yhdistyksen suunta selkeä ja yhteys hallitukseen toimiva. Yhdistyksen johdossa tapahtui muutoksia, kun jo vuoden 2013 virkavapaalla ollut taiteellinen johtaja Lilli Sukula-Lindblom jäi kokonaan pois aktiivisesta toiminnasta toukokuussa 2014. Tom Lindblom oli jäänyt jo aiemmin taka-alalle yhdistyksen hallinnosta jäädessään virkavapaalle toiminnanjohtajan tehtävästä syksyllä 2010, minkä jälkeen hän ei enää palannut tehtävään. ^{14, 16, 17, 18, 19, 23}

Yhdistys oli kasvanut 40 klovnia työllistäväksi organisaatioksi, eivätkä sen rakenteet enää vastanneet toiminnan laajuutta. Toimistossa oli ajoittain vajaamiehitys, epäselvyyttä tehtävänjaossa ja paljon työsarkaa laajentuneen toiminnan organisoimi-

nessä. Hallituksessa oli vaihtuvuutta, ja ajoittain hallitus ja toimiva johto olivat eri linjoilla. ¹⁵

2010-luvun puoliväliin tultaessa hallituksen rooli ja vastuullisuus olivat osin hukassa, eivätkä kaikki sen jäsenet olleet sitoutuneita. Toiminnan kehittämisen suunnasta oli erimielisyyksiä, ja toisaalta hallitukseen tuotiin käsiteltäväksi asioita, jotka olisivat kuuluneet operatiiviselle johdolle, kuten kysymykset työehdoista ja kloville maksettavista kilometri-
rahoista. ⁴¹

Hallituksessa oli myös klovniedustus, mutta sen rooli oli epäselvä, eikä tieto hallituksen keskusteluista kulkenut koko klovnikunnalle asti. Keskustelu hallituksessa ei aina ollut ratkaisukeskeistä tai kehittävää edes klovniedustajien parissa, sillä heilläkin oli keskenään erilaisia toiveita. ^{5, 42, 47}

Luottamusvaltuutettu Tanjalotta Räikkä, tohtori Anastasia Sulaleima, on osallistunut hallituksen kokoukseen vuodesta 2014.

Vuonna 2015 hallitukseen tulivat diplomiekonomi, järjestöneuvos Anne Santamäki ja diplomiekonomi, KHT Solveig Törnroos-Huhtamäki, joista ensin mainittu valittiin puheenjohtajaksi 2017 ^{23, 24, 25}. Heidän myötänsä hallituksen rooli on jäsentynyt sekä toiminta muuttunut ammattimaisemmaksi ja avoimemmaksi ^{5, 41}.

"Toiminta on nyt organisoitua, ja hallituksella on selkeä fokus. Sekä hallitus että toiminnanjohtaja pyrkivät samaan suuntaan. Yhdistyksen toiminnalla on strategia, mihin tähdätään, niin että yhdistys voi hyvin, klovnit voivat hyvin ja sen kautta palvelua saavat lapset voivat vielä paremmin", hallituksen puheenjohtaja Anne Santamäki toteaa. ⁴¹

Työntekijöiden edustajana hallituksen kokouksiin osallistuu nykyisin luottamusvaltuutettu (vuodesta 2014 lähtien Tanjalotta Räikkä), jolla on puheoikeus ja sen myötä mahdollisuus olla tekemässä strategioita. Hän myös kertoo olennaisista päätöksistä klovneille. ⁴¹

"Tanjalotta on hallituksessa sydän ja äly ja pitää klovnién puolta."

Anne Santamäki, Sairaalaklovnit ry:n hallituksen puheenjohtaja

Sekä puheenjohtaja Santamäki että toiminnanjohtaja Kari Jagt antavat tunnustuksen hallituksen jäsen Solveig Törnroos-Huhtamäelle, jonka päämääränä on ollut tehdä Sairaalaklovnit ry:stä ammattimainen työnantaja, niin että työsuhteet ovat asianmukaisia, hallinto toimii ja klovnityö sujuu parhaalla mahdollisella tavalla. Hänen ansiostaan on olemassa taloussääntö, ja toimiva johto saa ajankohtaisen kassavirtaraportin niin, että koko ajan tiedetään, minkä verran rahaa on tullut ja mihin raha on mennyt. Klovnién luottamusvaltuutettu saa samat tiedot kuin hallitus. ^{41, 42}

Myös klovnielien mielipiteistä saa yleisen käsityksen, että nykyinen aktiivinen ja sitoutunut hallitus, joka on kiinnostunut sekä toiminnasta sairaalassa että klovnielien asiasta, on viime vuosina napakoittanut ja tukenut sairaalaklovnityötä. Hallituksen rooli on selkeytynyt myös klovnielityötä tekeville.⁵ Kokemusasiantuntijuutta hallituksen työlle antaa myös se, että siinä on mukana jäseniä, jotka ovat sairaalassa töissä, joilla on pieniä lapsia tai jotka itse ovat lapsena olleet sairaalassa⁴¹.

"Hyvä tietää, että on ihmisiä, jotka aktiivisesti panostavat yhdistykseen, on turvallinen ja luottavainen olo."

Pia Tapio, klovnielitohtori Tolly von Tomera

Vakinaistamiset – ja karsinnat

Vuonna 2016 yhdistyksellä oli 45 koulutettua sairaalaklovnia, mutta koska vuosien varrella osa klovneista oli jäänyt pois aktiivireservistä, sairaalapäiviä teki enää 35 klovnia²⁴. Tämä oli kuitenkin suuri määrä työntekijöitä silloin, kun piti maksaa matkakuluja ja majoituksia kaikille koulutukseen osallistuville tai kun piti päättää, kuinka paljon klovnin on tehtävä työvuoroja ansaitakseen koulutuksen²⁸. Oli myös eturistiriita keikkasopimuksella työskentelevien artistien ja toimistossa työskentelevien välillä, joista viimeksi mainituilla oli vakinaisen työsuhteen edut, kuten työterveyshuolto⁴².

Sairaalaklovnin työnkuva muuttui suuresti vuonna 2018, kun toimenpideklovnieria vakiintui viikkorytmiin kaikissa sairaaloissa. Klovnielien työpäivän rakenne muuttui toimenpidepäivinä: aamuisin työskennellään toimenpideklovneina yksittäin, ilta-päivisin osastoilla ja poliklinikoilla kierretään pareittain. Klovnit ottivat käyttöön myös päivystyspuhelimen,

jonka kautta heitä voi tilata tukemaan toimenpidettä, kun tarpeen. Sairaaloilta tulleiden toiveiden mukaan toimintaa on laajennettu myös lasten ja nuorten psykiatrisille osastoille.²⁰ Vuoden 2021 aikana toimenpiteissä avustava, yksin tehtävä työ on lisääntynyt yhä enemmän lähinnä Helsingin Uudessa lastensairaalassa⁵.

Uudenlaiset työtavat ja ammatillisen kehittämisen malli johtivat siihen, että laajaa klovnikuntaa tiivistettiin ja perustettiin vakinaisia, kuukausipalkkaisia työsuhteita. Vuonna 2018 vakinaistettiin kuusi klovnia, ja muut klovnit työskentelivät puitesopimuksella eli freelancerina. Vaikka klovnienvakinaiset työsuhteet olivat osa-aikaisia, Sairaalaklovnit ry tarjosi vakinaistetuille artisteille tilaisuuden säännölliseen työskentelyyn, säännöllisiin tuloihin ja työsuhte-etuihin.²⁰

Jagtin mukaan sairaalaklovnienväen jatkuvuus oli tärkeä. Jos yhdistys haluaa olla laillinen, vastuullinen ja hyvinvointia luova työnantaja, se tulee kalliiksi. Siksi vakinaistamista on

tehty maltillisesti sen mukaan, miten rahoitus on järjestynyt.⁴² Kun kuuden työsuhteisen klovniin lisäksi puitesopimuksilla yhdistyksessä työskenteli vuonna 2018 vielä 33 klovnia, niin seuraavana vuonna enää 20^{20, 21}.

Jatkossa vakinaistamista toteutettiin lisää, ja muutaman klovnienväen työnkuvaan lisättiin hankekoordinaattorin tehtäviä. Vuoden 2021 lopussa vakinaisia työsuhteita on 17 hallinto mukaan lukien, ja puitesopimuksella on työskennellyt 11 artistia.^{26, 39}

*"Iso duuni oli vakuuttaa
hallitukset ja klovnit,
että vakinaistamiset ovat
hyvä ratkaisu."*

*Kari Jagt,
toiminnan- ja taiteellinen johtaja*

Ensimmäisten johtajuusvuosiensa aikana Jagt tutustui klovniin työhön ja eri toimintasairaaloihin. Hän mietti, miten kuhunkin kaupunkiin saataisiin toimiva tiimi, ja valintoja tehdessään otti huomioon, ketkä artisteista näkivät sairaalaklovnerian päätyönään.⁴²

Kiinnostus tehdä toimenpidetyötä, avoimuus ja itsensä kehittäminen klovnietyössä vaikuttivat myös. *"Ihania tyyppejä jäi pois, mutta kyseessä oli yhdistyksen ja toiminnan etu vastaan yksittäisen ihmisen etu"*, Kari Jagt sanoo ja jatkaa: *"Piti saada toimiva ja lukumäärältään sopiva porukka kasaan. Iso vaikeus oli valita, kun monella oli paljon kokemusta ja intohimoa työhön."*⁴²

Klovnikunnan karsiminen toi paljon hämmennystä ja katkeruuttakin sekä niissä, jotka joutuivat jäämään pois sairaalaklovnietyöstä, että osassa niistä, jotka saivat jatkaa. Ihmetystä herättivät perusteet, miksi joku sai jäädä ja joku lähteä, sillä niistä ei keskusteltu avoimesti. Moni ihan alusta asti tai hyvin pitkään sairaalaklovnina toiminut jäi ilman sairaalaklovni-työtä ja säännöllistä tuloa siitä.⁴²

Ilman sopimusta jääneisiin klovneihin ei myöskään otettu myöhemmin yhteyttä, kun uusia klovneja pestattiin.

⁵ Heillä oli toki mahdollisuus hakea avautuviin paikkoihin. Muutoksen toteuttaneen Jagtin mukaan tilanne oli haastava, vaikea ja epäkiitollinen prosessi viedä läpi.⁴²

"Olisi ollut hienoa, jos olosuhteet olisivat silloin mahdollistaneet asian yhteisen käsittelyn. Olin tilanteesta aidosti todella pahoillani ja pyrin alusta pitäen avoimesti prosessista kertomaan. Tässä olisin toivonut onnistuneeni paremmin", Kari Jagt sanoo.

Kansainvälinen organisaatio

Sairaalaklovnit ry on ollut alusta asti osa kansainvälistä klovnistoa, sillä kasvoivathan sen alkujuuret Yhdysvalloissa kehitetyssä sairaalaklovneriassa. Ensimmäisten kurssien opettajat tulivat New Yorkista, ja Clown Care Unitista eri puolille maailmaa lähteneet sairaalaklovnit ovat olleet sen kautta valmista verkostoa. Kansainvälisiä kouluttajia kävi alkuvuosina säännöllisesti vetämässä työpajoja Suomen klovneille. ^{9, 11, 18}

Muutenkaan ei jääty pyörimään kotimaan sisälle. Ensimmäinen ekskursio tehtiin lähes koko klovniryhmän voimin New Yorkiin jo toisena toimintavuonna 2003. Ohjelmaan kuului klovn-workshop, tutustumista sairaalaklovneihin ja vierailuja pienryhmissä sairaaloihin. ^{2, 5}

"Matka oli yksi kesäseminaari, johon hain oman rahoituksen. Se oli uskomaton kokemus!"

*Lilli Sukula-Lindblom,
Sairaalaklovnit ry:n kunniapuheenjohtaja*

Vuonna 2004 toiminnanjohtaja Sukula-Lindblom ja HYKS:n elinsiirto-osaston osastonhoitaja Ki Lindqvist saivat Svenska Kulturfondetin apurahan osallistua Reykjavikissa pidettyyn NOBAB-seminaariin (Nordisk förening för sjuka barns behov, joka edistää sairaiden lasten oikeuksia) ⁷.

Seuraavana vuonna vastuuklovnit tekivät matkan Tallinnaan kertomaan toiminnasta lastensairaalassa ⁸. 2007 osallistuttiin sairaalaklovnien konferenssiin Malmössä, ja kesäseminaari

pidettiin Saarenmaalla Virossa, jossa työpajoja veti Hilary Chaplain (CCU)¹¹. Myös ulkomailla itse kouluttautuneet klovnit ovat tuoneet yhteyksien kautta kouluttajia Suomeen⁵.

Vuoden 2009 kansainvälinen Clown-feren- tance-tapahtuma toi Sairaalaklovnit ry:n vieraaksi eri maista klovniryhmiä, joihin yhteyksiä oli rakennettu vuosien varrella. Pääpuhuja oli Michael Christensen Big Apple Circusin Clown Care Unitista, ja osallistujia tapahtumassa oli satakunta, joista noin 70 klovneja.^{2, 13}

Seuraavina vuosina verkostouduttiin muun muassa vuonna 2011 osallistumalla Barn så in i Norden konferenssiin Uumajassa, Norjan sairaalaklovnien 10-vuotisjuhlaan Oslossa ja Dream Doctors Conferenceen Jerusalemissa¹⁶.

2014 lähtien oltiin yhteydessä Euroopan sairaalaklovniorganisaatioiden kattojärjestöön EFHCO:on, joka kutsui Sairaalaklovnit ry:n tutustumaan toimintaansa. Järjestö oli perustettu joitakin vuosia aiemmin yhdistämään eri maiden sairaalaklovneja ja kerää-

mään alan osaamista yhteen. Duodecimin tuella osallistuttiin samana vuonna Firenzen maailman ensimmäiseen tieteelliseen seminaariin, joka käsitteli yksinomaan sairaalaklovnitoimintaa¹⁹.

Seuraavina vuosina kansainvälisiä yhteyksiä hoidettiin osallistumalla EFHCO:n varainhankintaseminaariin Prahassa, taiteellisen johdon koulutukseen Wienissä ja vuosikokoukseen Amersfoortissa²³, Healthcare Clowning International Conferenceen Lissabonissa, EFHCO:n varainhankijoiden koulutuspäivään Oslossa sekä vuosikokoukseen Wienissä ja Norjan Sykehusklovnene-järjestön 15-vuotisjuhlaan Oslossa²⁴.

EFHCO:n jäsenyys toi säännölliset vuosittaiset vierailut seminaareissa ja vuosikokouksissa. Lisäksi vuonna 2017 Sairaalaklovnit ry toimi yhteistyötahona ja osallistujana Latvian sairaalaklovniorganisaation järjestämässä kansainvälisessä seminaarissa "Healthcare clowning: Art that Heels" Riassa, osallistui Tanskan sairaalaklovniorganisaation koulutustilaisuuteen Aarhusissa ja tutustui

klovnikouluttaja Ami Hattabin metodiin. Wienissä Red Noses International järjesti koulutuksen ”Intensive Smile Workshop”, joka käsitteli klovnin toimimista yksin mukana toimenpiteissä.²⁵

Seuraavana vuonna oli vuorossa opintomatka Israeliin tutustumaan paikallisen Dream Doctors organisaation toimenpideklovneriaan sekä tutkimustyöhön ja osallistuminen Healthcare Clowning International Meeting tapahtumaan Wienissä. Vuoden 2018 toukokuussa Sairaalaklovnit ry kutsui puolestaan vierailulle sairaalaklovnien taiteelliset johtajat Norjasta ja Hollannista tutustumaan erityisesti koulutustoimintaamme.²⁰

2019 yhdistys kutsui tanskalaisen anestesialääkäri Peter Ahlburgin tutustumaan toimintaan ja kertomaan omista kokemuksistaan yhteistyöstä sairaalaklovnien kanssa Suomen Anestesiologiayhdistyksen vuosipäivillä Tampereella²¹.

Vuonna 2020 covid-19-pandemia esti kansainväliset matkat ja vieraat,

ja niinpä kokouksia ja koulutuksia pidettiin etäyhteyksin. Vain Ami Hattabin koulutus tammikuussa ja Deanna Fleysherin työpaja helmikuussa osana kansainvälistä Punainen helmi-naisklovnifestivaalia ehdittiin pitää paikan päällä. Pedro Fabiãon kloveriatyöpaja sen sijaan järjestettiin etäyhteyksillä syyskuussa, samoin marraskuussa käynnistynyt Clownexus-hankkeen aloitustapaaminen ja Ami Hattabin koulutus tammikuussa 2021.^{26, 39}

Vuonna 2021 pandemia hellitti sen verran, että hankkeen tiimoilta päästiin järjestämään kansainvälinen autismitaiheinen laboratorio lokakuussa Espoon Nuuksiossa ja osallistumaan dementiaalaboratorioon Unkarissa.³⁸

Kansainvälinen yhteistyö näkyi hyvin konkreettisesti maaliskuussa 2016, jolloin oli koolla iso seminaari Lissabonissa, Portugalissa (Healthcare Clowning International Meeting 2016). Maailman sairaalaklovnijärjestöt kokoontuivat keskustelemaan ja vaihtamaan osaamista niin tieteessä kuin klovneriassakin. Samalla juhlittiin sairaalaklovnitoiminnan 30-vuotisjuhlavuotta.

Suomesta yhdistystä edusti kuuden hengen ryhmä, joka loi aktiivisesti kontakteja maailmalle. Paikalla oli yli 300 ammattilaista ympäri maailmaa ja yhteenkuuluvaisuuden tunne oli huikaa

Varainhankinnan kehitys

Määrätietoista laajentamista

Kun yhdistys perustettiin 2001, toiminta suunniteltiin rahoittaa julkisin varoin eli ministeriöiltä, kolmannelta sektorilta, säätiöiltä, lahjoituksista sekä yritysyhteistyöstä ⁴. Käynnistykseen haettiin kerta-avustusta sekä Opetusministeriöstä että Sosiaali- ja terveysministeriöltä ³, muttei siltä taholta rahoitusta saatu, vaan päärahoittajaksi toimintaan tuli Raha-automaattiyhdistys (RAY) ⁴⁹.

Hallituksessa oli jäsenenä poliittinen vaikuttaja Ilkka Viippola, jolla oli suhteita eri aloilta ja jonka kautta oli mahdollista päästä suoraan ministerien puheille ². Koska perustajilla eli Lindblomeilla oli oma tuotantoyhtiö, Oy Geist Ab, heillä oli laaja verkosto ja kokemusta rahoituksen hankkimisesta. Lilli Sukula-Lindblom muun muassa hankki erillisen rahoituksen vuoden 2003 opintomatkaan New

Yorkiin sekä vuoden 2009 Clownference-seminaariin. ²

Raha-automaattiyhdistyksestä (RAY, vuodesta 2017 vastaavaa toimintaa harjoittava Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA) tuli toiminnan merkittävin yksittäinen rahoittaja, joka myönsi avustuksen aina kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja jonka kanssa käytiin neuvotteluja sen jatkumiseksi vuosittain ^{6, 25, 44}. Esimerkiksi vuonna 2002 oli RAY:n osuus rahoituksesta 81,5 prosenttia ja vuonna 2009 43 prosenttia ⁴⁴.

Paitsi rahaa, saatiin lahjoituksena eri yhteistyötahoilta muun muassa tiloja koulutuksiin Folkhälsanilta sekä kotisivujen tekeminen ja kirjanpito Kansallispalvelu Oy:ltä ⁶. Muun muassa Svenska Kulturfondet, Odd Fellows-säätiö ja Suomen kulttuurirahasto myönsivät apurahoja toimintaan. Myös sponsorisopimuksia solmittiin.

Vastavuoroisesti klovnit vierailivat säännöllisesti rahoittajien tilaisuuksissa esittelemässä toimintaansa.^{6, 7, 8, 9, 11, 12, 13}

Sairaalaklovnien toiminta lähti vauhdikkaasti liikkeelle, sillä yhdistyksellä oli alusta asti selkeä päämäärä – säännöllisen toiminnan laajeneminen kaikkiin yliopistosairaaloihin kymmenessä vuodessa – ja rahoituskin saatiin kokoon vuosi vuodelta².

Resursseja varainhankintaan

Yhdestä viikoittaisesta sairaalapäivästä yhdessä sairaalassa vuonna 2002 alkanut toiminta laajeni seitsemässä vuodessa neljään yliopistosairaalaan ja kuuteen toimintapäivään viikossa^{6, 13}.

Hallitus ja johto päättivät 2009, että varainhankintaan oli haettava ammattilainen keskittymään ainoastaan siihen ja nimenomaan yrityslahjoi-
tuksiin, koska niiden hankkiminen vei paljon aikaa. Varainhankintakoordinaattori mahdollistaisi taiteellisen johtajan ja muiden vastuuhenkilöiden

keskittymisen klovnitoiminnan pyörittämiseen ja kehittämiseen. Tehtävään palkattiin vuoden 2010 alusta ekonomi, maa- ja metsätieteen maisteri Aino Viertola.^{13, 14, 44} Seuraavana vuonna hänet nimitettiin toiminnan johtajaksi ja lopulta 1.5.2020 varainhankintajohtajaksi^{16, 26}.

Raha-automaattiyhdistys ja eri säätiöt olivat olleet rahoituksen kivijalka, mutta toiminnan laajentuessa oli löydettävä uusia rahoittajia. Käytännössä yhdistyksessä oli koko ajan huoli tulevaisuudesta varainhankinnan suhteen. Viertola alkoi etsiä uusia keinoja saada rahoitusta sekä käydä läpi rahastoja ja säätiöitä entistä laajemmin.¹⁵

"Täytyi kertoa yleisölle työstä, jota tehdään."

*Aino Viertola,
varainhankintajohtaja*

Kesäkuun 2010 kokouksessa hallitus päätti hakea rahankeräyslupaa, joka saatiinkin lokakuussa, ja ottaa tukijäseniä yhdistykseen. Vedottiin suureen yleisöön ja tehtiin toimintaa laajemmin tunnetuksi.^{14, 15} Vuonna 2013 yhdistys haki verovapautta lahjoituksille, liittyi Vala ry:n jäseneksi (Vastuullinen lahjoittaminen) ja avasi tukemisen mahdollistava lahjoituspuhelinnumero¹⁸.

Satavuotias Lääkäriliitto keräsi varoja juhlaseminaarissaan sekä hyväntekeväisyyskonserteissaan eri kaupungeissa. Lääkäriliiton lahjoituksella rahoitettiin vuoden 2011 klovnikoulutus Oulussa ja toiminnan aloittaminen viidennessä yliopistollisessa sairaalassa.^{2, 14, 16} Lilli Sukula-Lindblomin suunnitelma ulottaa sairaalaklovni-toiminta kaikkiin yliopistosairaaloihin ja koko valtakuntaan oli toteutunut kymmenessä vuodessa.

Yksittäiset lahjoitukset ja palkinnot toivat oman osansa kassaan. Muun muassa vuonna 2010 Sairaalaklovnit ry sai Terveyttä taiteesta -palkinnon (5000 euroa), jonka luovutti arkkiatri Risto Pelkonen¹⁴. Yhdistyksen

kymmenvuotisjuhla toi julkisuutta ja lahjoituksia, mutta sen jälkeen seurasi notkahdus. Toiminta ympäri Suomen vaati rahaa paitsi klovni-palkkioihin myös matkakorvauksiin ja päivärahoihin, joissa vaihteleva käytäntö yhdenmukaistettiin koskemaan kaikkia artisteja samalla tavalla.¹⁵ Lastenkulttuurin valtionpalkinto myönnettiin Sairaalaklovnit ry:lle 2015²³.

Tukea ja esimerkkiä käytännön varainhankintatyöhön saatiin, kun eurooppalaisten sairaalaklovniorganisaatioiden keskusjärjestö EFHCO (European Federation of Healthcare Clown Organizations) kutsui myös ei-jäseniä varainhankintaseminaariinsa, johon Sairaalaklovnit ry:stä osallistuttiin ensimmäisen kerran vuonna 2015. Prosessi pyrkiä EFHCO:n jäseneksi oli aloitettu jo edellisvuonna.⁴³

Samana vuonna avattiin virtuaalikeräykset mahdollistava sivusto ja Muutamaata ry:n kanssa suoran sähköisen tukemisen mahdollistava sovellus. Joka vuosi onnistuttiin pääsemään edellisvuotta suurempaa rahoitukseen, laajempaan toimintaan ja suurempiin kohtaamislukuihin. ^{15, 19, 23}

Vuonna 2016 RAY:n rahoitus oli 28 prosenttia yhdistyksen liikevaihdosta, kun valtion avustukset olivat 5 prosenttia, eri säätiöiden ja rahastojen yhteensä 37 prosenttia, yksityisten lahjoittajien osuus 22 prosenttia ja muu rahoitus 8 prosenttia ²⁴.

Yksittäinen merkittävä – ei määrältään vaan idealtaan – lahjoitus oli Annan korut -kampanja: sairaalassa pitkään hoidossa ollut ja klovniensa kanssa ystäväystynyt Anna Rukko askarteli koruja ja huutokauppasi niitä klovnitoiminnan hyväksi ¹⁸. Myöhemmin hän huutokauppasi korujaan myös Uuden lastensairaalan hyväksi.

"Sairastuin syöpään 11-vuotiaana ja jouduin viettämään paljon aikaani sairaalassa ja hoidoissa ja kokemaan paljon kipua ja pelkoa. Kiitos Sairaalaklovnien, jotka aina välillä toivat minulle ja perheelleni iloa sinne sairaalaan ja antoivat hetkeksi mahdollisuuden unohtaa kaiken sen, minkä vakava sairaus oli tuonut tullessaan.

Minä kiitän ja kumarran Teitä arvoisat Sairaalaklovnit kaikesta siitä ilosta, jota olette omaan ja perheeni elämään tuoneet niinä synkkinä hetkinä ja vielä iloisinakin aikoina. Toivon jokaisen osallistuvan tähän keräykseen ja tallettavan punaisen nenän ja hymyn verran iloa. Sitä ei saa mistään muualta yhtä edullisesti sairaalle lapselle perille toimitettuna."

Anna Rukko ²²

Sairaalaklovnit ry:n varainhankintaa:

Keräysjoulu-kortti 2010.

Katso Iloa elämään, Veikkauksen Edunsaaja-filmi Sairaalaklovnit (2012) klikkaamalla kuvaa yllä.

Joululahjahaaste yrityksille 2015.

HYVÄÄ NENÄPÄIVÄÄ KAIKILLE!
Meillä niitä on 365 vuodessa :o)

Nenäpäivähaaste 2016.

Sairaalaklovnit ry:n näkyvyyttä on lisätty erilaisilla PR-tempauksilla:

Rakastan pelleilyä,
Barona Areena,
Espoo 2014.

Alla ESMY, karavaana-
reireiden hyväntekeväi-
syysviikonloppu 2016.

Siivouspäivä, Helsinki 2014.

Rakastan pelleilyä, Kuopio 2014.

Aleksin joulukadun avajaiset, Helsinki 2015.

Haasteita ja ratkaisuja

Kymmenen viime vuoden aikana (2011–2021) toiminta on laajentunut kaikkiin Suomen yliopistosairaaloihin, vuosittaisten klovnityöpäivien määrä on kasvanut 632:sta 1524:ään ja kohtaamisten määrä (lapsipotilaat, omaiset, henkilökunta) 24 000:sta yli 65 000:een. Yliopistosairaaloiden lisäksi tehtiin klovnipäiviä enimmillään vuonna 2019 kuudessa keskussairaalassa.⁴³

Taloudelliseen tilanteeseen teki poikkeuksen vuosi 2018, jolloin tilinpäätös oli yli 74 000 euroa alijäämäinen. Kustannusten osalta budjetissa pysyttiin, mutta varainhankinta, avustukset ja muut tulot eivät kehittyneet ennakoidusti.²⁰

Tuotot olivat samaa kokoluokkaa kuin edellisvuonna, mutta klovni-palkkakustannukset olivat noin 80 000 euroa suuremmat, koska aloitettiin suuria kehityshankkeita toimenpideklovnerian ja lasten ja nuorten psykiatristen osastojen parissa. Näihin rahoitus oli saatu Opetus- ja kulttuuriministeriöltä sekä

Taiteen edistämiskeskukselta (Taike), joten vajeus varainhankinnassa tuli muualta.²⁰

Vuonna 2017 Sairaalaklovnit ry pääsi osaksi hallituksen prosentti-periaatteen laajentamisen kärkihanketta, jonka tavoite oli edistää taiteen käyttöä sosiaali- ja terveydenhuollon hoito-asiakastyössä. Sen ansiosta Helsingissä kaupungin projektiapurahalla aloitettu toimenpideklovneria uutena työmuotona pystyttiin laajentamaan myös Turkuun ja Tampereelle.²⁵

Yleishyödyllisen, voittoa tuottamattoman yhdistyksen tuloksen on hyvä olla vuodenvaihteessa nolilla, mutta koska klovneille palkkoja on maksettava myös tammikuussa, Sairaalaklovnit ry:llä on oltava rahaa tilillä, ennen kuin uuden vuoden avustukset tulevat.¹⁵

Vuonna 2019 päästiin niukasti positiiviseen tulokseen, vaikka taloustilanne oli edellisvuoden notkahduksen takia erittäin haastava. Klovnitointia laajeni ja palkkakustannukset nousivat noin 30 000 euroa, mutta

toimintaa supistettiin toimistotyöstä ja klovnen tukitoiminnoista, kuten koutsauksesta. Sairaaloitten kautta tulleet maksusuudet toki kasvoivat merkittävästi.²¹

Ensimmäisenä toimintaa lähti rahoittamaan vuonna 2017 Kuopion yliopistollinen sairaala ostamalla toisen toimintapäivän viikossa, kun yksi tuli Sairaalaklovnit ry:n rahoittamana. Jo aiemmin KYS oli maksanut Helsingistä matkustavien klovnen matkoja ja majoituksia, koska paikallisia klovneja ei ollut.⁴⁶

Esimerkin myötä myös muut sairaalat oli helpompi saada mukaan käyttämään virkistystoimintaan lahjoituksina saamiaan rahoja ja näin saamaan lisää klovnipäiviä. Erityisesti toimenpideklovnereita sairaaloissa on haluttu ostaa sen myötä, kun yhteistyö henkilökunnan kanssa on lisääntynyt ja toiveita on kuunneltu.⁴⁶

Yhdistys avasi joulun alla 2019 aineettomien lahjojen kaupan kotisivullaan, ja se herätti kiinnostusta yleisössä²¹. 15–70 eurolla yhdistyk-

sen internetsivuston kautta voi ostaa esimerkiksi hihitystä puoli kiloa, ihmetystä ison annoksen, iloa kolmen desilitran pakkauksen tai mielikuvi- tusseikkailun. Yrityksille on tarjolla isommilla summilla karnevaalitunnelmaa, mahtavia hulinoita ja riemupläjäys.²⁹

"Yksi peruste sairaaloille olla mukana rahoittamassa toimintaamme on se, että teemme konkreettista työtä lapsilähtöisyyden ja paremman potilaskokemuksen eteen. Nämä asiat ovat korkealla jokaisen sairaalan strategioissa, mutta käytännön toimenpiteet ja arjen työkalut ehkä hieman heppoisia, ei helppo kokonaisuus. Mutta meidän työme on siinä ihan ytimessä, tärkeässä ytimessä."

*Aino Viertola,
varainhankintajohtaja*

Myös konkreettisempia lahjoja on tarjolla: voi ostaa ison saippuakupla-pullon klovniä käyttööseen, pellenenäisen sairaalahiirilelun omakseen tai sairaalassa olevalle lapselle lahjaksi klovniä viemänä, lahjakortin klovni-vierailuun lapsen luokse tai vuonna 2018 julkaistun Sairaalaklovnit Suomessa -kirjan. Suurimmat rahoittajat olivat vuonna 2019 STEA ja yliopistollisten sairaaloiden kautta tulleet maksuosuudet.²⁹

Sairaalaklovniä toimintaa voi tukea esimerkiksi ostamalla sairaalahiiren, jonka klovni vie lapselle sairaalaan.

Vuonna 2020 levinnyt covid-19-pandemia toi haasteita myös Sairaalaklovnit ry:n toimintaan. Rahoitus toimintaan oli jo olemassa, ja päärahoittaja STEA kannusti järjestämään korvaavaa toimintaa, kun ei ollut lupa mennä sairaaloihin. Sairaaloille oli keväällä ehdotettu, että niiden maksuosuudesta osa siirrettäisiin syksyille, jolloin saatiin taas palata sairaaloihin. Se mahdollisti lisätyöpäiviä klovneille loppuvuodesta.^{21, 26}

Toukokuun alussa 2020 Aino Viertola nimitettiin varainhankintajohtajaksi ja Kari Jagt otti vastuulleen toiminnanjohtajan tehtävät taiteellisen johtajan työn lisäksi. Järjestelyllä pyrittiin lisäämään varainhankinnan toimintaresursseja, ja se oli samalla jatkumo Jagtin taiteellisena johtajana käynnistämälle organisaation kehitysprosessille.^{26, 42}

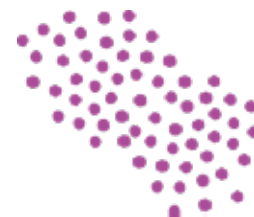
Yhdistyksen taloustilanteen ja varainhankinnan seuranta- ja raportointimalleja alettiin kehittää ennakoitavuuden lisäämiseksi, missä suuri työpanos oli hallituksessa varapuheenjohtajana toimivalla Solveig Törnroos-Huhtamäellä. Vakinaisia,

kokopäiväisiä työsuhteita pystyttiin vuoden aikana solmimaan kolme: Laura Sillanpää, Elina Reinikka ja Nadja Laine alkoivat klovnityön lisäksi tehdä hankkeisiin, viestintään ja organisoimiseen liittyviä hallinnollisia töitä. ^{26, 42}

Vuosi 2020 oli yhdistykselle taloudellisesti erittäin hyvä pandemiasta huolimatta. Yhdistyksen tulos tilikaudelta 2020 oli 151 600 euroa. Vaikka toteutuneiden klovnityöpäivien määrä laski, toiminnan kokonaiskustannukset nousivat noin 37 500 euroa edellisestä vuodesta, koska toimintaa laajennettiin ja korvaavia työmuotoja kehitettiin. Niitä varten yhdistys sai Opetus- ja kulttuuriministeriöltä 100 000 euroa korona-ajan erityisavustuksen. Esimerkiksi verkkosivujen aineettomien lahjojen kauppa kävi joulun alla vilkkaana. Lisäksi aivan joulukuun lopulla Sairaalaklovnit sai historiansa ensimmäisen, huomattavan testamenttilahjoituksen. ²⁶

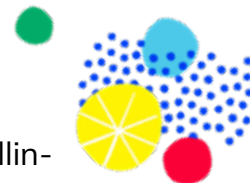

Taloudellinen vakaus tavoitteena

Varainhankintaan lisättiin jälleen resursseja syksyllä 2020, kun yhdistys palkkasi sairaalaklovni-varainhankintakoordinaattoriksi yrittäjätaustaisen artistin, kulttuurituottaja Markus Kaustellin, joka täydensi osaamistaan Rastor Instituutin palvelumuotoilu- ja varainhankintakoulutuksessa. Kaustell keskittyy varainhankinnassa paikalliseen tukemiseen, yritystukiin ja Sairaalaklovnit ry:n eri tahoille järjestämiin työpajoihin ja koulutuksiin. Yksi yhteistyömuoto on klovniensa kanssa tehtävä referenssivideo, jota toimintaa tukeva yritys voi käyttää omassa viestinnässään. ^{15, 26, 45}

Yhdistyksen talous koki notkahduksen vuonna 2021, ja vuodesta tuli alijäämäinen. Selittäviä tekijöitä oli useita: Varainhankinta jäi tavoitteesta, koska lahjoituksia ei tullut ennusteen mukaan. Clownexus-hankerahat kohdistuivat vuodelle 2022, vaikka kuluja tuli jo etukäteen. Vuosi oli myös suunniteltu alijäämäiseksi, koska vuoden 2020 ylijäämä

mahdollisti toiminnan laajentamisen. Tyypillinen haaste järjestötoiminnalle on varautua nouseviin kustannuksiin ja työllistää vastuullisesti, kun rahoitusta haalitaan eri lähteistä, eikä yhdistyksen talous kestä toista alijäämäistä vuotta. ^{39, 42}

Rahoitukseen pyritään hakemaan pitkiä linjoja, niin että esimerkiksi sairaaloiden kautta Sairaalakummeilta ja muilta lahjoittajilta tuleva rahoitus olisi noin 200 000 euroa vuodessa. ¹⁵

Vakituisia työsuhteita on vuoden 2021 lopussa kaikkiaan 17, ja kolmessa kaupungissa on kokoaikainen vastuuklovnit. Kokoaikaiset työsuhteet mahdollistaa Suomen sairaalaklovnityhdistyksen erikoispiirre, että työsuhteeseen yhdistetään sekä

taiteellista klovnin työtä että hallinnollisia tehtäviä. Yhdistys tarvitsee jatkossakin ylijäämäisiä vuosia voidakseen kerryttää toiminnan turvaavan puskurirahaston ja täyttääkseen vastuullisena työnantajana toimimisen edellytykset. Vuoden 2020 ylijäämästä pystyttiinkin rahastoimaan 108 000 euroa puskuriksi ja vielä lisäämään yliopistosairaaloille maksuttomia sairaalaklovnityöpäiviä yhteensä 80. ^{26, 42}

Rahoituksen vakauttaminen onkin yhdistyksen tavoite tulevaisuudessa. Haasteita ja kysymyksiä asettaa muun muassa, muuttuuko STEA-rahoituksen osuus ja miten sote-malli vaikuttaa tulevaisuudessa rahavirtoihin. Mahdollisuuksia sen sijaan luo uusien yhteistyömuotojen kehittäminen. ⁴¹

TESTAMENTTI

On tapa vaikuttaa ja tehdä hyvää. Lahjoituksella voi ilmaista, mikä itselle on tärkeää.

Lasten iloa ei ole koskaan liikaa, ja sairaaloissa sitä tarvitaan erityisesti. Työtämme voi tukea myös testamenttilahjoituksella.

Lämmin kiitos arvokkaasta teostasi,
Lapset & Sairaalaklovnit

Pyydä lisätietoa: testamenti@sairaalaklovnit.fi

Rahoitusta toiminnalle haetaan esimerkiksi testamenttilahjoitusten kautta. Vuonna 2020 Sairaalaklovnit ry sai historiansa ensimmäisen, huomattavan testamenttilahjoituksen.

Lastenkulttuurin valtionpalkintoa 2015 juhlistivat klovnienv ympäröiminä kukitettu Lilli Sukula-Lindblom, opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen ja Aino Viertola sekä vasemmalla ukulelen kera poseeraava klovnikoordinaattori Markku Kykkänen.

Vuonna 2015 Sairaalaklovnit ry:lle luovutettiin myös Elämän tähden -palkinto. Sen vastaanottivat 5. joulukuuta Tampereella Tanjalotta Räikkä Anastasia Sulaleiman ominaisuudessa sekä Markku Kykkänen.

Jatkuvaa koulutusta

Perusmalli Amerikasta

Kun Sairaalaklovnit ry perustettiin vuonna 2001, sen ensimmäisiä tehtäviä oli järjestää koulutus suomalaisille sairaalaklovneille. Koska Lilli Sukula-Lindblom oli luonut suhteet newyorkilaiseen Clown Care Unitiin (CCU), hän kääntyi sen klovnikouluttajien puoleen. Ensimmäisiä sairaalaklovneja tulivat kouluttamaan Hilary Chaplain ja Richard Ellis. Intensiivikoulutus kesti kolme viikkoa kahdessa osassa, ja se koostui klovneriatyöpajoista ja käytännön harjoittelusta HYKS:ssa. ^{2, 4}

Koulutus sisälsi klovneriaa, improviisaatiota, parityöskentelyä, nukettamista, taikatemppuja ja gägejä sekä sairaalarutiineita. Sairaalassa saatiin tietoa hygieni- ja kosketussäännöistä sekä vaitiolovelvollisuudesta sekä harjoiteltiin käytännössä kokeneiden klovniopastuksella. ⁵

Amerikan mallia tietysti sovitettiin Suomen oloihin, sillä sairaalakäytännöt ovat erilaiset ja suomalaiset ihmiset varautuneempia kuin ekstrovertit amerikkalaiset, eli energian käyttöä oli säänneltävä tarkemmin ja piti opetella kuuntelemaan ja aistimaan tilannetta. ²

*"Nauru kuitenkin on
kaikilla sama."*

*Lilli Sukula-Lindblom,
Sairaalaklovnit ry:n kunniapuheenjohtaja*

Toisen sairaalaklovniryhmän peruskoulutus vuonna 2003 oli samantyyppinen kuin ensimmäisen, ja nyt Sukula-Lindblom koulutti yhdessä Richard Ellisin kanssa. Uusia klovneja koulutettiin kuusi.⁵ Vuoden 2005 koulutuksen kolmelle kokelaalle veti Vince Tortorici Atlantasta, ja hänen tukena oli ensimmäisestä klovniryhmästä asti sairaalassa työskennellyt Sirpa Taivainen-Ilmola.^{5,8}

Ensimmäisen kurssin klovniä kesken tehtiin ainutlaatuinen opintomatka New Yorkiin vuonna 2003. New Yorkissa Clown Care Unitin klovnit pitivät työpajoja Big Apple Circusin tiloissa, tutustuttiin paikallisiin sairaalaklovnereihin ja pienryhmissä myös näiden työhön sairaalassa.²

Koulutuksellisesti merkittävä oli myös 2009 järjestetty kansainvälinen Clownfence, jossa noin 70 klovnia osallistui erilaisiin työpajoihin, ja myös kokemusten jakaminen eri maiden klovniä kesken oli antoisaa.^{2,5}

Kouluttajia omasta takaa

Vuosikurssista 2007 lähtien kouluttajat sairaalaklovnien peruskursseille löytyivät jo omasta takaa. Vahvan esiintymis-, ohjaus-, koulutus- ja klovneriataustan omaava Taina Mäki-Iso astui koulutusryhmään, ja hänen ohellaan uusia klovneja kouluttivat musiikkiteatteriohjaaja Markku Kykkänen sekä Suomessa alusta asti sairaalaklovnereiaa tehneet yhteisöpedagogi Riitta Birck ja teatteritaiteen maisteri Lilli Sukula-Lindblom.^{5,11}

Koulutuksen sisältö seurasi yhä samaa kaavaa: pitkä peruskurssi klovneriaa, improvisaatiota, parityöskentelyä ja sairaalakäytäntöjä ja sen jälkeen kuukausien harjoittelu sairaalassa kokeneen klovniä parina.^{5,11} Samana vuonna kesäseminari pidettiin Saarenmaalla, ja sinne kutsuttiin täydennyskouluttamaan Hilary Chaplain CCU:sta.¹¹ Vuoden 2011 Oulun kurssilla opettajina oli Sukula-Lindblom sekä Pariisissa Lecoq-klovnikoulutuksen saanut ja vuonna 2008 sairaalaklovnereihin liittynyt Dan Söderholm¹⁶.

Koulutukseen osallistui 11 klovnikokelasta, ja nämä työskentelivät jatkossa Turussa, Tampereella ja Oulussa, jossa toiminta alkoi syyskauden harjoittelun jälkeen tammikuussa 2012. Kaikilla kursseilla oli lisäksi vierailevia kouluttajia, esimerkiksi taikuri, lauluimprovisaatiokouluttaja, sairaalapastori ja hygieniahoitaja. ^{5, 24}

Vuoden 2015 kurssi Turussa alkoi Söderholmin kaikille avoimella kloveriakoulutuksella, ja sen jälkeen sairaalaklovneiksi pyrkivät jatkokoulutettiin syksyn aikana viikonloppuisin ja harjoittelun kautta. Söderholmin lisäksi kurssittamassa olivat Joona Lindberg ja Markku Kykkänen, ja uusia sairaalaklovneja valmistui huhtikuussa 2016 viisi. ^{5, 24}

Tammikuussa 2014 klovnijoukko kerääntyi Helsinkiin oppimaan lisää parityöskentelystä Tukholman Glädjeverkstanin Anne-Marie Möllerin johdolla.

Kesäseminaari järjestettiin kesäkuussa 2014 Evossa, Lammilla. Kouluttajana seminaarissa oli muun muassa Ben Fuhrman (keskellä).

FiMCIK:in lääkäriopiskelijoiden kanssa järjestettiin yhteistyössä Vuorovaikutuskoulutus, jonka tavoitteena oli antaa opiskelijoille klovnerian keinojen avulla työkaluja työelämän vuorovaikutustilanteisiin.

Toisessa vaiheessa pienempi joukko opiskelijoita perehtyi hieman syvemmin klovneriaan, ja he pääsivät näkemään tulevan työyhteisönsä kokonaan toisesta näkökulmasta, punaisen nenän takaa.

Tiiviskoulutukset pienryhmissä

Laajoja, yhtenäisiä koulutuksia ei vuoden 2015–2016 Turun kurssin jälkeen ole järjestetty, vaan tiiviisti pienissä ryhmissä viikonloppuisin ja käytännön työn ohella aina akuutin tarpeen mukaan. Varsinkin Kuopiossa on ollut kautta vuosien pulaa paikallisista tekijöistä, ja siellä käytiinkin pitkään klovneilemassa osin Helsingistä käsin. Esimerkiksi Oulun koulutukseen 2011 haettiin kandidaatteja myös Kuopion tarpeisiin, mutta koulutukseen asti ei päätenyt ainuttakaan.⁵

Lääkkeeksi klovnivajeeseen on järjestetty pienryhmissä tiiviimpiä koulutusjaksoja, jotka ovat sisältäneet muutamana viikonloppuna klovneriakoulutusta, kirjalliseen materiaaliin tutustumista itsenäisesti, klovnityön seuraamista sekä siviilinä että kolmantena klovnina sekä oppimispäiväkirjan kirjoittamista. Jo hakuvaiheessa kandidaateilta on edellytetty taiteellisen alan peruskoulutuksen lisäksi kokemusta klovneriasta, jota ei aiemmissa koulutusryhmissä välttämättä ollut.⁵

Käytännön työssä on jatkettu oppimista kokeneemman parin kanssa, ja myös koutsausta on uusille, lyhyen koulutuksen käyneille sairaalaklovneille tarjottu tavallista enemmän. Vuonna 2020 ja 2021 haasteen koulutuksille toi pandemia ja kokoon-tumisrajoitukset, joten valintatilaisuuksia ja koulutuksia on jouduttu pitämään osin etäyhteyksin.⁵

Vuoden 2017 koulutuksessa saatiin riveihin Kuopioon ja Tampereelle neljä uutta klovnitohtoria, minkä lisäksi myös tuore taiteellinen johtaja Kari Jagt kävi sairaalaklovnikoulutuksen. Seuraavina vuosina yksittäisiä klovneja koulutettiin lähinnä Kuopioon, ja uusia työntekijöitä pystyttiin sitouttamaan työhön tarjoamalla heti koulutusjakson jälkeen vakinaisia työsuhteita. Kouluttajina ovat olleet yhdistyksen omat klovnit, kuten Dan Söderholm ja Taina Mäki-Iso.⁵

Säännölliset täydennyskoulutukset

Suuri osa sairaalaklovneista on näyttelijöitä, joten alkuvuosina oli tapana pitää kuukausitapaamisia maanantaisin, teatterilaisten vapaapäivänä. Koulutuksiin odotettiin kaikkien osallistuvan säännöllisesti. Tällöin klovneilla oli mahdollisuus purkaa kokemuksiaan, mutta usein paikalla oli myös kouluttaja.⁵

Kuukausikoulutukset olivat palkattomia ja siten vapaaehtoisia, ja siksi osallistuminen oli vaihtelevaa eikä koulutus tavoittanut osaa klovneista. Paljon kuukausitapaamisissa oli myös keskustelua ja purkamista, mitä uudessa työssä ja sairaalan haastavien tilanteiden vuoksi tarvittiin.⁵

Kotimaisten kouluttajien lisäksi kutsuttiin säännöllisesti tasokkaita klovnerian opettajia ulkomailta, muun muassa 2007 Hilary Chaplain Yhdysvalloista, 2011 ja 2014 Anne-Marie Möller Ruotsista ja Paul Moore Israelista, 2013 Paul Hallinan Yhdysvalloista, 2015 Norman Taylor Ranskasta ja 2017 Giora Seeliger Itävalasta^{11, 16, 18, 19, 23, 25}.

Kun Dan Söderholm oli koulutuskoordinaattorina 2015 lähtien, hän alkoi vetää säännöllisiä perjantaikoulutuksia, jotka olivat palkallisia niille, jotka tekivät paljon vuoroja. Säännönmukaisuus ja määrätietoisuus sekä klovneriaan ja parityöskentelyyn keskittyvä koulutus kehitti ammattitaitoa ja antoi yhteisiä työvälineitä. Vähitellen muutos alkoi näkyä klovneriassa: ei enää tarvittu välttämättä temppeja eikä välineitä, vaan lasten huoneisiin uskallettiin mennä tyhjänä ja katsoa, millaista klovnilaikkia tilanne ruokkii.⁵

*"Fiskarsissa näki,
että klovnerian taso on
noussut huimasti.
Klovnit puhkesivat kukkaan."*

*Dan Söderholm,
klovnitohdori Gustaf Skrätsch
(viitaten klovniien koulutuspäiviin
Fiskarsissa 9–11.9.21)*

Toki osa klovneista oli tehnyt jo aiemmin improvisaatiopohjaisesti, mutta nyt sen lajin osaamista jaettiin laajemmasti. Myös parityöskentelyyn kiinnitettiin koulutuksessa huomiota, kun pyrittiin tekemään työvuoroja mahdollisimman paljon yhden parin kanssa. ⁵ Parityöskentelyä kävi kouluttamassa syyskuussa 2017 Giora Seeliger Red Nose Internationalista ²⁵.

Toki klovnit ovat kouluttautuneet myös omaehtoisesti sekä käyneet seuraamassa muiden maiden sairaalaklovnien työtä. Jyväskylän kesässä ovat opettajina olleet muun muassa Nola Rae, Avner Eisenberg ja Angela de Castro. ⁵ Sairaalaklovnit itse puolestaan ovat käyneet kautta vuosien kouluttamassa sairaaloiden henkilökuntaa sekä sairaanhoidon ja lääketieteen opiskelijoita muun muassa lasten kohtaamisessa.

EFHCO:n myötä yhteinen kieli

Eurooppalaisen sairaalaklovnien organisaation EFHCO:n jäsenyys velvoittaa jatkuvaan ja laadukkaaseen koulutukseen. Vuoden 2018 vuosikokouksessa Prahassa kutsuttiin Suomeen kouluttamaan ranskalais-israelilainen Ami Hattab sekä portugalilainen Pedro Fabião. EFHCO:n vakiokouluttajat ovat sen jälkeen kouluttaneet suomalaisklovneja pari kertaa vuodessa, Hattab alkuvuodesta ja Fabião syksyllä. ^{5, 20}

Koulutusten mukana on saatu klovneille yhteinen kieli, niin että on mahdollista puhua työstä täsmällisesti ja jokainen klovni ymmärtää, mitä työpari tarkoittaa. Ami Hattab on lanseerannut klovneriasanastoon muun muassa käsitteet (suomennettuna) pilotti, joka tarkoittaa tietoista artistia klovnin takana, lentokone eli klovnihahmo, queso eli klovnin sisään tunnetila ja origami, klovnin ja parin tai klovnin ja yleisön välinen vuorovaikutus. Niin ikään sairaalaklovnien koutsauksen ammattitaidon kehittämismuotona on Hattab kehittänyt. ⁵

Suunnitelmallisen, jatkuvan koulutuksen kautta yhteiseen työskentelyyn on saatu uusia eväitä, ja klovniparin kanssa työskentely on päässyt kehittymään. On tärkeää myös saada laaja klovnijoukko pari kertaa vuodessa kokoon. Hattabin ja Fabiäön koulutukset ovat jatkuneet vuosittain, niin että jopa covid-19-pandemian rajoittaessa matkustamista vuosina 2020–21 ne on järjestetty etäyhteyksin. ⁵

Katja Lehtola, klovnitohdori Hölökkä Oulusta, nauttii koulutuksesta.

Koutsaus

EFHCO:n ja Ami Hattabin kehittämän mallin kautta Sairaalaklovnit ry:n ohjelmaan on otettu vuonna 2018 myös niin sanottu koutsaus (coaching), jota Taina Mäki-Iso oli Turussa pilotoinut jo edellisyyksynä. Koutsaus tarkoittaa siihen koulutetun kollegan kulkemista klovnin tai klovniparin rinnalla työpäivän aikana ja sovittujen aiheiden tarkkailua, reflektointia ja kehittämistä. ⁵

Samantapaista reflektoivaa kehittämistä toteutettiin jo syksyn 2013 aikana niin sanotuissa työhautomoissa. Kaikki halukkaat klovnit saattoivat pyytää työparikseen Dan Söderholmin, joka tuolloin toimi vt. taiteellisena johtajana. Työhautomovuoron aikana kiinnitettiin huomiota artistin toivomiin kehittämiskohtiin, ja työpäivän päätteeksi pidettiin purkukeskustelu. ¹⁸

Koutsausohjelma aloitettiin 14.1.2018, jolloin viisi klovnia jatkoi opiskelua kaksi päivää Ami Hattabin ryhmäkoulutuksen jälkeen. Luentojen ohella koutsien koulutuksessa käytiin

läpi Hattabin kehittämää karikatyyrihahmoja, joista voi tunnistaa klovniarkkityyppejä, sekä simuloitiin kohtaamistilanteita. Opeteltiin antamaan palautetta syyttämättä ja harjoiteltiin, miten puhua koutsattavan haasteista tai ongelmista.³³

Koutsauksen työkalut ja käytettävä terminologia perustuvat Ami Hattabin kehittämän sairaalaklovnityön analyysiin ja terminologiaan. Koutsauksen toiminta-ajatus on kehittää sairaalaklovnityön taiteellista laatua tukemalla yksittäistä klovnia tai klovniparia työpäivän aikana yksilöllisten tarpeiden ja sovittujen tavoitteiden mukaisesti. Koutsaus sisällytetään normaaliin klovnityöpäivään niin, että päivän rakennetta muutetaan kevyemmäksi ja koutsausaika sijoitetaan siihen kierron kustannuksella.³²

Koutsauksen periaatteita ovat: Koutsisi ei arvioi, evaluoi tai kontrolloi, koutsisi ei ole työnjohtaja eikä opettaja. Koutsisi ei kulje klovniparin takana tai edessä, vaan rinnalla. Koutsisi toimii ylimääräisenä silmä- ja korvaparina klovniparille – havaintonsa

jakaen. Koutsisi rohkaisee ja auttaa löytämään, mitä kehittää ja miten. Koutsisi tekee konkreettisia, heti kokeiluvalmiita ehdotuksia sen perusteella mitä havainnoi.³²

Koutsauspäivän tavoitteena on piristää klovniarkkityötä, helpottaa työssä jaksamista, kehittää klovniajattelua, avata uusi näkökulma klovniin ja parityön mahdollisuuksiin ja kannustaa klovnia oma-aloitteisuuteen oman työnsä kehittämisessä. Edelleen koutsaus ohjaa jäsentämään omaa työtä termistöä hyväksi käyttäen sekä muokkaamaan klovneriaa sairaalaklovnityöksi ja muiden taiteellisen työn taitoja osaksi klovneriaa. Klovni saa koutsilta myös luottamuksellista palautetta työstään.³²

Dan Söderholm, tohtori Gustaf Skrättsch, on yksi koutseina toimivista klovneista.

Käytännössä koutsu, joka pääsääntöisesti työskentelee klovnina eri sairaalassa kuin koutsattava, kyselee etukäteen koutsattavalta klovnilta tämän toiveita siitä, millaisiin asioihin hän haluaa työpäivän aikana kiinnitetävän huomiota, missä tarvitsee apua tai missä haluaa kehittyä.³³

Varsinaisena koutsauspäivänä koutsu tekee päivälle suunnitelman yhdessä klovnin tai klovniparin kanssa, seuraa siviiliasussa toimintaa eri tilanteissa ja antaa palautetta sovitusti pitkin päivää. Koutsu näkee siviilivaatteissa tilanteissa osallisina olevien reaktiot klovnia paremmin, kuulee myös tilanteen jälkeiset loppukaneetit ja näkee reaktiot sen jälkeen, kun klovni lähtee pois.³³

Koutsin kanssa pidetään lyhyitä reflektioita työpäivän aikana ja voidaan esimerkiksi tehdä minityöpajoja ja kokeiluja ja hioa parityöskentelyn yksityiskohtia.³² Päivän jälkeen tehdään raportti, jossa käydään läpi, mitä tehtiin ja mitä puhuttiin, mitä ajatuksia päivästä jäi ja mitä konkreettisia työkaluja koutsauksesta klovnille tai klovniparille jäi.³³

*"Ehdottomasti koutsaus
on kehittänyt myös
omaa klovneriaa.
Se laajentaa näkymää
ja antaa ammatillista itsetuntoa
ja luo uskoa siihen,
mitä itsekin klovnina tekee."*

*Laura Rämä,
koutsu ja klovnitohdori
Hartsa-Liisa Mono*

Koutsitiimi toimii taiteellisen johtajan tukena ja reflektoi sitä, mihin klovnikunta haluaa taiteellisessa työssään suunnata ja edetä. Koutsaus myös tukee koulutuspäivien ja sairaalaklovnityön taiteellisia tavoitteita, kannustaa ja inspiroi harjoitteluun ja edesauttaa treenipäivinä opitun siirtämistä käytännön työhön.³²

Klovneilta kerätään luonnollisesti palautetta koutsauksesta ja sen herättämistä ajatuksista³². Klovnit ovat kokeneet koutsauksen positiivisena, sillä siitä saa tukea ja näkemystä työhönsä, se täsmentää omaa kloveriaa sekä kehittää parityötä.⁵

Koutsausohjelmaa toteutettiin vuoden verran, minkä jälkeen se hiljeni taloudellisten resurssien puuttuessa, jatkui puolisen vuotta ja katkesi edelleen covid-19-pandemian aiheuttamien työskentely- ja matkustusrajoitusten myötä³³. Sittemmin koutsausohjelmaa on jatkettu, ja vuonna 2022 on suunnitelmassa kouluttaa viides koutsu yhden pois jääneen tilalle.

Myös Kimmo Hirvenmäki, tohtori P. Londi, ja Taina Mäki-Iso, tohtori Tanttarulla, toimivat koutseina.

Sairaalaklovnin työ

Keitä klovnit ovat

Valtaosalla sairaalaklovniksi koulutetuista on taustallaan jokin taiteellinen peruskoulutus: näyttelijä, teatteri-ilmaisun ohjaaja, tanssija, musiikkiteatterin ohjaaja tai vastaava. Mukana on ihmisiä, jotka ovat taustaltaan sirkus- tai nukketheateritaiteilijoita tai tarinateatterin tekijöitä. Jokunen on tullut mukaan harrastajapohjalta, ja heillä on monipuolinen kurssitausta taiteelliselta alalta. Muutamalla on pitempi, ammatillinen klovneriakoulutus jo ennen sairaalaklovniksi ryhtymistään.⁵

Klovneriakokemusta ei alkuvuosina kovin monella ollut, mutta fyysisen teatterin, miimin ja komiikan taustaa kylläkin. Yleensä näyttelijäkoulutuksessa on saatu oppia klovneriassakin. Alusta pitäen sairaalaklovnikoulutukseen on valittu ihmisiä, joilla on jo elämää takana ja sen myötä monipuolista kokemusta ja kursseja esittävän taiteen eri aloilta.⁵

*"Sofie + föreldrarna hälsar
och tackar för i dag.
Sofie säger: Det var jätte roligt
att ni kom fast jag först tänkte
trolla bort er."*

Elisabet Lassfolk, palaute 2013

Sairaalaklovnihahmo rakennetaan koulutuksen aikana, eikä samana klovnitohtorina esiinnyttä muualla kuin sairaalassa tai yhdistyksen toimintaan liittyvissä tilaisuuksissa. Monilla sairaalaklovneilla toki on myös muita klovnihahmoja, joiden kanssa he esiintyvät eri foorumeilla. ⁵

"En ajatellut, että minusta tulisi klovnini. Punainen antoi odottaa itseään.

Ja onneksi odotutti.

Punainen nenä on antanut minulle paljon, ja oma sisäinen pelleni on löytänyt paikkansa, ja juuri sairaalaklovninyhteisö tuntuu minun jutulta, minunlaiselta klovnerialta."

*Tatja Hirvenmäki,
näyttelijä ja klovnitohtori Tiukka os. Pipa*

Tilanteenlukutaitoa tarvitaan

Klovnin peruspäivään kuuluu käydä kysymässä kansliasta aluksi perustiedot lapsista: keitä osastolla on, onko eristyksiä, erikielisiä, kehitysviivästymää ikätasoon nähden tai muuta tärkeää, mitä klovnin on hyvä tietää mennessään huoneeseen. On tärkeää tietää myös tilanne osastolla, jos on tapahtunut jotain, mikä vaikuttaa sen ilmapiiriin. Yhteistyö ja kommunikointi henkilökunnan kanssa on elintärkeää. ⁵

Toimenpiteisiin menevistä lapsista kysytään myös toimenpidejärjestys ja -aika sekä onko omahoitajalle arviota siitä, kuka lapsi erityisesti hyötyisi klovnin läsnäolosta. Lasten etunimet ja iät ovat tärkeitä yksityiskohtia, mutta klovnin työn kannalta heidän diagnooseistaan ei välttämättä ole tarpeen tietää. ⁵

Lapsen huoneeseen mennään tunnustellen ja lupa kysyen, ellei lapsi ja hänen tilanteensa ole ennestään niin tuttu, että sisään voi mennä reippaammin ja energisemmin. Lapsi on klovnille aina pomo, ja sairaala-

klovnin vierailu onkin sairaalassa lähes ainoa asia, jossa lapsella on ylin päätäntävalta. Myös lääkäriä, fysioterapeuttia tai sairaalassa työskentelevää opettajaa väistetään, ellei tämä nimenomaan ilmaise toivovansa klovnin läsnäoloa. ⁵

“Miina vietti viimeistä päivää OYS:n hemalla ja juhlan kunniaksi oli järjestänyt esityksen henkilökunnalle. Koska hänen mielestään parasta OYS:issa olivat olleet sairaalaklovnit, hän oli pukeutunut itsekin klovniksi. Hyvää jatkoa, Miina!”

Palaute 2014

Klovneilla on usein mukana ukulele tai muu helposti mukana kulkeva soitin sekä käsinukkeja, spongepalloja, taikakirjoja tai muita välineitä. Koulutuksessa kerättiin omaan muistikirjaan tervehdyksiä eri kielillä, muistin

virikistykseksi kenties myös lauluja ja leikkejä. Saippuakuplat ovat olleet kautta vuosien lähes pakollinen varuste, ja niillä saakin usein pienten lasten arkuuden murrettua. Musiikki tehoaa kaiken ikäisiin, ja jopa vastasyntyneiden teho-osastolla on keskosvauvojen elintoimintakäyrissä nähty positiivisia muutoksia, kun heille on laulettu ja soitettu. ⁵

Tohtori Vieno Orvokkinen (Petri Mäkipää) ja saippuakuplat, jotka ovat sairaalaklovneille lähes pakollinen varuste.

Koska koulutuksissa on menty yhä enemmän improvisaation ja itse kohtaamisen suuntaan, välineiden merkitys ja esityksellisyys on vuosien mittaan vähentynyt. Olennaista sairaalaklovnin työssä on kontaktin syntyminen ja yhteisen leikin herättäminen. ⁵

Sairaaklaklovnin menee siihen tilanteeseen, mikä lapsen huoneessa valitsee, ja löytää impulssin leikkiin paikalla olevista ihmisistä, toiminnoista, leluista ja esineistä eikä niinkään mukanaan tuomista välineistä tai etukäteen suunnitellusta ohjelmasta. Työparin osaamisesta voi ammentaa omaan työhönsä ja saada impulsseja klovnileikkiin. ⁵

"Jatkuva läsnäolo on sairaalaklovnin erityinen ammattitaito."

*Kari Jagt,
toiminnan- ja taiteellinen johtaja*

"Matkimus on enemmän ja enemmän tutkaileva, mitkä asiat omassa klovnissa toimii. Tämä on valtava maailma, jossa tutkailija voi matkailla joka päivä."

*Joona Lindberg,
klovnitohtori Matkimus Tutkailija*

Tärkeää sairaalaklovnin työssä on tilanteenlukutaito ja niin sanotun voilyminappulan käyttö. On osattava aistia kunkin huoneen ja kunkin lapsen kohdalla, kärsiikö häneen ottaa reippaasti kontaktia ja lähteä leikkiin suurella energialla vai onko edettävä varovaisemmin ja lapsen reaktioita tunnustellen. ⁵

Klovneriaa voi tehdä joskus enemmän, mutta joskus voi klovnin roolin lähes riisua pois ja yksinkertaisesti jutella lasta kiinnostavasta aiheesta. Silloin tällöin on viisasta lähestyä lasta joko pehmolelun, vanhemman tai vaikkapa paikalla olevan hoitajan kautta, jos lapsi näyttää arastelevan suoraa kontaktia ja huomion kohteena olemista.⁵

Sairaalaklovni ei ole paikalla oman taiteellisen uransa vuoksi vaan tuomassa iloa lapselle. Klovnilla on myös oikeus olla monenlainen: jonnain päivänä hän kulkee hilpeänä soitellen ukuleleaan, toisena päivänä on niin kömpelö, ettei pääse ovista sisään.⁵

*"Huoneen oven avatessa
ei ikinä tiedä, millaiseksi
kohtaaminen muodostuu.
Jokainen työpäivä, lapsi ja
kohtaaminen on ainutlaatuinen.
Työtä tehdessä on pakko elää
hetkessä ja unohtaa omat
arkiset ajatukset ja murheet.
Se tuo itsellekin valtavasti
voimaa ja iloa, kun saa
heittäytyä klovnin rooliin
ja antautua leikille."*

*Nadja Laine,
klovnitohtori Pikku-Riski*

Klovnit valmistautumassa sairaalatoimiin. Sairaalaklovnihahmo ei esiinny samanlaisena muualla kuin sairaalassa tai yhdistyksen toimintaan liittyvissä tilaisuuksissa.

Hetki iloa palliatiiviselle osastolle

Saimme kesken päivän soiton palliatiiviselta osastolta. Palliatiivinen osasto on yksikkö, jossa hoidetaan potilaita, joiden sairaus ei ole parannettavissa, mutta jotka tarvitsevat aktiivista hoitoa elämänlaadun ylläpitämiseksi ja oireiden lievittämiseksi.

Emme olleet aikaisemmin vierailleet siellä, mutta vastasimme heti kyllä. Meidän toivottiin tapaavan erään perheen lapset, joiden tähänastinen sairaalakokemus oli ollut kaikkea muuta kuin ilon ja naurun täyteinen. Heidän isänsä elämä oli hiipumassa.

Avasimme osaston oven. Jännitti, mutta sairaalaklovnityössä on aina uskaltauduttava tyhjän päälle ja varauduttava kaikkeen. Hengittää hetkessä. Uskaltaa olla läsnä. Ja niin me teimme.

Emme tällä kertaa menneet huoneeseen, vaan perheen kolme lasta, äiti ja tati odottivat meitä aulatilassa. Oleskeluhuoneessa oli yksi iäkkäämpi potilas lukemassa lehteä ja pari aikuista ihmistä, kenties omaisia myös, ja he kaikki seurasivat tekemisiämme enemmän tai vähemmän aktiivisesti.

Perhe oli ensin aulassa, mutta siirtyi osin istumaan, osin seisomaan oleskeluhuoneen puolelle. Käytävään ilmestyi jossain vaiheessa myös toinen iäkkäämpi potilas rollaattorin kanssa ja ilahtui ilmeisesti näkemisestämme sekä pari lääkäriä ja hoitaja. Me touhusimme enimmäkseen aulan puolella, mutta suuntasimme huomion perheeseen.

jatkuu seuraavalla sivulla

Lapsia oli kolme eri-ikäistä. Pienin istui ujona äitinsä sylissä eikä juuri osallistunut vaan seurasi toimintaamme syrjäkarein. Keskimmäinen, eska-ri-ikäinen, oli erittäin aktiivinen ja jopa hiukan aggressiivinen välillä, väitti meille vastaan ja ohjasi toimintaamme. Vanhin oli noin kymmenvuotias, ystävällinen ja aktiivinen lapsi, klovnin ihanneasiakas.

Tilanne lähti käyntiin rauhallisesti kuin tutustuen ja päättyi 25 minuutin kuluttua riehakkaaseen nauruun ja yhteiseen klovnilleikkiin. Plööde-pelle oli muka joku muu, totteli komentoja ja vääntyi eri asentoihin, Tiukkis yritti pitää hommaa kasassa, ja lapset päättivät voimakkaasti, mihin suuntaan leikki menisi. Klovnilleikki aukaisi tunteita, ääntä ja energiaa ja muutti päivän tunnelmaa.

Tiukkis näki poistuessamme, että pieninkin lapsi lopulta vapautui nauruun. Totesimme jälkeinpäin, että keskimmäiselle teki hyvää komentaa meitä ja purkaa turhautuneisuuttaan. Lähdimme osastolta itsekkin voimaantuneina ja koimme, että se hetki oli arvokas ja tärkeä. Ilo ja nauru oli löytänyt hetkeksi alakulon täyttämälle osastolle.

*Tatja Hirvenmäki ja Päivi Kangasniemi,
klovnitohitorit Tiukka os. Pipo ja Plööde*

Osastoilla ja poliklinikoilla

Kun sairaalaklovnitoiminta aloitettiin vuosituhannen alussa, työskenneltiin aina parittain, ja osastoilla tämä yleensä pätee yhä, ellei pari ole poissa sairastumisen tai muun esteen takia. Työpari antaa klovnille turvaa sekä antaessaan impulsseja, jos tilanne uhkaa hyytyä, että silloin, kun omia tunteita on vaikea hallita, ja myös silloin, kun klovnin vierailusta tulee muiden taholta kysyttävää tai huomautettavaa.⁵

Klovnin vierailu huoneessa muuttaa vallitsevan tilanteen, joka usein on jännittynyt, jopa pelokas. Vanhemmat saattavat olla hermostuneempia kuin lapsi, ja lapsi vaistoaan sen helposti. Vanhemmat rentoutuvat, kun näkevät lapsen nauravan, ja usein vanhemmat lähtevät itsekin leikkiin mukaan klovnin ja lapsen kanssa.⁵

Läsnäolo, kontakti ja ilon tuominen paikalle on klovnin tehtävä. Punainen nenä, värikkäät vaatteet ja hassu käyttäytyminen eli klovnin perusolemus jo rikkoo sairaalan ilmapiirin ja tuo paikalle yllätyksellisyyden.⁵

"Kerran tuli hoitajalta kysymys verenpainepotilaan kohdalla: Mitäs te oikein teitte huoneessa, kun verenpaine oli tasoittunut?"

*Mikael "Gusse" Andersson,
klovnitohtori Zack Hoppson*

Poliklinikoilla lapset saattajineen ovat yleensä odottelemassa joko aulamaisessa tilassa tai käytävässä, mikä on erilainen ympäristö klovnille kuin osastoilla olevat huoneet. Paikalla olevista lapsista ei ole ennakotietoja, lapset ovat hajallaan siellä täällä, ja klovnin toimintaa voi seurata laajakin yleisö.⁵

*"Eilen huomattiin, että
kannattaa valita portaat
hissin sijaan. Törmäsimme
Kysillä Virneeseen ja
Niittyräpäloon, joilta tyttöni
sai lipun, jolla voi kulkea
portaita ylös ja alas.
Ootte parhaita!"*

Palaute 2014

Poliklinikalla klovni aistii herkällä silmällä, kuka lapsi tai vanhempi on valmis ottamaan lähemmän kontaktin, kuka vaatii varovaisemman lähestymistavan ja kuka mieluummin seuraa sivusta, kun klovni hassuttelee jonkun toisen lapsen kanssa. Jos aikaa on klovneilla vähän, poliklinikoilla voi myös tehdä nopeita läpikävelyitä musiikin ja parin keskinäisen hassuttelun avulla. ⁵

Klovni ei aina välttämättä edes itse näe, millainen vaikutus hänen käynnillään tilassa on. Lapsi saattaa olla ujo ja varautunut klovniin läsnä ollessa, mutta heidän poistuttuaan vapautuu juttelemaan omaistensa kanssa klovneista tai jopa leikkimään klovnia. ⁴⁸

"Kun tulee poliklinikalle, tuntee tunnelman muutoksessa ja lasten kirkastuneissa ilmeissä, että klovnit ovat juuri olleet täällä", kertoo Sairaalaklovnit ry:n varainhankintajohtaja Aino Viertola klovniystävänäpäivävideolla 14.2.2022. Hänelle on kerrottu myös, että vanhempien on helpompi lähteä sairaalaan lapsen kanssa, kun idea klovnin mahdollisesta näkemisestä on olemassa. ⁴⁸

"[Klovni] Tuo paljon iloa ja naurua lapselle, vaikka onkin sairaalassa, myös hoitohenkilökunnalle [tulee] iloa lapsen naurusta."

Paula, palaute 2014

Kolmevuotias Toivo kuuntelee tohtori Ilmi Vipittäjän (Anna Ranta) ja Matkimus Tutkailijan (Joona Lindberg) esitystä.

Sairaalaklovnit toimivat aina lasten ehdoilla. Vili ajelulla tri Dolly Ding Dongin (Helena Leminen) kanssa.

Tri Helli Hykkyrä (Elina Reinikka) ilahduttaa pientä sairaalassa olijaa.

Justus on perustanut bändin tohtori Anastasia Sulaleiman (Tanjalotta Räikkä) ja tohtori Pikku-Riskin (Nadja Laine) kanssa.

Klovnitohtoreiden taikatemput ovat tunnetusti huikeita. Kukka-Putki Hetkisen (Sirpa Taivainen-Ilmola) ja Tittityyn (Daniela Fogelholm) tempussa naru katkeaa mystisesti.

Rokotuksen aika! Tohtorit Hui von Pulla (Hanna Gibson) ja Ilona Poks (Mona Ratalahti) näyttävät, miten se tapahtuu.

Toimenpideklovneria ja yksin työskentely

Sairaalaklovnien uudehko työmuoto on niin sanottu toimenpideklovneria eli toimenpiteeseen valmistava klovneria. (Myös läsnäoloklovneria-termiä on käytetty.) Se tarkoittaa pidempikestoista kontaktia niihin lapsiin, jotka tulevat päiväkirurgisiin toimenpiteisiin, leikkauksiin, sädehoitoon ja magneettikuvaukseen sekä reuma- tai luuydinpunktioon. ^{5, 20, 30}

Klovni ottaa lapsen vastaan jo kentties hänen saapuessaan aamulla sairaalaan, viihdyttää ja auttaa rentoutumaan joskus pitkänkin odottamisen aikana, saattaa tarvittaessa toimenpidehuoneeseen ja nukutukseen asti ja on läsnä kiinnittämässä huomion muualle silloin, kun lapselta esimerkiksi otetaan verikokeita, asennetaan kanyylyä, poistetaan murtuneista raajoista piikkejä tai lapsen on nieltävä kamerakapseli. ^{5, 20, 30}

"Toimenpideklovneria on pidempiaikaista läsnäoloa."

*Dan Söderholm.
klovni-tohtori Gustaf Skrättsch*

Toimenpideklovneriaa alettiin kehittää 2015 yhteistyössä henkilökunnan kanssa ja testata käytännössä 2016. Seuraavana vuonna hanke sai Helsingissä kärkihankerahoituksen, ja toiminnan laajentaminen kaikkiin yliopistosairaaloihin tuli mahdolliseksi 2018 Taiteen edistämiskeskuksen ja Opetus- ja kulttuuriministeriön hankerahoituksen turvin. ^{20, 23, 24, 25} Myös sairaalat ovat olleet valmiita rahoittamaan sairaalaklovnien työtä omista lahjoitusvaroistaan ja toivoneet nimenomaan toimenpidetuen lisäämistä ³⁰.

Puhuva roskis

Kerran toimenpidehuoneessa noin nelivuotiaasta lasta jännitti pistäminen niin paljon, etten yrityksistä huolimatta saanut häneen kontaktia. Aloin leikkiä piilosta huoneen kaapinovien, sermin ja yhä pienempien esineiden takaa ja kurkkailu alkoi kiinnostaa lasta.

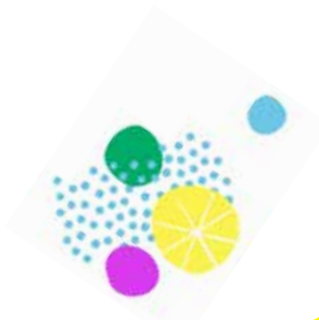
Kanylointihuoneessa oli myös iso violetti roskis, jossa oli saranallinen kansi. Yhtäkkiä roskiksen takana piilotellessani näin sen uusin silmin: se alkoi aukoa kansisuutaan ja puhua ja nauraa hohottaa.

Jaana-hoitaja lähti leikkiin mukaan ja alkoi antaa roskikselle ruokaa eli välineiden avaamisessa tulleita roskia. Piileksin toimenpidekärryn takana ja nuketin roskista sieltä. Lopulta lapsi nauroi kanyloinnin aikana.

Silloin tuntee onnistuneensa, kun keksii yllättäen jotain ihan uutta.

Katja Lehtola, klovnitohtori Hölökkä

Toimenpideklovnerian vakinaistuminen on muuttanut myös klovni-työtä ja työpäivän rakennetta ^{20, 30}. Jo pilotointivaiheessa tultiin siihen tulokseen, että klovni saa helpommin kontaktin toimenpiteeseen menevään lapseen, kun hän työskentelee yksin, ilman paria ⁵.

"Myös sairaalatyö on muuttunut: nyt sairaalassa lapset ovat pääsääntöisesti vähän aikaa, ja jotka ovat kauan, ovat vakavasti sairaita. Se tuo työlle uudenlaisia haasteita."

Anne Santamäki, Sairaalaklovnit ry:n hallituksen puheenjohtaja

Koska lapset tulevat toimenpiteisiin aamuisin, myös klovnin työpäivä alkaa varhain aamulla. Iltapäivällä puolestaan klovnit työskentelevät parittain vieraillen vuodeosastoilla ja poliklinikoilla. Toimenpideklovnerian

kehittämisen myötä otettiin käyttöön uusi yhteistyömuoto henkilökunnan kanssa: päivystyspuhelin, jolla klovni voidaan kutsua tarvittaessa paikalle lapsen toimenpidetueksi myös osastokiertojen aikana. ^{20, 30}

Koska klovnit vuodesta 2017 lähtien ovat yhä enemmän työskennelleet ilman paria, yksin tehtävän työn määrä on merkittävästi kasvanut. Klovnit ovat kokeneet yksin työskentelyn toisaalta vaativammaksi ja parityötä raskaammaksi, koska ideat ja energia on ammennettava itsestä, kun taas parin kanssa työskennellessä toinen klovni tukee ja antaa impulsseja. ⁵

Toisaalta klovni ei toimenpiteissäkään ole yksin, sillä läsnä on lapsi, tämän perhe ja henkilökunta, jonka kanssa yhteistyö on tiivistynyt uuden toimintamuodon myötä. Yksin toimiessaan klovnilla on vapaus toimia tilanteen mukaan ja yksin päättää, mihin suuntaan klovneriaansa vie. ⁵

Sairaaloiden kautta tuleva rahoitus ja kokonaistyömäärän lisääntyminen on mahdollistanut yhä useammalle klovnille kuukausipalkan. Klovnit näkevät positiivisena sen, että henkilökunnan suhtautuminen on muuttunut tiiviimmän yhteistyön myötä: nykyisin hoitajien kanssa yhdessä mietitään, mikä lapselle olisi parasta. Klovnit ovat osa sairaalaa, eivät vain vierailijoita. ⁵

"Tapasin kerran toimenpiteeseen lähdössä olevan lapsen omahoitajan käytävällä. Lyhyen kollegiaalisen jutustelun ja tietojen vaihdon jälkeen kättelimme ja hoitaja totesi: Me kuule sitten hoidetaan tänään yhdessä tämä lapsi toimenpiteeseen! Se kuulosti ja tuntui hyvältä. Siinä kiteytyi tämän moniammatillisen yhteistyön yksi ydin: luottamus toisen ammattitaitoon ja yhdessä tekeminen."

*Nadja Laine,
klovnihohtori Pikku-Riski*

Klovnitohtori Tolly von Tomera (Pia Tapio) ukuleleineen avustaa Leonia TAYS:issa tehtävässä toimenpiteessä.

Tohtori Tanttarulla (Taina Mäki-Iso) tarkkailee, kun kuusivuotiaalle Larsille laitetaan nukutusmaski HUS:issa.

Psykiatrisilla osastoilla

Sairaaloiden toiveesta klovnit ovat laajentaneet toimintaansa myös lasten ja nuorten psykiatrisille osastoille ³⁰. Vuonna 2014 Sairaalaklovnit ry sai hankerahoitusta psykiatristen osastojen toiminnan ja yhteistyömallien kehittämiseen ^{5, 19}.

Jokaviikkoisina sairaalapäivinä kyseisillä osastoilla oli eri sairaaloissa vierailtu jo useina vuosina. Itse hanke ei tuolloin saanut jatkoa, vaikka toiveena oli pystyä jatkossa rauhoittamaan psykiatrisilla lasten ja nuorten osastoilla käynnit omiksi, erillisiksi päiviksi. Arvokkaita kokemuksia sekä osastoilta että henkilökunnalta projektista kuitenkin saatiin ja pystyttiin kouluttamaan klovneja. ^{5, 19}

Aiheeseen saatiin projektirahoitusta jälleen vuonna 2018, minkä ansiosta on voitu kartoittaa eri osastojen tarpeita eli sitä, miten sairaalaklovnit olisivat eniten hyödyksi ³⁴. Uusi apuraha vuonna 2020 mahdollisti hankkeen, jonka aikana vietiin eteenpäin lasten psykiatrisilla osastoilla tapahtuvaa sairaalaklovnitoimintaa

kaikissa yliopistollisissa sairaaloissa. Hankkeessa painotettiin käytännön toimintaa ja yhteistyön vahvistamista hoitohenkilökunnan kanssa. ²⁶

Toiminta psykiatrisilla osastoilla poikkeaa somaattisten osastojen sairaalaklovnieriasta. Lasten ja nuorten ongelmien kirjo on valtava ja edellyttää ihan erilaista osaamista ja asennoitumista kuin psyykkisesti terveiden lasten kanssa toimiminen. Samaa on se, että tullessaan paikalle klovni muuttaa tilan ja energian ja tuo osastolle toisen maailman. Klovnit ovat eri asia kuin sairaalan henkilökunta, joten myös lasten ja nuorten asenne on heihin erilainen. Myös se, että lapsi tai nuori saa kieltää klovnin tulon huoneeseensa, voi olla voimaannuttavaa. ⁵

*"Nuori ei välttämättä halua
puhua asiastaan henkilökunnalle
tai vanhemmille tai kavereille,
mutta klovnille saattaa puhua,
kun klovni on tilanteessa kuin
tasavertainen ja luottamuksellinen.
Klovnille on lupa puhua."*

*Tanjalotta Räikkä,
klovnitohtori Anastasia Sulaleima*

Tanjalotta Räikkä on käynyt tohtori Sulaleimana Tampereen yliopistollisen sairaalan lasten ja nuorten psykiatrisilla osastoilla jo kymmenisen vuotta. Hän on havainnut, että lapset ja nuoret lähtevät mukaan klovnilleikkiin, vaikka he muuten käytöksessään ja puheissaan liikkusivat aikuisten maailmassa ja vaikka heidän taustallaan olisi kuinka rankkoja kokemuksia. Leikin avulla klovnilla on mahdollisuus avata tie positiivisten tunteiden kokemiseen

ja ilmaisemiseen. Lasten ja nuorten edessä on pakko olla auki ja vilpitön, ja he vaistoavat valheellisen läsnäolon välittömästi. ³⁴

Räikkä arvelee, että lapset ja nuoret tajuavat, että punaisen nenän takana on heistä kiinnostunut ihminen, mutta samanaikaisesti he oivaltavat nenän mahdollistavan leikin. Räikän käynnit psykiatrisilla osastoilla ovat olleet enemmän kohtaamisia kuin esityksellisiä tilanteita. Hän on toiminut myös vetäjänä esimerkiksi syömishäiriöisten ryhmässä ja nähnyt sen toimivaksi klovnerian keinoin. ³⁴

*"Klovni voi olla kissa
tai vaikka paahtoleipä.
Klovni voi olla kaikkea.
Ehkä tästä syystä punainen nenä
antaa psykiatrisilla osastoilla
alitajuisen viestin siitä,
että mitkään aiheet eivät ole
klovnin kanssa kiellettyjä."*

*Tanjalotta Räikkä,
klovnitohtori Anastasia Sulaleima ³⁴*

Kotikäynnit

Turussa on ollut ainutlaatuinen mahdollisuus käydä hematologisen osaston kotihoidossa olevien pitkäaikaipotilaiden luona, sillä siihen on saatu rahoitus säätiöiltä. Kotihoitojaksolla lapsi on usein hyvin eristettynä. Syöpään sairastuneiden lasten hoito kestää yleensä pitkään, joten he tulevat sairaalassa tutuiksi klovniensa kanssa, ja kotikäyntien kautta sairaalasta tuttu klovni voi olla siltana kodin ja sairaalan välillä. Vastaavaa toimintaa on Ruotsissa ollut säännöllisesti, mutta siellä käynnit ovat osana saattohoitoa. ³⁶

Kotiin meneminen on henkilökohtaisempaa kuin sairaalassa tapaaminen, ja klovnin on oltava tietoisempi omista rajoistaan. Parityöskentely on tärkeää, jotta käyntejä voi reflektoida jonkun kanssa jälkeenpäin. ³⁶

Turussa vuonna 2020 oli kotikäynneissä mukana aluksi kuusi toiminnasta kiinnostunutta perhettä. Perheet ottivat klovnit vastaan avoimesti, ja vierailuista henki luottamus, lämminsydämys ja halu antaa

lapselle mahdollisuus iloon. Osa lapsista oli jo tervehtymässä, ja heidän luonaan käytiin harvemmin kuin niiden, joiden hoidot olivat kesken. ³⁶

Kotijaksolla olevat lapset ovat yleensä hyvävointisia, joten halu leikkiä on iso, ja klovni leikkii vielä enemmän lapsen ehdoilla kuin sairaalassa. Vierailut ovat olleet kestoltaan pitempiä kuin sairaalahuoneissa, noin 30–45 minuuttia. Kuten sairaalassakin, sisärusten huomioon ottaminen on yhtä tärkeää kuin varsinaisen potilaan. Kotikäynneillä on syntynyt vakioleikkejä, jotka ovat jatkuneet silloin tällöin osastojaksolla. ³⁶

Klovnit elämän pituisella matkalla

Klovnityön arkeen kuuluu ihmisten kohtaaminen hyvinkin moninaisten tunteiden äärellä. Työssämme kohtaamme niin iloa, hauskuutta, rakkautta, helpotusta, väsymystä, kipua, jännitystä, epätietoa, suuttumusta, pettymystä ja surua.

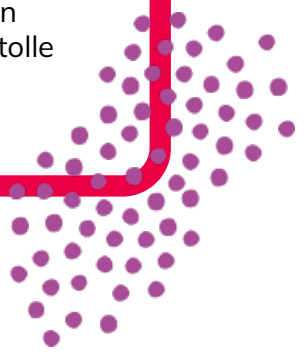
Tätä tunteiden ja olojen määrää mahtuu niin kokonaiseen klovnipäiviin kuin yksittäisiin tilanteisiinkin. Ammattitaitoamme onkin tunneherkkyys ja hetkessä elämisen taito ja se, että klovnit säilyttävät työpäivän aikana toimintakyvyn työskennellä hyvinkin erilaisissa tilanteissa.

Tässä tarinassa haluan nostaa esille yhden erityisen matkan, jota klovnit saivat kulkea yhdessä erään pienen arvokkaan ihmisen ja hänen perheensä rinnalla vuosien ajan niin ilossa kuin surussa sekä sairaalan osastoilla mutta myös kotikäynneillä heidän kotonaan.

Ensi kohtaaminen lapsen kanssa oli hänen ollessaan vain parin vuoden ikäinen. Muistan lapsen isän suuren kämmenen, jonka päällä hän keikutteli pientä syöpädiagnoosin saanutta lasta. Alkuun lapsi arasteli klovneja ja ehkä jopa kaikkea mitä vieras sairaalaympäristö hänelle tarjosi.

Pienin askelin klovnit aloittivat suhteen rakentamisen. Muistelen, että alkuvaiheessa olisi ollut tilanteita, jolloin emme vielä edes menneet huoneeseen asti vaan lähinnä vilkuttelimme ovi-ikkunan takaa meitä ujostelevalle lapselle. Kontakti kasvoi ja leikin jyvät välillämme alkoivat kehittyä. Samaan aikaan lapsella alkoivat hoidot. Muistan, miten lukuisia kertoja yhteisten leikkien siivittämänä klovnit saattoivat häntä sairaalassa leikkausosastolle tai muihin tutkimuksiin.

jatkuu seuraavalla sivulla

Lapsi omasi uskomattoman avoimuuden ja innon leikkiin. Voinnista riippumatta hoidon eri vaiheissa me klovnit saimme viettää valtavan määrän mitä ihanimpia leikkejä.

Hetket täyttyivät ilolla, naurulla, liikkeellä, aidolla välittämisellä, vauhdilla, yhteisillä salaisuuksilla ja loppuvaiheessa lapsen ollessa saattohoidossa osastolla hiljaisella läsnäololla, hymisevällä, hyräilevällä hengityksellä.

Niissäkin hetkissä kuitenkin jollain tasolla yhteinen yhteytemme lapsen kanssa säilyi, muun muassa lapsen yhtäkkinen havahdus unesta ja pyyntö leikille: "Klovnit, luistelukaa pois!" Niin minä ja kollegani luistelimme pitkiä liukuja ja piruettipyörähdyksiä ottaen huoneesta. Se oli viimeinen tapaamisemme. Samana iltana lapsi menehtyi.

Suuri kiitollisuus, että saimme kohdata, tavata ja niin monia kertoja leikkiä lapsen kanssa – paljon iloa, rakkautta ja naurua mutta myös kyyneleitä, kaipausta ja surua. Leikki, tarina tämän lapsen kanssa on meiltä klovnailta tullut päätökseen, mutta työnohjaajamme sanoin: se tarina on meillä nyt olemassa, suljettuna omaksi kirjakseen mielemme kirjahyllyyn, ja siihen voi aina aika ajoin palata ja muistella.

*Kaisa Koulu,
klovnitohtori Mutkalalla*

Autistit ja dementikot

Kolmivuotinen, kansainvälinen Clownexus-hanke (Clowning Connects Us) toi Sairaalaklovnit ry:lle mahdollisuuden olla mukana kehittämässä sekä muistisairaiden vanhus-ten että autismin kirjon lasten kanssa tehtävää sairaalaklovneriaa. Projektia vetää Red Noses International, ja siihen osallistuu kahdeksan eurooppalaista sairaalaklovniorganisaatiota. ^{26, 37}

Tavoitteena on tunnistaa kohderyhmien tarpeet ja toiveet ja kehittää luovia työtapoja, joiden avulla sairaalaklovnit voisivat taiteellisin keinoin tukea näiden sosiaalisia yhteyksiä ja parantaa kommunikaatiota. Tarkoitus on myös arvioida klovni toiminnan vaikutavuutta ja edistää tutkimusta aiheesta, jotta saataisiin siitä tieteellistä näyttöä. ^{26, 37}

Clownexus-hanke alkoi varsinaisesti marraskuussa 2020, mutta jo elokuussa palkattiin hankkeeseen kaksi klovnia hankekoordinaattoreiksi. Koska EU rahoittaa hankkeen vain 50-prosenttisesti, palkattiin Nadja Laine hankkimaan omaa rahoitusta ja hoi-

tamaan käytännön järjestelyitä. Taiteellisena koordinaattorina ovat toimineet Laura Sillanpää, Dan Söderholm ja syksystä 2021 Kaisa Koulu. Lisäksi eri kaupungeissa on nimetyt hankeklovnit. ^{5, 26, 37, 39}

"Hankerahoitus on nyt osunut oikeaan kohtaan!"

*Anna Ranta,
klovni-tohtori Ilmi Vipittäjä,
Clownexus-vanhushankkeessa
klovni Matilda*

Klikkaa kuvaa, niin kuulet Hanna Gibsonin (tri Hui von Pulla) ja Nadja Laineen (tri Pikku-Riski) kertomana, millainen on vuonna 2021 autismin kirjon lasten parissa alkanut Clownexus-hanke.

Autismin kirjon lasten kanssa toimitaan erityisesti Oulussa, Helsingissä ja Tampereella, ja muistihäiriöisten kanssa työskennellään hankkeen puitteissa Turussa, Kuopiossa ja Helsingissä. Työtapana ovat kohderyhmien parissa tehdyn käytännön klovniytyön lisäksi kansainväliset laboratoriot, joissa hankkeeseen valitut artistit kehittelevät ja testailevat uusia työmuotoja eri alojen asiantuntijoiden kanssa. ^{5, 26, 37, 39}

Hankkeen aloitustapaaminen pidettiin elokuussa 2020 Itävallassa. Syksyn 2021 aikana toteutettiin muistihäiriöisin ikäihmisiin keskittyvä laboratorio Unkarissa ja autismin kirjoon keskittyvä laboratorio Suomessa. Nuuksiossa, Espoossa järjestetty viisipäiväinen laboratorio oli merkittävä tapahtuma: osallistujia oli kuudesta maasta, sairaalaklovnien lisäksi sekä kokemusasiantuntijoita että asiantuntijoita Autismiliitosta. Laboratoriossa työskenneltiin eri aistien parissa ja tutkittiin klovnerian mahdollisuuksia autismlirjon lasten parissa työskentelyssä. ^{5, 26, 37, 39}

Lähitulevaisuudessa vanhustyö pääsee laajenemaan kaikkiin sairaalaklovnieriakaupunkeihin, sillä Sairaalaklovnit saivat vuonna 2021 STEA:lta sitä varten apurahan, joka riittää kolmivuotiseen työskentelyyn vanhusten parissa jokaisessa yliopistosairaala-kaupungissa. Hanke aloitetaan käytännössä elokuussa 2022. ³⁹

Klovni vanhustyön parissa Roihuvuoren Seniorikeskuksessa Helsingissä.

Oi kultainen nuoruus

Olimme toisen kerran muistisairaiden vanhusten hoitokodissa. Päädyimme muistelemaan nuoruutta ja tanssimuisteloita.

Kävi ilmi, että vanhuksissa oli useita innokkaita tanssijoita. Joku toivoi La Cumparsitaa, ja laitoin sen kännykästä soimaan kaiuttimen kautta. Se räjäytti pankin: Klovnikollegani Sulo alkoi tanssittaa erästä rouvaa, minä tangosin soolona. Yksi vanhus muisteli kilpatanssitaustansa, yksi tuli ulos huoneestaan paikalle ja tanssi hoitajan kanssa.

Vanhukset muistelivat nuoruuden tanssimuistojaan, ja kävi ilmi, että kaksi vanhusta oli käynyt nuorena samassa paikassa, ja he muistelivat, ketä esiintyjä oli ollut.

Se oli koskettava hetki. Tämän hetken haluan painaa klovnin sydämeeni.

Anna Ranta, muistisairaiden parissa klovni Matilda

Haasteelliset pandemiavuodet

Alkuvuonna 2020 maailmanlaajuisen covid-19-pandemia aiheutti rajoituksia koko yhteiskunnassa. Päärahoittaja STEA kannusti järjestöjä luomaan korvaavaa toimintaa.^{21, 26}

Kun maaliskuussa klovnit eivät päässeet sairaaloihin, Sairaalaklovnit ry ei lomauttanut klovneja vaan sopeutti toimintansa uuteen tilanteeseen: laajennettujen karanteenien ja eristysten aikana lapset sairaaloissa tarvitsivat entistä enemmän klovneja. Niinpä yhdistys otti nopeasti käyttöön sekä livelähetykset, joita tuotettiin vuoroviikoin eri kaupunkien klovni-toimista ja joita lapset pystyivät seuraamaan Youtuben kautta. Punanenästudio-lähetyksiä oli 49 kappaletta, ja niitä katsottiin 8 622 kertaa.^{21, 26}

Tohtori Plööde (Päivi Kangasniemi, vas.) ja tohtori Hölökkä (Katja Lehtola) klovni-tohtoroivat OYS:ssa klovniluurin kautta vuonna 2020.

Sairaalaklovnit ottivat käyttöön myös klovniluurit eli puhelinpalvelun, jonka kautta sairaalassa olevat lapset pystyivät joko soittamaan klovnille tai tilaamaan tältä puhelun tai videoviestin. Myöhemmin keväällä Sairaalaklovnit ry laajensi puhelinvastaanottoaan valtakunnalliseksi toiminnaksi: kuka tahansa myös sairaaloiden ulkopuolelta sai lähettää soitto- tai videotervehdyspyynnön klovneille. Näin sairaalaklovnit päätyivät piristämään paitsi sairaalan lapsia myös päiväkotiryhmiä sekä yksittäisiä lapsia, aikuisia ja vanhuksia.²⁶

Valtakunnanluuritoiminnan kautta klovnit tekivät yhteensä 63 tilattua puhelua, videotervehdystä tai etä-yhteysvierailuja esimerkiksi päiväko-teihin. Toukokuussa Sairaalaklovnit ry järjesti Tampereella lisäksi Kupla-kylvytys-tempauksen, jossa klovnit nostettiin saippuakuplien siivittämä-nä yhteistyökumppanin nostureilla tervehtimään ikkunoiden ääreen kerääntyneitä lapsipotilaita perheineen.²⁶

Korvaavien työmuotojen kehittä-minen antoi arvokasta kokemusta videopuheluvälitteisistä klovnikoh-taamisista ja livelähetysten striimaa-misesta. Yhdistys kykeni jatkamaan palkkojen maksamista työntekijöil-leen ja tarjosi siten sekä taloudellista varmuutta että klovneille mahdolli-suuksia tehdä omia etätyöajan kehi-tysprojektejaan.²⁶

Toimintaa kehitettiin myös päivit-tämällä yhteiset arvot ja strategia. Vasta touko-kesäkuussa 2020 toteu-tettiin koko henkilöstön osa-aikainen lomautus eli 70-prosenttinen työaika, joka jäi onneksi lyhyt-aikaiseksi.²⁶

Keväällä tai viimeistään syksyllä 2020 klovnit saivat palata sairaaloihin, sitä mukaa kun heidät rinnastettiin eri sairaaloissa muuhun henkilökuntaan. Lomautuksen myötä rahoituksesta säästyneet varat pystyttiin käyttä-mään syksyn aikana ylimääräiseen klovnityöhön. Siitä lähtien ja koko seuraavan vuoden pandemian aika-na klovnit ovat työskennelleet hengi-tysmaskit kasvoilla. Tämä on antanut uusia haasteita ilmaisulle, kun puolet kasvojen ilmeistä jää näkemättä.⁵

Tri Tiukka os. Pipo (Tatja Hirvenmäki) veti vuonna 2021 Lapin Amk:n Kemlin kampuksella vuorovaikutuskoulutusta tuleville sairaanhoitajille, jotka pereh-tyivät lapsilähtöiseen hoitotyöhön.

*Pandemiavuosina klovnit saapuivat sairaalaan videoiden välityksellä.
Klikkaa kuvaa, niin pääset seuraamaan klovnienvouhuja!*

Katso tohtoreiden Tolly von Tomera ja Ilmi Vipittäjä punanenästudio Helsingistä vuonna 2020.

Sairaalaklovnit ry:n TAYS:in pihalla
toukokuussa 2021 järjestämä kuplakylvetys.

Opettele tohtori Tanttarullan johdolla oikea käsienvpesu-
tekniikka. Uusi Lastensairaala, Helsinki, tammikuu 2021.

Yhteistyöllä voittoon

Pelkopotilas Salla menossa oli hammassaneeraukseen, joka oli epäonnistunut parikin kertaa. Kollegani Matkimus oli perheen kanssa viettänyt aikaa, ja heillä hyvä kokemus klovnista.

Tapasin Sallan äiteineen heti heidän tultuaan sisään. Matalalla profiililla olin, mutta pian kontakti syntyi. Salla on todella fiksun oloinen nuori, ja meillä löytyi yhteinen sävel. Hän esitteli Pink Floyd -paitaansa ja jakoi toiseen lempibändiin liittyvää festarikokemusta. Kun olin hetken äidin kanssa kaksin, sain selville, että Sallalla oli nyt hyvä tahtotila, koska hammas oli todellakin tulehtunut. Nyt hän myös tiesi, mitä tuleman pitää, ja sitä varten oli strategia.

Minulla oli pitkään klovnivaihe lähellä nollaa, ja vasta, kun kontakti oli pitkällä, poistuin huoneesta ja käsi jäi ovenkahvaan. Siitä tuli naurut ja yhdessä kehitelty draama tämän ympärille.

Salitiimi oli erityisen valmistautunut Sallan tuloon, ja vastaanottavaksi hoitajaksi jo aamusta oli tilattu ihminen, joka pystyy olemaan selkeä ja tukemaan. Kuin ihmeen kaupalla hoitaja tiesi Sallan lempibändin, ja biisejä arvioitiin. Minä seurailin tilannetta ja tarjoilin sitä mitä tiesin. Siitä saatiin koko jengi samalle kartalle. Jatkoin onnistumisten juhlintaa, toimin piirustusanalytikkona ja ihan lopuksi olin ihan lähellä Sallaa ja ohjasin kuiskaamalla hengittämään ulos pitkään.

Kaikki moninaiset tekijät toimivat niin hienosti yhteen, äiti myös hyvänä tukena, että homma meni todella sulavasti. Ja täytyy ihailla tässä anestesialääkärin ammattitaitoa ja vuorovaikutustaitoja. Jälkeenpäin hoitajat vähän päivittelivät tätä hyvää palvelua ja valtavaa panostusta yhteen potilaaseen. Koetin avata sitä siltä kantilta, että tämä saattoi olla merkittävä käänne hänen sairaalakokemuksessaan. Yhteistyö vei voittoon.

Pia Tapio, klovni-tohtori Tolly von Tomera

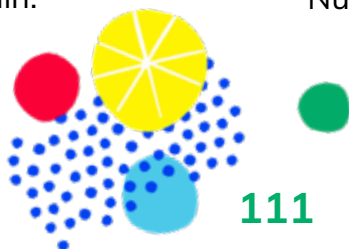
Katse eteenpäin

Sairaalaklovnit ry / Sjukhusclowner rf perustettiin keväällä 2001. Joustavasti ja tehokkaasti aloitetusta, alle kymmenen koulutetun klovnin ja kevyen organisaation vetämästä yhdistyksestä on 20 vuodessa kasvanut organisaatio, jolla vuoden 2021 lopussa oli toimisto mukaan lukien 18 vakituista työsuhdetta, ja lisäksi puitesopimuksella klovnivuoroja teki 8 artistia. Heti vuoden 2022 alussa vakinaistettiin vielä yksi artisti.³⁹

Vakinaiset työsuhteet siis lisääntyvät yhä, ja kun työtä tulee lisää, uusien työsuhteiden solmiminen tai nykyisten osa-aikaisten työajan lisääminen on jatkossakin ensisijainen työllistämistapa. Klovnityötä tekevien työaikaan on vakinaistamisen yhteydessä lisätty työaika myös muuhun työhön, muun muassa vastuuklovnin tehtäviin ja hankkeisiin.³⁹

Klovnien tukitoimiin on satsattu: Työterveys teki työhyvinvointiselvityksen, koutsautoimintaa lisättiin pandemia-ajan tauon jälkeen, säännölliset yhteistapaamiset etäyhteydellä otettiin tavaksi ja järjestettiin Pedro Fabiäön vetämä koulutus 9.–11.9. Fiskarsin Kisakeskuksessa.³⁹

Vaikka vuosi 2021 oli taloudellisesti haasteellinen, tehtiin joka tapauksessa ennätysmäärä klovnivuoroja sairaaloissa (1524 klovnityöpäivää) ja kohdattiin ennätysmäärä asiakkaita (yli 65 000). Edellisvuonna käyntiin lähtenyt Clownexus-hanke autismin kirjon lasten ja muistihäiriöisten parissa työllisti sekä taiteellisen työn että sen koordinoinnin puitteissa. Sairaalaklovnit ry järjesti hankkeeseen liittyvän autismin kirjo -aiheisen kansainvälisen taidelaboratorion Nuuksiossa 17.–22.10.2021³⁹

Vuoden juhlallinen kohokohta oli Yle:n myöntämä Kulttuurin hyvinvointi -palkinto, jonka vastaanottivat toiminnanjohtaja Kari Jagt ja klovni Nadja Laine Kulttuurigaalassa 25.11. Palkinto jaettiin toisen kerran, ja se annetaan ”henkilölle, ryhmälle, toimijalle tai hankkeelle, jolla on ollut merkittävä rooli henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä kulttuurin keinoin”.³⁹

Vuoden aikana saatiin myös rahoitus keväällä 2022 julkaistavalle Sairaalaklovnit-sovellukselle eli Klovniäpille, kuten myös kolmeksi vuodeksi koko maata koskeva STEA-rahoitus syksyllä aloitettavalle klovnitoiminnalle muistisairaiden ikäihmisten parissa kolmeksi vuodeksi.³⁹

Katso video Yle:n palkinnon luovutuksesta klikkaamalla yllä olevaa kuvaa.

Toiminnan juhlavuosi 2022

Kunniapuheenjohtaja Lilli Suku-la-Lindblomin unelmasta on 20 vuodessa kasvanut valtakunnallinen sairaalaklovniverkosto. Sairaalaklovnit vierailevat säännöllisesti kaikissa yliopistollisissa sairaaloissa, ja niiden lisäksi käyntikohteina ovat muutamat keskussairaalat, ja nykyisin myös vanhusten hoitokodit ja joskus kotihoidossa olevat lapset.

”Yhden lapsen ja sisaren kanssa koiraleikistä tuli lempileikki. Usein klovnit konttasivat yhdessä lasten kanssa hurjaa vauhtia olohuoneen sohvapöydän ympärillä kisaten. Mutta lapsen ollessa väsyneempi tai sisaruksen kaivatessa huomiota koiraleikki sai rauhallisempia muunnoksia, koirien hoitamista ja silittämistä.”

Kaisa Koulu,
klovnitohtori Mutkalalla

Toimintamuodot ovat laajentuneet osasto- ja poliklinikkakierroista lasten ja nuorten psykiatrisille osastoille ja toimenpiteisiin osallistumiseen. Uusia toimintamuotoja on lähdetty kehittämään autismin kirjon lasten sekä muistisairaiden tarpeisiin. Työn periaate ja ydin on edelleen sama: ihmisen kohtaaminen, yhteinen leikki ja tunnelman muuttaminen.

Sairaalaklovnit jalkautuivat sairaaloihin varsinaisesti tammikuussa 2002, ja siksi 20 toimintavuoden täyttymistä juhlitaan keväällä 2022. Juhlavuoden tapahtumat käynnistää keväällä Sairaalaklovnit-mobiilisovelluksen eli Klovniäpin lanseeraaminen. Omalla, digitaalisten palveluiden kehittämi-

seen tarkoitetulla hankerahoituksella on tehty sovellus, joka tarjoaa monenlaisia aktiviteetteja lapsille, esittelyvideoita klovneista ja muuta sisältöä.⁴⁰

Samaan aikaan sovelluksen julkistamisen kanssa tiedotetaan juhluvuo-desta laajasti. Juhlavuoden kunniaksi julkaistaan blogi, jossa esimerkiksi aikuiseksi kasvaneet lapsipotilaat kertovat klovnikokemuksiaan. Yhdistys on suunnitellut myös logon juhluvuo- den viestintää varten.⁴⁰

Pandemian takia helmikuuhun suunnitellut juhlallisuudet sairaaloissa on siirretty toukokuun 24. päivään. Kaikkien yliopistosairaaloiden aulatilaisissa ja pihoilla järjestetään juhlatilaisuus kunkin sairaalan klovnitiimin voimin. Tätä ja mahdollisia muitakin tulevia tapahtumia varten painetaan kuvatteline kuhunkin sairaalaan, ja mediaa kutsutaan paikalle raportoimaan tapahtumasta. Henkilöstö ja jäsenistö juhliivat 20-vuotista toimintaa pienimuotoisesti huhtikuussa vuosikokouksen yhteydessä, ja juhlaa jatketaan vielä klovniensyyskoulutuksen aikaan 9.9.2022^{40, 42}

Sairaalaklovnit juhlivat 20-vuotisuuttaan Tampereella Varalan urheiluopistolla koulutuksen ja illallisen merkeissä.

Koulutuksen teemana oli kohtaaminen dementoituneen vanhuksen kanssa.

Kaisa Koulu (vas.) ja Karolina Blom Turusta.

Kouluttajana toimi Pedro Fabião (keskellä).

Varainhankintajohtaja Aino Viertola ompeli juhluvuoden kunniaksi kuluneisiin työtakkeihin tuoreet logot.

Pia Tapio onnittelee hallituksen puheenjohtaja Anne Santamäkeä.

Klovnien alter egot juhlatamineissa ja juhlatunnelmissa. Klikkaa kuvaa niin pääset mukaan!

Toiminnanjohtaja, taiteellinen johtaja Kari Jagt juhlatunnelmissa (oik.).

"Paljon onnea meille!" toivottavat Turun klovnit. Katso koko klovnikaartin onnittelukimara klikkaamalla kuvaa.

116

Juhlaillallinen sai klovnit vakaviksi (vas.).

Juhlaporukka huvimajassa viihdyttämässä ansaitusti itseään ja toisiaan.

Tästä tulevaisuuteen

Sairaalaklovnit ry alkaa olla keski-suuri työnantaja. Vuoden 2022 alussa vakinaisessa työsuhteessa olevia on 19, puitesopimuksella työskenteleviä 9. Vain varainhankintajohtaja tekee pelkkää hallintotyötä, sillä tarvittaessa myös toiminnan- ja taiteellinen johtaja Jagt muuttuu klovnitohdori Buuksi.⁴²

Kolme artistia tekee puoliksi hallinnollista työtä, ja lisäksi muutama osa-aikainen, työsuhteessa oleva klovnitekee osan työtunneistaan vastuuklovnina ja koordinoijana eri hankkeissa. Suomen sairaalaklovniiyhdistys erottuu Euroopan muista vastaavista siinä, että klovnit tekevät myös hallinnollista työtä, muun muassa viestintää, opetusta, varainhankintaa ja klovnityön koordinaointia.⁴²

Klovnite- ja hallinnollisen työn yhdistäminen on mahdollistanut vakinaiset, kokoaikaiset työsuhteet, sillä sairaalaklovnityön tekeminen viitenä päivänä viikossa on raskasta. Yleensä Euroopan muissa maissa artistit te-

kevät enintään kolme päivää viikossa sairaalaklovnityötä. Osalle artisteista osa-aikainen, vakinainen työsuhte sopii, sillä he voivat toteuttaa myös omia, taiteellisia projektejaan tai esimerkiksi toimia alansa opettajina.^{5,42}

*"Klovnit ovat nyt osa hallintoa.
Se on meidän erityispiirre
ja vahvuus."*

*Kari Jagt,
toiminnan ja taiteellinen johtaja*

Kari Jagt kertoo, että vastaavia työsuhtemuutoksia on Suomen esimerkin pohjalta tehty myös muualla Euroopassa. Hänen mielestään vakinaisten työsuhteiden solmiminen on ollut onnistunut ratkaisu, sillä vuosina 2018 ja 2019 sairaalaklovnien kanssa tehtyjen työhyvinvointikyselyiden sekä 2021 työterveyden kanssa tehdyn klovnityön kuormittavuutta kartoittaneen selvityksen perusteella näkyi ero vakinaisessa työsuhteessa ja puitesopimuksella tekevien artistien

välillä: vakinaistaminen luo turvallisuutta ja viihtyvyyttä. Jagtin mielestä klovnen työhyvinvoinnista huolehtiminen on merkittävä osa taiteellisen johtamisen työkenttää. ⁴²

*"Nyt minulla on pitkäaikainen
ja pysyvä työyhteisö,
joka freelancerina
vaihtui jatkuvasti."*

*Elina Reinikka,
klovnitohdori Helli Hykkyrä,
joka klovnityön lisäksi
tekee yhdistyksen viestintää
kokoaikaisessa työsuhteessa*

Vakinaistamisen suuntaan on ennen Jagtin johtaja-aikaakin yhdistyksessä pyritty, mutta se on aina taloudellinen riski. Tulevaisuudessa pyritään työt pääasiallisesti järjestämään vakituisin työsopimuksin joko lisäämällä nykyisten osa-aikaisten työaikaa näiden toiveiden mukaan tai lisäämällä vakinaisia osa-aikaisia pestejä. ⁴²

Sairaalaklovnit ry:ssä palkkaus sovitaan paikallisesti, ja se on yli näyttelijän palkkatason. Toimenpidetyön tulo mukaan sairaalaklovnien työnkuvaan on johtanut siihen, että sairaalat ovat alkaneet suunnata sairaalakummien keräämää rahaa sairaalaklovneille, kun henkilökunta on nähnyt konkreettisesti työn tuloksen. Toimenpidetyö on muuttanut myös yhdistyksen näkökulmaa: ensin kysytään sairaaloilta, mitä siellä toivotaan ja missä klovneja voisi käyttää. ⁴²

Potilasviihtyvyyden parantaminen on sairaaloiden päämäärä, ja siinä klovnit voivat auttaa. Vuonna 2022 sairaaloiden kautta tuleva rahoitus on yli 200 000 euroa, joka on 25 prosenttia Sairaalaklovnit ry:n koko vuosibudjetista. Sekä Jagt että puheenjohtaja Santamäki pitävät olennaisena toiminnan kehittämisen kannalta sitä, että hallituksella ja operatiivisella johdolla on hyvä yhteistyö sekä selvä fokus, miksi sairaalaklovnityötä tehdään. Katse on koko ajan eteenpäin. ^{41, 42}

"Suuri muutos on tapahtunut asenteessa: alussa sairaalat suostuivat ottamaan klovnit vastaan, nyt heidät halutaan osaksi henkilökuntaa."

*Anne Santamäki,
Sairaalaklovnit ry:n
hallituksen puheenjohtaja*

Kuvat (ellei toisin mainita): Sairaalaklovnit ry
Taitto: Arja Kangasniemi

Klovninnenänpunaisen hehkuvat kiitokset
Journalistisen kulttuurin edistämissäätiölle ja
Pohjois-Suomen Journalistit ry:n Uuno Hannulan rahastolle,
että mahdollistitte apurahoillanne historiikin tekemisen.
Sylintäyteinen kiitos taitto-ohjauksesta Hanna Siikamäelle ja
Ulla Mieloselle Helsingin työväenopistosta.

Tilastoja

- Tilanne on esitetty kunkin vuoden lopussa.
- Alkuvuosilta ei klovnipäivien kokonaismäärää eikä kohtaamistilastoja ole kirjattu.
- "Klovnipäivä" = aina kaksi klovnia vuorossa.
- "Klovnityöpäivä" = yhden klovnin tekemä työpäivä (kun oli siirrytty myös yksin työskentelyyn).
- "Yleisöä noin *" tarkoittaa kohtaamisia vuodessa: lapsipotilaat, omaiset ja henkilökunta, joiden kanssa muodostetaan tervehdystä pitempi kontakti. Tieto puuttuu vuosilta 2002–2008.

VUOSI	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Yliopistosairaaloita	1	3	3	3	4	4
Toimintapäiviä viikossa	1	4	4	4	5	6
HYKS (+ Jorvi)	1	2	2	2	2	3
TAYS		1	1	1	1	1
TYKS		1	1	1	1	1
KYS (6.11.07 lähtien)						1
Valmistuneita klovnitohcoreita	9	13	13	13	16	16
Klovnipäiviä vuodessa						226

VUOSI	2008	2009	2010	2011	2012
Yliopistosairaaoloita	4	4	4	4	5
Keskussairaaoloita		1	1	1	2
Toimintapäiviä viikossa	6	6	6	10	10
HYKS (+ Jorvi)	3	3	3	4	4
TAYS	1	1	1	2	2
TYKS	1	1	1	1	1
KYS (6.11.07 läht.)	1	1	1	1	1
OYS				2	2
Valmistuneita klovnitohcoreita	29	29	29	40	40
Klovnipäiviä vuodessa	305	249	186	632	846
Yleisöä noin *		26 000	24 000	24 000	38 100

Klovnit keskussairaaoloissa

- Vaasa 1 pv/kk 3/2009–9/2010 lähes säännöllisesti
- Päijät-Hämeen keskussairaaola (Lahti) 1 pv/kk 9/2010 lähtien
- Kanta-Hämeen keskussairaaola (Hml) 2013–2020 1 pv/kk
- Keski-Suomen keskussairaaola (Jkl) 2013–2020 1 pv/kk
- 2014 Seinäjoen keskussairaaola 1 pv/kk
- 2018–2020 Satakunnan keskussairaaola (Pori) 1 pv/kk
- 2019–2020 Kymenlaakson keskussairaaola (Kotka) yht. 13 klovnityöpäivää, vuonna 2020: 4 klovnityöpäivää
- 2019 Lapin keskussairaaola (Roi) yht. 16 klovnityöpäivää
- 2021 Mikkelin keskussairaaola 4 klovnityöpäivää

VUOSI	2013	2014	2015	2016	2017
Yliopistosairaaloita	5	5	5	5	5
Keskussairaaloita	3	4	3	3	3
Toimintapäiviä viikossa	10	10	10	11	12
HYKS (+ Jorvi)	4	4	4	4	4
TAYS	2	2	2	2	2
TYKS	1	1	1	2	2
KYS	1	1	1	2	2
OYS	2	2	2	2	2
Valmistuneita klovnitohoreita	40	40	40	45	47
Klovnipäiviä vuodessa	884	914	964	990	1 108
Yleisöä noin *	39 700	41 100	42 900	44 600	52 500

VUOSI	2018	2019	2020	2021
Yliopistosairaaloita	5	5	5	5
Keskussairaaloita	4	6	5	2
Työsuhteisia klovnitohoreita	6	6	9	15
- puitesopimuksella	33	20	19	11
Klovnityöpäiviä vuodessa	1 253	1 386	1 019	1 524
Yleisöä noin *	62 901	77 127	48 508	65 272

Hallitukset *

2001 (30.4.2001 lähtien)

Perustajajäsenet

Lilli Sukula-Lindblom, puheenjohtaja

Tom Lindblom, varapuheenjohtaja

Ilkka Viippola, sihteeri

2002 (26.6.02 lähtien)

Tom Lindblom, puheenjohtaja

Risto Laakkonen

Lilian Öhman

Ilkka Viippola

Hannu Kokko, asianajaja

Kokouksiin osallistuivat myös

Lilli Sukula-Lindblom, toiminnanjohtaja

Päivi Järvinen, rahastonhoitaja

2003 (kevätkokouksesta lähtien)

Tom Lindblom, puheenjohtaja

(esittäytyi 19.1.2004)

Hannu Kokko, asianajaja

(oli esittäytymässä hallituksesta
23.3.2004)

Lilian Öhman,

(oli esittäytymässä 24.5.2004)

Kokouksiin osallistuivat myös

Lilli Sukula-Lindblom, toiminnanjohtaja

Päivi Järvinen, rahastonhoitaja

(esittäytyi 23.3.2004)

2004 (kevätkokouksesta lähtien)

Tom Lindblom, puheenjohtaja

Hannu Kokko, asianajaja

Kokouksiin osallistuivat myös

Lilli Sukula-Lindblom, toiminnanjohtaja

Päivi Järvinen, rahastonhoitaja

2005 (kevätkokouksesta lähtien)
Tom Lindblom, puheenjohtaja,
vt. toiminnanjohtaja elokuusta
Lilli Sukula-Lindblom, toiminnanjohtaja
Päivi Järvinen, rahastonhoitaja
Hannu Kokko, asianajaja

2006 (30.5.2006 lähtien)
Hannele Varsa, puheenjohtaja
Tom Lindblom, varapuheenjohtaja
Lilian Öhman, sihteeri
Hannu Kokko, asianajaja
Marja-Riitta Ståhlberg, jäsen
Eva Biaudet, varajäsen
Risto Laakkonen, varajäsen
Ilkka Viippola, varajäsen
Päivi Järvinen, rahastonhoitaja

2007 (kevätkokouksesta lähtien)
Hannele Varsa, puheenjohtaja
Tom Lindblom, varapuheenjohtaja,
toiminnanjohtaja
Lilian Öhman, sihteeri
Hannu Kokko, jäsen
Marja-Riitta Ståhlberg, jäsen
Risto Laakkonen, varajäsen
Ilkka Viippola, varajäsen
Lilli Sukula-Lindblom, varajäsen
Päivi Järvinen, rahastonhoitaja

2008 (13.5.2008 lähtien)
Hannele Varsa, puheenjohtaja
Lilian Öhman, sihteeri
Annika von Schantz, jäsen
Berth Sundström, jäsen
Risto Laakkonen, jäsen
Hannu Kokko, varajäsen
Lilli Sukula-Lindblom, varajäsen
Ilkka Viippola, varajäsen
Päivi Järvinen, rahastonhoitaja

2009 (8.6.2009 lähtien)
Hannele Varsa, puheenjohtaja
Hannu Kokko, varapuheenjohtaja
Annika von Schantz, jäsen
Berth Sundström, jäsen
Risto Laakkonen, jäsen
Lilian Öhman, jäsen
Lilli Sukula-Lindblom, varajäsen
Ilkka Viippola, varajäsen
Tom Lindblom, toiminnanjohtaja
Päivi Järvinen, rahastonhoitaja

2010 (6.5.2010 lähtien)

Berth Sundström, puheenjohtaja
Hannele Varsa, varapuheenjohtaja
Maria Kaisa Aula, jäsen
Eva Biaudet, jäsen
Mikael Jungner, jäsen
Hannu Kokko, varajäsen
Annika von Schantz, varajäsen
Päivi Järvinen, rahastonhoitaja
Mikael Andersson, henkilökunnan edustaja
Tom Lindblom, toiminnanjohtaja
(virkavapaalla 27.8. lähtien,
vs. Lilli Sukula-Lindblom
Lilli Sukula-Lindblom, taiteellinen johtaja (virkavapaalla syyskuun, vs. Aino Viertola)

2011 (18.4.2011 lähtien)

Berth Sundström, puheenjohtaja
Sari Olsio, varapuheenjohtaja
Maria Kaisa Aula, jäsen
Eva Biaudet, jäsen
Mikael Jungner, jäsen
Päivi Järvinen, varajäsen, rahastonhoitaja
Hannu Kokko, varajäsen
Annika von Schantz, varajäsen

Kokouksiin osallistui myös
Mikael Andersson,
henkilökunnan edustaja

2012 (19.4.2012 lähtien)

Berth Sundström, puheenjohtaja
Sari Olsio, varapuheenjohtaja
Maria Kaisa Aula, jäsen
Eva Biaudet, jäsen
Mikael Jungner, jäsen
Hannu Kokko, varajäsen
Annika von Schantz, varajäsen
Päivi Järvinen, rahastonhoitaja

Kokouksiin osallistuivat myös
Mikael Andersson, henkilökunnan edust.
Lilli Sukula-Lindblom, taiteellinen johtaja

2013 (11.3.2013 lähtien)

Sanna Viitanen, puheenjohtaja
Sari Olsio, varapuheenjohtaja
Maria Kaisa Aula, jäsen
Eva Biaudet, jäsen
Mikael Jungner, jäsen
Sari Sarkomaa, jäsen
Hannu Kokko, varajäsen
Marjatta Levanto, varajäsen
Annika von Schantz, varajäsen
Berth Sundström, varajäsen
Päivi Järvinen, varajäsen, rahastonhoitaja
Lilli Sukula-Lindblom,
kunniapuheenjohtaja

Kokouksiin osallistui myös
Mikael Andersson, henkilökunnan edust.

2014 (29.4.2014 lähtien)

Sanna Viitanen, puheenjohtaja

Panu Laturi, varapuheenjohtaja

Eva Biaudet, jäsen

Sanni Grahn-Laasonen, jäsen

(luopui paikasta 9/2014)

Tuomas Kurttila, jäsen

Päivi Lipponen, jäsen

Mikael Jungner, varajäsen

Marjatta Levanto, varajäsen

Berth Sundström, varajäsen

Annika von Schantz, varajäsen

Päivi Järvinen, varajäsen,

rahastonhoitaja

Lilli Sukula-Lindblom,

kunniapuheenjohtaja

Kokouksiin osallistuivat myös

Aarni Kivinen, henkilökunnan edustaja

Tanjalotta Räikkä, luottamusvaltuutettu

2015 (27.4.2015 lähtien)

Mikael Jungner, puheenjohtaja

Sanna Kiiski, varapuheenjohtaja

Eva Biaudet, jäsen

Anne Santamäki, jäsen

Solveig Törnroos-Huhtamäki, jäsen

Jaana Vuori, varajäsen

Emma Koivisto, varajäsen

Saana Lavaste, varajäsen

Lilli Sukula-Lindblom,

kunniapuheenjohtaja

Kokouksiin osallistuivat myös

Jorma Komulainen,

neuvonantaja (lääkäri)

Aarni Kivinen, henkilökunnan edustaja

Tanjalotta Räikkä, luottamusvaltuutettu

2016 (25.4.2016 lähtien)

Mikael Jungner, puheenjohtaja

Anne Santamäki, varapuheenjohtaja

Sanna-Maria Kivivuori, jäsen

Solveig Törnroos-Huhtamäki, jäsen

Jaana Vuori, jäsen

Saana Lavaste, jäsen

Emma Koivisto, varajäsen

Jorma Komulainen, varajäsen

Lilli Sukula-Lindblom, kunniapuheenjoht.

Kokouksiin osallistuivat myös

Aarni Kivinen, henkilökunnan edustaja

Tanjalotta Räikkä, luottamusvaltuutettu

2017 (22.4.2017 lähtien)

Anne Santamäki, puheenjohtaja
Solveig Törnroos-Huhtamäki,
varapuheenjohtaja
Riitta Birck, jäsen
Mikael Jungner, jäsen
Sanna-Maria Kivivuori, jäsen
Saana Lavaste, jäsen
Emma Koivisto, varajäsen
Jorma Komulainen, varajäsen
Lilli Sukula-Lindblom,
kunniapuheenjohtaja

Kokouksiin osallistuivat myös

Aarni Kivinen, henkilökunnan edustaja
Jouko Enkelnotko, henkilökunnan
edustaja (11.6.17 lähtien)
Tanjalotta Räikkä, luottamusvaltuutettu

2018 (12.4.2018 lähtien)

Anne Santamäki, puheenjohtaja
Solveig Törnroos-Huhtamäki,
varapuheenjohtaja
Riitta Birck, jäsen
Mikael Jungner, jäsen
Taava Leppänen, jäsen
John Ekelund, varajäsen (1.3.2019 asti)
Matti Selin, varajäsen
Lilli Sukula-Lindblom, kunniapuheenjoht.

Kokouksiin osallistui myös

Tanjalotta Räikkä, luottamusvaltuutettu

2019 (17.5.2019 lähtien)

Anne Santamäki, puheenjohtaja
Solveig Törnroos-Huhtamäki,
varapuheenjohtaja
Birgitta Remes, jäsen
Susanna Ruuskanen, jäsen
Hanna Suutela, jäsen
Mikael Jungner, varajäsen
Lilli Sukula-Lindblom, kunniapuheenjoht.

Kokouksiin osallistui myös

Tanjalotta Räikkä, luottamusvaltuutettu

2020 (1.1.2020 lähtien; vuosikokous
pidettiin pandemiarajoitusten vuoksi
vasta 18.8.2020)

Anne Santamäki, puheenjohtaja
Solveig Törnroos-Huhtamäki,
varapuheenjohtaja
Birgitta Remes, jäsen (18.8.2020 lähtien)
Susanna Ruuskanen, jäsen
Hanna Suutela, jäsen
Mikael Jungner, varajäsen
Lilli Sukula-Lindblom,
kunniapuheenjohtaja

Kokouksiin osallistui myös

Tanjalotta Räikkä, luottamusvaltuutettu

2021 (23.4.2021 lähtien)

Anne Santamäki, puheenjohtaja

Birgitta Remes, varapuheenjohtaja

Solveig Törnroos-Huhtamäki, jäsen

Susanna Ruuskanen, jäsen

Anna Miettinen, jäsen

Elina Koota, jäsen

Lilli Sukula-Lindblom,

kunniapuheenjohtaja

Kokouksiin osallistuivat myös

Kari Jagt, sihteeri

Tanjolotta Räikkä, luottamusvaltuutettu

** Tiedot on kerätty vuosikertomuksista, jotka ovat osittain epätäydellisiä, ja vuoden 2003 vuosikertomus puuttuu.*

Toimistohenkilöstö

2001–2009

Tom Lindblom, toiminnanjohtaja
Lilli Sukula-Lindblom,
taiteellinen johtaja

2010

Tom Lindblom, toiminnanjohtaja
(virkavapaalla 27.8.–31.12.2010 asti)
Lilli Sukula-Lindblom, taiteellinen
johtaja, vs. toiminnanjohtaja 27.8.2010
lähtien (virkavapaalla syyskuun 2010)
Aino Viertola, koordinaattori,
vs. toiminnanjohtaja, taiteellinen johtaja
syyskuun 2010

2011

Aino Viertola, toiminnanjohtaja
Lilli Sukula-Lindblom,
taiteellinen johtaja
Markku Kykkänen, klovnivastaava
1.1.–31.7.2011

2012

Aino Viertola, toiminnanjohtaja
Lilli Sukula-Lindblom, taiteellinen
johtaja (virkavapaalla 1.7–31.12.2012)
Jenny Hasu,
koordinaattori 1.8.–18.10.2012

2013

Aino Viertola, toiminnanjohtaja
Dan Söderholm, vt. taiteellinen johtaja
1.1.–31.12.2013
Saara Juvonen, koordinaattori
Lilli Sukula-Lindblom, taiteellinen
johtaja (virkavapaalla 1.1.–31.12.2013)

2014

Aino Viertola, toiminnanjohtaja
Lilli Sukula-Lindblom, taiteellinen
johtaja 1.1.–9.5.2014
Saara Juvonen, koordinaattori
1.1.–30.9.2014
Markku Kykkänen, klovnivastaava
9.9.–29.9.2014 ja 30.9.–18.12.2014

2015

Aino Viertola, toiminnanjohtaja
Markku Kykkänen, klovnivastaava
Dan Söderholm, koulutuskoordinaattori
(60 %)

2016

Aino Viertola, toiminnanjohtaja

Markku Kykkänen, klovnivastaava

31.3.2016 asti

Dan Söderholm (60% työsuhde), koulutuskoordinaattori 31.3.2016 asti

Ville Niutanen koordinaattori 3.5.2016

2017

Aino Viertola, toiminnanjohtaja

Kari Jagt, taiteellinen johtaja

Ville Niutanen, koordinaattori

2018

Aino Viertola, toiminnanjohtaja 30.4. asti, opintovapaalla 15.8.2018 alkaen

Kari Jagt, taiteellinen johtaja

Ville Niutanen, koordinaattori 30.4. asti, vt. toiminnanjohtaja 1.5.2018 alkaen

2019

Aino Viertola, toiminnanjohtaja (opintovapaalla 9.5.2019 asti).

Ville Niutanen, vt. toiminnanjohtaja 8.5.2019 asti.

Kari Jagt, taiteellinen johtaja

Tiina Vanhanen, varainhankinnan ja viestinnän koordinaattori 7.10.2019-17.1.2020

2020

Kari Jagt, toiminnanjohtaja (1.5.2020 alkaen), taiteellinen johtaja

Aino Viertola, varainhankintajohtaja (1.5.2020 alkaen), toiminnanjohtaja (30.4.2020 asti)

Nadja Laine, sairaalaklovni-hankekoordinaattori (17.8.2020 alkaen)

Elina Reinikka, sairaalaklovni-viestintäkoordinaattori (1.1.2020 alkaen)

Laura Sillanpää, sairaalaklovni-klovnitoiminnan koordinaattori (1.1.-30.11.2020)

Kaisa Koulu, sairaalaklovni-klovnitoiminnan koordinaattori (1.12.2020 lähtien)

Tiina Vanhanen, varainhankinnan ja viestinnän koordinaattori (17.1.2020 asti)

2021

Kari Jagt, toiminnanjohtaja (1.5.2020 alkaen), taiteellinen johtaja

Aino Viertola, varainhankintajohtaja (1.5.2020 alkaen), toiminnanjohtaja (30.4.2020 asti)

Markus Kaustell, sairaalaklovni-varainhankintakoordinaattori

Nadja Laine, sairaalaklovni-hankekoordinaattori

Elina Reinikka, sairaalaklovni-viestintäkoordinaattori

Kaisa Koulu, sairaalaklovni-klovnitoiminnan koordinaattori

Klovnitohtorit 2001–2021

(* mukana vielä 2021)

1. ryhmä koulutus 2001 / toiminnassa 2002 lähtien

Kouluttajat Hilary Chaplain ja Richard Ellis (CCU)

1. **Sirpa Taivainen-Ilmola** (Kukka-Putki Hetkinen, 2018 asti)
2. **Minnamaria Koistinen** (aik. Räisänen) (Tango, 2018 asti)
3. **Pia Tapio*** (Tolly von Tomera)
4. **Riitta Birck** (aik. Harilo/Hihnala) (Toivontai, 2015 asti)
5. **Mona Ratalahti** (Ilona Poks, 2018 asti)
6. **Heidi Fredriksson** (Perä-Prötkylä, 2018 asti)
7. **Lilli Sukula-Lindblom** (arkkiklovniaatri Rockenfaller, 2014 asti)
- (8. **Mikael Andersson** kävi koulutuksen, mutta tuli toimintaan mukaan myöhemmin)

2. ryhmä 2003 / 2004

Kouluttajat Lilli Sukula-Lindblom ja Richard Ellis

1. **Taina Mäki-Iso*** (Tanttarella)
2. **Minna Kivelä** (zir. Tupajumi, 2018 asti)
3. **Markku Kykkänen** (Komppi, 2018 asti)
4. **Jouko Enkelnotko** (aik. Uusipaasto) (Virne, 2018 asti)
5. **Daniela Fogelholm** (Tittityy, 2018 asti)
6. **Heidi Nyman** (Hösselström, 2018 asti)

3. ryhmä 2005

Kouluttajat Vince Tortorici, Sirpa Taivainen tukena uusille klovnelle.

1. **Tove Qvickström** (H. Hulina, 2015 asti)
2. **Bror Österlund** (Pitkäjalka, 2015 asti)
3. **Mikael Andersson*** (kävi koulutuksen uudelleen) (Zack Hoppson)

4. ryhmä 2007 / 2008

Kouluttajat Riitta Birk, Taina Mäki-Iso ja Lilli Sukula-Lindblom, lisäksi Hilary Chaplainin CCU-työpajat kesäseminaarissa

1. **Elina Reinikka*** (aik. Luukkonen) (Helli Hykkyrä)
2. **Jussi Johnsson** (von Pesserwisser, 2015 asti)
3. **Aarni Kivinen*** (Nuppu Kukkanen)
4. **Kaisa Päivölä*** (aik.Niemi) (Miisuliisu Vähä-Pokka)
5. **Anna Ranta*** (Ilmi Vipittäjä)
6. **Tanjalotta Räikkä*** (Anastasia Sulaleima)
7. **Dan Söderholm*** (Gustaf Skrätsch)

5. ryhmä 2008/ valmistuivat joulukuussa

Kouluttajat Taina Mäki-Iso ja Lilli Sukula-Lindblom

1. **Piia Soikkeli** (Kerttu-Leppä, 2018 asti)
2. **Joona Lindberg*** (Matkimus Tutkailija)
3. **Annikka Blomberg** (H. Niittyrapälö, 2017 asti)
4. **Virpi Rautsiala** (Smock, 2016 asti)
5. **Tom Lindblom** (Bing, 2015 asti)
6. **Karoliina Turkka** (s. Korhonen) (Sikin-Sokin, 2018 asti)

6. ryhmä 2011 / 2012

Kouluttajat Lilli Sukula-Lindblom ja Dan Söderholm

1. **Nadja Laine*** (Pikku Riski)
2. **Hanna Gibson*** (Hui von Pulla)
3. **Laura Rämä*** (Hartsa-Liisa Mono)
4. **Maria Forsman** (Chikapoo, 2015 asti)
5. **Maria Pere** (Simmone Sämpylä, 2015 asti)
6. **Kimmo Hirvenmäki*** (P. Londi)
7. **Tatja Hirvenmäki*** (Tiukka os. Pipo)
8. **Katja Lehtola*** (Hölökkä)
9. **Päivi Kangasniemi*** (Plööde)
10. **Petri Ervasti*** (Öö)
11. **Karolina Blom*** (V. A. Hinko)

7. ryhmä 2015 / 2016

Kouluttaja Dan Söderholm

1. **Kaisa Koulu*** (Mutkalalla)
2. **Janna Haavisto*** (Mutru)
3. **Kati Tatjaana Keskihanu** (Tirppa, 2018 asti)
4. **Linda Tavio** (Rauhanen, 2017 asti)
5. **Laura Sillanpää** (H. C. Ruusunen, 2020 asti)

8. ryhmä 2017

1. **Pia Koponen** (Pusumuikkarinen, 2018 asti)
2. **Kari Jagt*** (Buu)
3. **Tommi Lindman** (Unto Piukkanen, 2020 asti)
4. **Markus Petsalo** (Masa Mussu, 2021 asti)
5. **Petri Mäkipää** (Vieno Orvokkinen, 2021 asti)

Erikseen koulutetut 2018–2020

1. **Elina Selamo*** (Lempi Räyhäpää)
2. **Kaisa Mari Laasonen*** (Pica Pica)
3. **Kaisa "Kaiku" Ritola*** (Helle Porotus)
4. **Tuulia Lindholm*** (Sitruuna)
5. **Markus Kaustell*** (Ruuben von Kingi)

Viittaukset

- 1: Lilli Sukula-Lindblom 2019, Alussa oli Lilli ja idea... Teoksessa Sairaalaklovnit Suomessa, s. 56
- 2: Lilli Sukula-Lindblomin ja Tom Lindblomin haastattelu 26.10.2021
- 3: perustamisasiakirja
- 4: 2001 vuosikertomus
- 5: klovnien haastattelut*
- 6: vuosikertomus 2002
- 7: vuosikertomus 2004
- 8: vuosikertomus 2005
- 9: vuosikertomus 2006
- 10: Taina Mäki-Iso 2018: Yhteisen leikin nautinto – klovnerian lähtökohtia. Teoksessa Sairaalaklovnit Suomessa, 23–25.
- 11: vuosikertomus 2007
- 12: vuosikertomus 2008
- 13: vuosikertomus 2009
- 14: vuosikertomus 2010
- 15: Aino Viertolan haastattelu 30.9.2021
- 16: vuosikertomus 2011
- 17: vuosikertomus 2012
- 18: vuosikertomus 2013
- 19: vuosikertomus 2014
- 20: vuosikertomus 2018
- 21 vuosikertomus 2019
- 22: www.tuki.sairaalaklovnit.fi, poimittu 9.12.2021)
- 23: vuosikertomus 2015
- 24: vuosikertomus 2016
- 25: vuosikertomus 2017
- 26: vuosikertomus 2020
- 27: HYKS-vihko 1: 9.10.2001–24.4.2003
- 28: Kari Jagtin haastattelu 18.8.21
- 29: www.sairaalaklovnit.fi 16.12.21
- 30: Kari Jagt 2018: Sairaalaklovnityön ammatillinen kehittyminen Suomessa, Teoksessa Sairaalaklovnit Suomessa, s.15–16.
- 31: Nadja Laine 2019: Punainen nenä toimenpiteessä, http://www.finnanest.fi/files/laine_punainen_nena.pdf

32: Taina Mäki-Ison koutsitervehdys talvelta 2018, TM-I:n sähköposti PK:lle 11.10.2021

33: koutsiklovnien haastattelut

34: Tanjalotta Räikkä 2018: Kutitus-tieteen tohtorin säännöllisiä käyntejä lasten ja nuorten psykiatrisilla osastoilla vuodesta 2009. Teoksessa Sairaalaklovnit Suomessa, s.151–167.

35: Sähköposti Tanjalotta Räikkä 11.1.2022

36: Kaisa Koulun haastattelu 10.11.2021

37: Hankekoordinaattori Nadja Laineen haastattelu 14.10.2021

38: <https://clownexus.eu/blog/> (poimittu 14.1.22)

39: vuosikertomus 2021

40: Perjantaiposti 3/22 21.1.2022

41: Anne Santamäen haastattelu 1.2.2022

42: Kari Jagtin haastattelu 1.2.2022

43: Kohtaamistilastot 2011–2021

44: Tommi Lindholmin meili 25.1.2022

45: Markus Kaustellin haastattelu 11.11.2021

46: Aino Viertolan meili 12.2.2022

47: Luottamusvaltuutettu Tanjalotta Räikkän haastattelu 21.10.2021

48: Aino Viertola Klovniystävänpäivävideolla Facebookissa 14.2.2022

49: Lilli Sukula-Lindblomin ja Tom Lindblomin puhelu 22.2.2022

Klovnien haastattelut

Mikael Andersson 27.1.21

Riitta Birck 16.11.21

Kimmo Hirvenmäki 29.11.21

Tatja Hirvenmäki 3.11.21

Markus Kaustell 11.11.21

Aarni Kivinen 27.1.21

Kaisa Koulu 10.11.21

Markku Kykkänen 26.10.21

Kaisa Mari Laasonen 5.1.22

Nadja Laine 14.10.21

Katja Lehtola 7.12.21

Joona Lindberg 25.10.21

Tommi Lindman 12.11.21

Taina Mäki-Iso 13.9.21

Heidi Nyman 17.12.21 ja 31.1.22

Markus Petsalo 11.11.21

Kaisa Päivölä 4.11.21

Anna Ranta 8.11.21

Elina Reinikka 28.10.21

Kaisa Mari Ritola 16.11.21

Tanja-Lotta Räikkä 21.10.21

Laura Rämä 22.10.21

Elina Selamo 19.11.21

Dan Söderholm 28.10.21

Sirpa Taivainen-Ilmola 30.11.21

Pia Tapio 6.10.21

